SPRAWOZDANIE X.

(XXVII.)

DYREKCJI

PAŃSTWOWEGO GIMNAZJUM IV.

IM. H. SIENKIEWICZA

W KRAKOWIE

ZA ROK SZKOLNY

1927/1928.

TREŚĆ:

W KRAKOWIE — 1928.
NAKŁADEM KOMITETU RODZICIELSKIEGO

SPRAWOZDANIE X.

DYREKCJI

PAŃSTWOWEGO GIMNAZJUM IV.

W KRAKOWIE.

SPRAWOZDANIE X.

(XXVII.)

DYREKCJI

PAŃSTWOWEGO GIMNAZJUM IV.

IM. H. SIENKIEWICZA

W KRAKOWIE

ZA ROK SZKOLNY

1927/1928.

TREŚĆ:

1. Dr Łukasik Stanisław: H. Sienkiewicz w Rumunji.
2. Część urzędowa — przez dyrektora.

W KRAKOWIE — 1928.
NAKŁADEM KOMITETU RODZICIELSKIEGO

DRUKARNIA „GŁOSU NARODU" W KRAKOWIE.

DR ŁUKASIK STANISŁAW

H. SIENKIEWICZ W RUMUNJI.

W okresie przygnębienia duchowego, po upadku powstań, naród polski, nie posiadając urzędowych przedstawicieli w stolicach państw europejskich, zdobył się na dwu potężnych reprezentantów wobec opinji świata cywilizowanego w osobach Adama Mickiewicza i Henryka Sienkiewicza. Obaj z całą godnością reprezentowali imię polskie wśród ludów Europy, chroniąc je od zagłady i zdobiąc je potęgą wizyj twórczych i blaskiem piękna artystycznego.

Prawdziwą miarą wielkości genjuszu jest siła jego promieniowania poza środowisko społeczne, z którego czerpie treść swoich dzieł. Henryk Sienkiewicz z tej przyczyny zajmuje w literaturze polskiej pierwsze i naczelne miejsce. W czasach powojennych zrozumienie znaczenia Sienkiewicza w literaturach świata, a temsamem w literaturze polskiej, zatacza szerokie i poważne kręgi. W szczególności zwraca się uwagę na stosunek polskiego powieściopisarza do literatur nowołacińskich [1]).

Rozważania nasze wejdą na teren rumuński, mało znany w Polsce i ustalą w głównych zarysach znaczenie Sienkiewicza w literaturze Rumunji na tle stosunków literackich polsko-rumuńskich w XIX-tym wieku i na tle nowożytnej powieści rumuńskiej.

* * *

Między literaturą polską a literaturą rumuńską istnieje wiekowy kontakt. W XVI i XVII wieku kultura polska promieniuje żywo w kierunku Kijowa i Mołdawji. Piotr Mogiła, Miron Costin, Grigore Ureche, Simion Dascălul i metropolita Dosofteiu stają się propagatorami kultury polskiej na terenie południowo-wschodniej Europy. Kroniki polskie Joachima Bielskiego, Marcina Bielskiego, Alexandra Guagniniego, Paszkowskiego, Piaseckiego, Otwinowskiego i Twardowskiego, są

w tym czasie źródłami kronik rumuńskich Grzegorza Ureche, Miron'a Costin'a i Symeona Dascălul. Metropolita Dosofteiu ogłasza drukiem w Uniewie na Podolu „Psaltirea in versuri“ (1673) pod wpływem J. Kochanowskiego [2]).

Do literatury polskiej wchodzi nawet dwu Rumunów, piszących po polsku. W XVII-tym wieku Miron Costin jest autorem poematu „Opisanie ziemi mołdawskiej i multańskiej“ i „Kroniki ziem mołdawskich i multańskich“. W następnym wieku Tadeusz Hyżdeu (Hașdeu) pozostawił w swej spuściźnie literackiej „Uwagi o upadku Rzeczypospolitej“, tłumaczenia komedyj Kotzebue'go i zbiór polskich bajek [3]). Pisarze rumuńscy XIX wieku Gh. Asachi i B. P. Hașdeu znają język polski i są w stałych stosunkach z Polakami. Krew polska płynie w rodzinie Hașdeu'ów, w młodo zmarłym pisarzu mołdawskim Emilu Gârleanu i w powieściopisarzu bukaresztyńskim Cesare Petrescu.

W epoce romantyzmu i emigracji nawiązują się bardzo serdeczne stosunki na gruncie paryskim między Polakami a Rumunami. Ideologja Mickiewicza, głoszona w Collège de France działa porywająco na umysły emigracji rumuńskiej z przed roku 1848. Władysław Mickiewicz pisze o emigrantach rumuńskich: „Przez C. Rosettiego, S. Golesco, J. C. Bratiano byłem w stałych stosunkach z Rumunją... przychodzili oni do ojca, żeby się wytłumaczyć ze swych czynów, często skarżyć się jeden na drugiego, a przedewszystkiem pytać, jakie są widoki na przyszłość [4]).

Polska poezja romantyczna działa na umysłowość rumuńską prawie wyłącznie przez Mickiewicza. Nastrój mickiewiczowski daje się odczuć w poezji Dymitra Bolinteanu, Bazylego Alexandri i Michała Eminescu, oraz w pismach Alexandra Russo, Mikołaja Bălcescu i Heliade Rădulescu. Napisana w Paryżu w 1846 r. przez Alexandra Russo „Cântarea României“ (Pieśń Rumunji) pozostaje pod wyraźnym wpływem Ksiąg Pielgrzymstwa i „Paroles d'un croyant“ Lamennais'go. W zbiorach Akademji rumuńskiej znajduje się przekład Ksiąg Pielgrzymstwa, dokonany w r. 1845 z francuskiego. Wyjątki z Wallenroda i drobne wiersze są ogłaszane w czasopismach Transylwanji między rokiem 1843 a 1848. Jest takie przypuszczenie o istnieniu tłumaczenia Pana Tadeusza na terenie Transylwanji. Do entuzjastów Mickiewicza należał tam Alexander Papiu-Ilarian, historyk rewolucji 1848 roku [5]).

W poemacie Dymitra Bolinteanu: „Mihnea și Baba“ (Paryż 1847) dają się zauważyć reminiscencje polskiej literatury romantycznej. Akcja poematu zaczyna się w jaskini karpackiej, podobnie jak w Kordjanie. — „Tu przeklęte czarownice czynią tajemnicze sprawy, szarpią zmarłych żyły i zrywają

wyschnięte czerepy. Tutaj gotują się kości, w pozłacanych wazach". Wśród ciemnej nocy ukazuje się widmo „z wyschniętem czołem i z oczyma pełnemi krwi". Czarownica daje pić Mihnie krew zamordowanego syna i rzuca klątwę na mordercę. — „Gdziekolwiek pójdziesz, stąpaj, o tyranie, stąpaj po trupie i we śnie nań patrz!... Żeby twe płuca przeżarło pragnienie i żebyś nie dostał znikąd ani kropli wody i t. d.". Klątwa czarownicy jest reminiscencją widma z drugiej części „Dziadów".

W czasie Powstania Styczniowego dziennik bukaresztyński „Reforma" w artykule z 11 lipca 1863 r. p. t.: „Car i Polska", ogłasza tłumaczenie pierwszej sceny trzeciej części Dziadów, celem zobrazowania publiczności rumuńskiej okrucieństw, dokonywanych przez Moskali w Polsce. Autor artykułu (Grandea) przyrzeka publikację wyjątków z literatury polskiej w następnych numerach dziennika, gdyż Rumuni bardzo mało wiedzą o Polsce, a echo ostatnich nieszczęść Polski czyni silniejsze wrażenie w dziewiczych lasach Ameryki, jak w świadomości sąsiedniego narodu. — „Poeta polski Mickiewicz, w dramacie „Strabunii" dał wierny obraz smutnego i bolesnego stanu, w jakim znajduje się Polska pod jarzmem moskiewskiem. Ażeby dać czytelnikowi pojęcie o cierpieniach, na które są wystawieni ci męczennicy, przytaczamy z dramatu polskiego poety scenę, w której jest mowa o prawdziwem zdarzeniu, o wygnaniu uczniów z kolegjum za to, że ujawnili miłość ojczyzny".

„Wilno. — Un coridor. — Sentinela veghiază în depertare. — Cîţiva juni arestaţi ies din celulele lor cu candele. E miezul nopţii". — Tłumaczenie zaczyna się słowami: „Ce noutăţi din oraş?" a kończy się słowami Felixa: „Si Satan insuşi da premiul elevului său".

Po upadku Powstania Styczniowego i po odsłonięciu pomnika w Montmorency nie słyszy się w Rumunji o Mickiewiczu. Dopiero w r. 1907 w czasopiśmie „Floarea darurilor" zostają umieszczone dwa sonety krymskie.

Na przestrzeni między Mickiewiczem a Sienkiewiczem literatura polska dostaje się na terytorjum rumuńskie tylko w sposób dorywczy. Można wskazać na jedno tłumaczenie T. T. Jeża i Elizy Orzeszkowej.

„Jeż T. T. Z. Milcowski Pe viaţă şi pe moarte (O byt) roman istoric albanez. Traducere după originalul polonez de Rusa de la Jui. Bucureşti.

„Moartea lui Traseà de Elisa Orgeşco. Traducere din limba poloneză de Alexis Nour. Jaşi 1918. Biblioteca Ră ăritul Nr. 1.

Jan Dybacki w legendzie prozaicznej „Mănăstirea de Argeş" przytacza tłumaczone wyjątki z powieści Czajkowskiego Kirdżali [6]).

* * *

W literaturze rumuńskiej XIX wieku motywy polskie występują bardzo często, a są to reminiscencje wpływu polskości na terytorjum etniczne Rumunji w czasach historycznych. Dowodem tej wspólnoty narodu polskiego z narodem rumuńskim jest szereg utworów literackich o motywach polskich u różnych pisarzów rumuńskich [7]).

Gh. Asachi: „Turnul Butului" dramat w 3 aktach; „Turnul lui But pe muntele Pionului" balada; „Svidrigelo", „Bogdan-Voevod" i „Mazepa", nowele historyczne. — **Costache Negruzzi**: „Riga Poloniei şi Prinţul Moldaviei" (Król polski i Książę mołdawski); „Sobieschi şi Români" „O alergare de cai" (Wyścigi konne); „Alexandru Lăpuşneanu", nowele historyczne. — **Vasile Alexandri**: „Dumbrava roşie" poemat historyczny; „Cetatea Neamţului" i „Despot-Vodă" dramaty historyczne. — **B. P. Hasdeu**: „Rasvan şi Vidra" dramat historyczny; pisma historyczne. — **I. Heliade Radulescu**: „Souvenirs et impressions d'un proscrit"; „Tantalida poemat heroikomiczny. — Dumitru Bolinteanu: „Cupa lui Stefan poemat historyczny.

Po roku 1870 literatura rumuńska wychodzi na szerszy teren i zaczyna odgradzać się od Polski tamą obojętności, a uwagi o Polsce mają tam charakter sporadyczny. Student rumuński Albert w powieści Aleksandra Vlahuţa „Dan" mieszka w Berlinie „u kotlarza Danowskiego, Polaka uciekiniera, który poznał wszystkie kraje Europy i niezmiernie lubił opowiadać nadzwyczajne zdarzenia z życia bohaterów jego ojczyzny". Po pewnym czasie Albert zaręcza się z córką Polaka ku bezgranicznemu zgorszeniu swoich rodziców, a powróciwszy do Bukaresztu, opowiada profesorowi Dan'owi o „zaręczynach z Mibą i o ciekawych stosunkach z jej ojcem". Zwierzenia Alberta wydały się profesorowi świeżo czytaną powieścią, „w której przesuwały się tajemnicze oblicza polskich konspiratorów" [8]).

W ostatnich czasach pod wpływem Sienkiewicza motywy polskie do literatury rumuńskiej wprowadza Michał Sadoveanu.

* * *

Orjentacja literatury polskiej w XIX wieku w kierunku Rumunji jest tylko przypadkowa. Motywy rumuńskie znajdują wyraz w powieściach Michała Czajkowskiego i Zygm. Miłkowskiego.

Michał Czajkowski (1808—1889) jako Sadyk Pasza i dowódca Kozaków otomańskich jest w r. 1854 gubernatorem Bukaresztu i w czasie swego długiego pobytu na Wschodzie pozostaje w stałych i dobrych stosunkach z demokracją rumuńską. W pismach Czajkowskiego Rumunja zajmuje poważne miejsce. W powieści naddunajskiej p. t. Kirdżali bohater jest postacią historyczną z dziejów Rumunji pierwszej ćwierci XIX wieku. Budując powieść na modę romantyczną, Czajkowski mija się z prawdą historyczną i przyjmuje, że Kirdżali (Albańczyk-hajduk-bandyta) jest synem Polaka i Bułgarski. W powieści polskiej bojaryni rumuńska przepowiada Kirdżalemu posłannictwo historyczne. — „Niezadługo będziesz przewodzić licznym wojownikom, niezadługo staniesz się zbawcą dackiej i sławiańskiej wolności... Krew sławiańska zbawi dacką wolność... Kirdżali, tyś potomek sławiańskiego rodu, w tobie płynie czysta krew lacka". W opisie warownych murów hospodarskiego zamku nad rzeką Argeş (Curtea de Argeş) Czajkowski docenia znaczenie tego pomnika historycznego. — „Lud go zowie dworem Ardżysa. Nad bramą w kamieniu wyryty napis sławiańskiemi i rzymskiemi literami poświadcza, że ten gmach wzniesiony był na rozkaz i pod panowaniem Niagula Bassaraby hospodara Multan, roku pańskiego 1518. Dwa wieki był on siedzibą multańskich władców, przez dwa wieki przechowywał skarbiec sławy i wolności dackich i sławiańskich plemion".

O Powstaniu Styczniowem Czajkowski wyraża się z pogardą. W powieści „Nemolaka" stara się ośmieszyć kierowników Powstania na Wschodzie, a szczególnie pułk. Zygm. Miłkowskiego komendanta polskiego oddziału w Tulczy. Młody Zwida przybywa na Dobrudżę jako agent z ramienia pułk. Jeża i gen. Żółwia, a osiadłszy w Tulczy, zakochuje się w Praxedzie córce Nemolaki. Tymczasem w hotelu w Bukareszcie Jeż, Sroksza i Feniks po rozmowie z ks. Cuza układają plan przemarszu korpusu polskiego z Tulczy przez Rumunję na Besarabję. W bitwie z Rumunami pod Costangalia Zwida zostaje ranny w nogę, a leżąc w domu czokoja rumuńskiego pisze do pani Żukowej w Tulczy.— „Leżę w domu czokoja Piotra Margulesko; zacny człowiek, ma trzy siostry, które mnie pilnują, bardzo czule... Wybiliśmy tego skórę Rumunom, ale Bóg wie za co; dalibóg, to dobrzy ludzie, i żaden z nich na polską ziemię skibą się nie worał". Panny Margulesko są piękne i odznaczają się dużą ogładą. — „U pani Kormidorowej, która skończyła wychowanie we Lwowie w jakimś tam klasztorze, Wizytanek czy Bernardynek nauczyły się na fortepianie brzdąkać, po polsku szczebiotać i po francusku paplać".

Dla Zygmunta Miłkowskiego (ur. 1824 na Podolu) Rumunja była drugą ojczyzną. Mieszkał długie lata z rodziną w Mihaileni, znał elitę społeczeństwa rumuńskiego z ks. Cuzą na czele i czuł

się w tym kraju jak u siebie w domu. W czasie Powstania Styczniowego dowodził oddziałem polskim, który starł się z Rumunami pod Costangalia [9]).

Powieści Miłkowskiego (T. T. Jeża), słabe pod względem techniki artystycznej, opierają się na motywach południowosłowiańskich, polsko-ukraińskich, węgierskich i rumuńskich. Powieść p. t. Krwawe Dzieje drukowana w Gazecie Warszawskiej w r. 1862 ma charakter polsko-rumuński. Po zawiązaniu konfederacji w r. 1796 niedobitki wojska polskiego z hasłem „Kto kocha ojczyznę, niech idzie na Wołoszczyznę“ chronią się na Multany, organizują się pod opieką Republiki francuskiej i czekają na sposobność wkroczenia do Galicji. Po zawarciu pokoju Campo-Formio Polacy zebrani na Wschodzie rozpraszają się. Tylko mała liczba pod komendą pułk. Deniski postanawia zaprotestować przeciwko pominięciu sprawy polskiej w układach pokojowych [10]).

Obóz polski stał w Filipowcach w pobliżu granicy bukowińskiej. Oficerowie spędzali wesoło czas na zabawach w pobliskim dworze Tyrnawce u państwa Jordachi. Piękna Rumunka kokona Ilenka zapałała miłością do pułk. Krynickiego.

Opisując dwór w Tyrnawce, Jeż maluje zwyczaje rumuńskie i wiele miejsca poświęca pięknej Mołdawiance. — „Pobyt ich (państwa Jordachi) w Tyrnawce dla przebywających w Filipowcach wielką był pomocą. Wszystkich niewolników cyganów, z których w owych czasach składały się dwory mołdawskich bojarów, oddała im kokona na usługi. Cygani doskonale znali miejscowość; usługi więc ich były bardzo przydatne. Dwór tyrnawiecki stał się ogniskiem komunikacyj, pośredniczącem pomiędzy Galicją z jednej, a Filipowcami, Jasami, Bukaresztem i aż Konstantynopolem z drugiej strony. Przewódcy zaś filipkowskiego obozu znajdywali w tym dworze jak najuprzejmiejszą gościnność“.

Wyprawa zostaje rozbita przez Austrjaków w lasach pod Dobronowcami. Pułk. Krynicki uratowany cudem od śmierci przez Cyganów przebywa potem we dworze w Tyrnawce, a po śmierci Jordachi zostaje mężem Ilenki. Po 20 latach Ilenka umiera, zostawiając troje dorosłych dzieci, Grzegorza i Roxandę z pierwszego małżeństwa, a Dymitra Krynickiego z drugiego małżeństwa. Wypędziwszy Grzegorza i Roxandę, Dymitr zostaje panem całego majątku. Po pewnym czasie Grzegorz zajmuje dwór na czele urzedników i arnautów i wypędza Dymitra na cztery wiatry. — „Grzegorz złajał Dymitra ostatniemi słowami, ze szczególnym przyciskiem przypomniał mu jego pochodzenie, kilkakrotnie w oczy mu splunął, parę razy w twarz uderzył i krzyknął —

„Afara! Talharule!“ (Precz złodzieju!).

W innych powieściach Jeża można znaleźć jeszcze dużo szczegółów dotyczących Rumunji. W powieści p. t. Wasyl Hołub, Jeż przedstawia obraz wsi rumuńskiej i dwie piękne Rumunki. Poza Czajkowskim i Jeżem element rumuński spotyka się jeszcze w trylogji Sienkiewicza, a w innych utworach tylko epizodycznie [11]).

* * *

Okres romantyczny w literaturze rumuńskiej przeciąga się do końca XIX-go wieku. Zapał właściwy romantyzmowi wstrząsnął podstawami myśli narodowej i przysposobił grunt pod zasiew dzieł o tendencjach artystycznie świadomych. W ślad za wpływem francuskim w pierwszej połowie XIX-go wieku przedziera się na teren rumuński romantyzm włoski, angielski, polski i niemiecki. Równocześnie kierunek ludowy nadaje literaturze rumuńskiej pewną sumę cech oryginalnych. Rodzaje literackie żłobią swoje koryta, rozwijają się normalnie dochodzą do pewnych form określonych, przez co zarysowuje się w ostatnich dziesięcioleciach w literaturze rumuńskiej równoległość ewolucyjna z literaturami europejskiemi.

Proza rumuńska w pierwszej połowie XIX-go wieku, pozostając w ścisłym kontakcie z dziennikarstwem, jest mało spoistą pod względem artystycznym. Dwaj wielcy pisarze i działacze społeczni, Gh. Asachi (1788—1869) i Heliade Rădulescu (1802—1874) zakładają pierwsze dzienniki rumuńskie w Jasach i Bukareszcie (1829) i pracują gorliwie na polu wychowania narodowego. Prawie wszyscy pisarze rumuńscy są równocześnie dziennikarzami, politykami i wychowawcami swego narodu. Proza zaczyna nabierać zwolna znamion artystycznych w utworach pisarzów Costache Negruzzi, Nicolae Bălcescu, Dumitru Bolinteanu, Mihail Kogălniceanu, Alexandru Russo, Jon Ghica, Alexandru Odobescu, B. P. Hașdeu. Jon Creanga i t. d. Obok tłumaczeń dzieł obcych ukazują się w dużej liczbie utwory oryginalne; nowele historyczne, powiastki, legendy, wspomnienia, rozprawy polityczne i filologiczne.

Ukazująca się po roku 1850 powieść rumuńska ma charakter wybitnie regjonalny. W niej odzwierciadlaja się jasno różnice materjalne i psychiczne poszczególnych bloków etnicznych, które po wielkiej wojnie weszły w skład Wielkiej Rumunji.

Nowożytna powieść rumuńska opiera się przeważnie na elementach ludowych. Tradycja legend historycznych i pieśni ludowych snuje się wzdłuż stoków karpackich, gdzie rozbrzmiewają struny dawnych podań, wplatających sie w motywy ludowe całego łańcucha karpackiego. Ludowość staje się w literaturze

rumuńskiej zjawiskiem trwałem na mocy przekonań o niespożytych siłach drzemiących w chłopie rumuńskim, którego w przeciwstawieniu do bojarów i czokojów uważa się za czystą i zdrową odrośl rasy łacińskiej.

Nowela historyczna jest nadal kontynuowana. Aleksander Odobesco, z zawodu archeolog, w noweli „Doamn Chiajna" (1860) przedstawia w sposób barwny obyczaje z końca XVII-go i z początku XVIII-go wieku. Mikołaj Filimon, urzędnik archiwalny w Bukareszcie, daje żywy i malowniczy obraz społeczeństwa rumuńskiego w epoce Fanarjotów w powieści „Ciocoi vechi şi noii" (1863), uwydatniając zepsucie obyczajów i utratę godności narodowej. Z pośród miernoty powieściowej tego okresu wyróżniają się dwie powieści społeczne Dymitra Bolinteanu, „Manoil" (1855) i „Helena" (1862). „Listy" Jon'a Ghica odźwierciedlają stan społeczeństwa rumuńskiego z czasów przedrewolucyjnych.

Między rokiem 1870 a 1880 występuje na widownię nuta patrjarchalna w Transylwanji i w Mołdawji. Jan Slavici z Transylwanji w powieściach i nowelach rozwija barwne obrazy z życia wiejskiego. Żyjąc w harnmonji ze światem zwierzęcym i otaczającą przyrodą, wieśniak Transylwanji wytworzył sobie specjalną psychikę, stał się melancholijny i mistyczny. Ze wsi mołdawskiej pochodzi Jan Creangă który w powiastkach i wspomnieniach opowiada stylem gawędziarskim stosunki rodzinne, zabawy, zajęcia i wieczornice. Mikołaj Gane, Mołdawjanin, odtwarza w nowelach spokojne życie miasteczek mołdawskich. Przesuwa przed naszemi oczyma obrazy przyrody, sylwetki ludzi spokojnych, którzy spędzają czas na wzajemnych odwiedzinach, i spizody z życia codziennego [12]).

Po roku 1870 Duiliu Zamfirescu w dużej liczbie powieści przedstawia transformację społeczeństwa rumuńskiego do czasów wielkiej wojny. W powieściach Zamfirescu, o kolorycie lokalnym, remiscencje historyczne, zagadnienia społeczne i opisy przyrody są owiane atmosfera cieplarniana i romantyczną. Za przykładem Zoli powieściopisarz rumuński daje cykl powieści tworzacych jedna całość: „Viaţa la ţară" (Życie na wsi), „In răsboiu" (Na wojnie), „Tănase Scatiu", „Indreptari" (Kierunki) i „Anna".

W ostatnim dziesięcioleciu XIX-go wieku na pierwsze miejsce wysuwa się trzech pisarzów. I. L. Caragiale, jeden z najlepszych pisarzów dramatycznych w Rumunji, celuje w dialogu. A. Vlahuţa, adwokat w małem miasteczku mołdawskiem i poeta liryczny, wyśmiewa małoduszność społeczeństwa i daje piekne opisy przyrody. B. St. Delavrancea, urodzony na przedmieściu Bukaresztu zajmuje się aktualnemi sprawami, dając opisy życia przedmieść i wsi.

Na samym początku XX-go wieku występują na widownię dwaj wielcy pisarze, którzy winni nas zainteresować bliżej ze względu na ich stosunek do Sienkiewicza. P. Jan A. Brătescu-Voineşti i p. Michał Sadoveanu, obaj w pełni sił życiowych, cieszą się dzisaj w całej Rumunji zasłużoną sławą i dużym rozgłosem.

W styczniu b. r. cała Rumunja obchodziła uroczyście sześćdziesięciolecie urodzin wielkiego poety Jana Brătescu-Voineşti, rodem z Targowişte. Jako odwokat Brătescu-Voineşti ogłasza poraz pierwszy w Convorbiri literare w r. 1890 dwie małe nowelki: „Cea din urmă scrisoare“ (Ostatni list) i „In sluşba păcii“ (W służbie pokoju). Potem przychodzą „Scrisori găsite“ (Listy znalezione) owiane mgłą mistycyzmu à la Eminescu. W r. 1901 tłumaczy nowelę Sienkiewicza Janko Muzykant. Pierwszy tomik nowel ogłasza w r. 1903 p. t. „Nuvele ş Schiţe“, a w r. 1906 ukazuje się drugi zbiór nowel „In lumea dreptăţii“ (W świecie sprawiedliwości).

Przedmiotem nowel Brătescu-Voineşti jest życie pokrzywdzonych, biednych, małych, upośledzonych, opuszczonych, nieszczęśliwych i cierpiących. „Moartea lui Castor“ (Śmierć psa Castora) jest epizodem wspomnień rodzinnych. Na wiadomość o chorobie matki poeta spieszy do rodziny, zastaje matkę słabą, ale stan jej choroby nie budzi obawy. Ulubiony pies Castor, towarzysz młodości, wyje przeraźliwie całemi nocami. Pod wpływem wspomnień trwoży się jego serce, ponieważ śmierć ojca zapowiadał Castor takim samym tonem wycia. W Contraventie“ (Wykroczenie) roztacza się przed nami nędza i rozpacz biednego żyda handlarza, który za przekrocznie przepisu o sprzedaży spirytusu musi płacić karę pieniężną, przekraczającą kilkakrotnie wartość stanu posiadania. W „Magheranul“ (Majeranek) stara samotna kobieta hoduje w swej posępnej izbie przepiękny kwiat majeranku. Całe przedmieście zna dzieje kwiatu i zachwyca się nim. Pewnego dnia w czasie manifestacyj politycznych młody osobnik ścigany przez żandarmów wpada do sieni w chwili, kiedy kobieta wynosi wazę z majerankiem na słońce do ogrodu. Waza uderzona drzwiami wypada z rąk kobiety na ziemię, tłucze się, a majeranek kończy swoją egzystencję. Wieczorem pospólstwo raduje się i wykrzykuje w lokalach publicznych, a stara kobiecina płacze w domu za swoim majerankiem. „Puiul“ (Kurczę) jest powiastką z życia przepiórek. W czasie polowania stara przepiórka pozostawia swe małe w ukryciu, zakazując się im ruszać, a sama fruwa przed psem, ażeby odciągnąć jego uwagę od gniazda. Najstarsze kurczę nie usłuchało matki, wyfrunęło z kryjówki i ołów myśliwego złamał mu skrzydło. Z nadejściem zimy wszystkie ptaki

odlatują ku południowi. Połowa przepiórek zostaje zrazu przy kalece, lecz nie na długo, bo mróz zmusza je do odlotu. Biedna przepiórka zostaje sama, wodząc rozpaczliwie wzrokiem za rodzeństwem, które znika na horyzoncie. W „Neamul Udreştilor“ jest przedstawiona ruina starej rodziny bojarskiej. Conu Udrescu rozczytuje się w dokumentach swych przodków i prowadzi gospodarstwo na sposób patrjarchalny, mieszkając wraz z starą, dziwaczną siostrą Luxiţa. Po czterdziesce żeni się z piękną panną Saşinca Rujinski. Młoda małżonka, wychowana w salonach Bukaresztu, chce wyprowadzić męża na szerszy świat i wciągnąć go do polityki. Z tej przyczyny przychodzi do zatargów w rodzinie. Na łożu śmierci Conu Udrescu wzywa do siebie małego synka Raoul'a, daje mu do czytania stare dokumenty i poleca w testamencie, ażeby majątek pozostał na zawsze w rękach Udresztów. Raoul zapomina szybko o woli ojca i swem rozwiozłem życiem powoduje sprzedaż domu na licytacji. Z całej rodziny pozostała tylko „cocoană Luxiţa, która przebiega ulice miasta, szepcąc niezrozumiałe wyrazy i unosząc pod pachą dokumenty rodziny Udresztów“. W „Microbul“ dwaj młodzi ludzie, pracując w biurze ze starym i brzydkim kolegą, dokuczają mu stale, dają mu przezwisko mikroba i zwalają na niego winę wszystkich nieporządków. Z ich winy Mikrob został usunięty z biura. Niedługo potem w czasie spaceru prześladowcy spotkali Mikroba, który skradał się do swojego nędznego mieszkania. Powodowani ciekawością wchodzą za nim. Uderza ich na wstępie ogromna nędza, matka sparaliżowana, dzieci obdarte i głodne. Mikrob zamiast chwycić za nóż i rzucić się na swoich prześladowców „płakał w milczeniu, wsparłszy głowę o zimny piec, — klęknął przy łóżku i zaczął całować rękę starowiny sparaliżowanej“. Na innem miejscu będzie mowa o arcydziele poety, którem jest „Niculăiţa Minciune“.

Bratescu-Voineşti maluje życie w sposób bezpośredni i prosty, dając wizję o zabarwieniu pesymistycznem. Dzieło poety odznacza się prostotą, umiarem, wdziękiem i elegancją. Postaci główne ukazują się jako coś skończonego i jednolitego. Poeta jest wielkim artystą formy i głębokim obserwatorem. Wszędzie daje się zauważyć miłość dla malutkich, sympatja dla opuszczonych i współczucie dla cierpiących. Całe dzieło jest głęboko zakorzenione w osobowości pisarza.

Michał Sadoveanu, rodem z okolic Suczawy, rozpoczął karjerę powieściopisarską w r. 1904 powieścią „Soimii“ (Sokoli). Po tej pierwszej powieści następują liczne tomy obejmujące zbiory nowel i powieści. Pod wpływem powieści polskiej i rosyjskiej Sadoveanu toruje w Rumunji drogę powieści historycznej. Akcja „Sokołów“ odbywa się na tle stosunków polsko-mołdawskich w XVI wieku. Przedmiotem powieści „Vremuri

de bejenie“ (Czasy ucieczki) jest najazd Tatarów na Mołdawję w 1574. — „Andrzej Hamură syn bojara Gligorcea z Forăşţi, powracał z kraju Lachów, gdzie odbywał nauki, w czasach poważnego niebezpieczeństwa“. Wracał do kraju z myślą o rodzinie i o pięknej córce bojara z Drăguşeni. Przywoził z sobą liczne wiadomości, „prawiąc komplementy damom i wyrażając swe myśli w słodkich słowach języka Lachów“. Po drodze poznał się z dzielnym żołnierzem Costea Morocâne, który przybywał z teatru wojny z poganami. Najadłszy się i napiwszy w karczmie, Costea śpiewał piosenkę ludową, którą w r. 1686 będzie śpiewał w Jasach król Sobieski: — „Eu n'am casă N'am nici masă Nice dragă jupâneasă“. W towarzystwie żołnierza młody bojar przebiega pola i wioski Mołdawji wśród pożarów, zgrozy wojennej, modlitw, krzyków i rzezi. Najlepszą powieścią historyczną Sadoveanu jest „Neamul Soimareştilor“ [13]).

Obok dokumentów z życia przeszłego w powieści Sadoveanu znajdują się liczne dokumenty z życia współczesnej Rumunji. „Crasma lui Mos-Rzecu“ (Karczma Ojca-Precu) położona między wsią a miastem jest ogniskiem zabaw, radości i intryg całej okolicy. W „Privilesti dobrogene“ (Widoki z Dobrudży) spotyka się piękne opisy przyrody, zwyczajów ludu i wspomnień historycznych. Tam w Delcie Dunaju „zdala od świata, liczni zbiegowie znaleźli schronienie... Jedni przybyli z Rosji i z Polski ujarzmionej, inni z Turcji... „Dumbrava minunată (Zaczarowana dąbrowa) jest czarowną kombinacją rzeczywistości z poezją, z mitologją i z wierzeniami ludowemi.

Na początku bież. roku ukazała się ostatnia powieść Sadoveanu p. t. „Hanu-Ancuţei“ (Oberża Ankucy), na którą składa się serja opowiadań słyszanych przez pisarza w oberży w Drăgăneşti. Opowiadania są nasycone swojskim humorem i tchną świeżym powiewem gór. — „W ciągu złotej jesieni słyszałem liczne powieści w „Oberży Ankucy...“ Hanul Ankucy to nie była oberża, ale twierdza“.—Tymczasem Jonița Comisul, uwiązawszy starą kobyłę u płotu, popija wino, opowiada dzieje swojej kobyły i swoje spotkanie z księciem Michałem Sturzą u Ankucy i w Jasach. Mnich przybyły z odległego monasteru opowiada dzieje swojej pielgrzymki. „Jeszcze skrzypce nie skończyły grać, jeszcze Jonița nie zaczął powieści, na którą czekano, kiedy na szlaku od Roman ukazał się jeździec w blasku i kurzu“. Przybyły kapitan hajduków Neculai Izac opowiada swoje niefortunne spotkanie z młodą cyganką Margą przy studni z topolami. Pastuch Costandin Moţoc z okolic Rarău spieszy nad wody Seretu, ażeby zobaczyć się z siostrą — „z którą nie widziałem się od młodości. Jeżeli zmarła, powrócę zaraz do owiec, do towarzyszów i do smutku na szczyt góry, gdzie wiatr nigdy nie ustaje jak myśl ludzka“. Biedny ślepiec nie traci także humoru, mówiąc

głosem łagodnym i cichym. — „Lubię wesołe towarzystwo. Lubię świeże wino i kurczę pieczone na dachówce. Lubię słuchać opowiadań. Znam także i ja niektóre gadki z dawnych czasów... Pozbawiony wzroku, jeszcze jako dziecko wyszedłem ze swojej wsi i ruszyłem w świat. Schroniwszy się zimą w koszarach owczych nad wodami Prutu, siadywałem ze starymi bacami przy ogniskach nigdy niegasnących. A ci starzy bacowie z pustkowi nauczyli mnie przy ognisku takiej piosenki".

Sadoveanu celuje w cudownych opisach i w czarujących opowiadaniach. W jego powieściach historycznych jest szerokie tło, a akcja toczy się z wielkim rozmachem, mimo pewnej powierzchowności scen i epizodów. Pisarz szuka natchnienia w przeszłość historycznej, przenikając życie bojarów, hajduków, szlachty zagonowej i chłopów. Prowadzi nas w swoje rodzinne strony nad rzekę Mołdawę, gdzie zna doskonale ludzi, lasy, doliny i dąbrowy. Przedstawia ludzi prostych, dzieci i zwierzęta, z prostotą i realizmem jako świat własny, a w tworzeniu tych postaci jest poetą lirycznym. Uczucie przeszłości owiane melancholją zlewa się harmonijnie z uczuciem przyrody. Będąc realistą z obserwacji, jest romantykiem z uczucia, chociaż w jego obserwacji nie ma nic tragicznego, chociaż nie jest ani głębokim myślicielem, ani socjologiem. Całość dzieła, pełna umiaru w konstrukcji, jest owiana czarownym i kwiecistym stylem.

Do wielkich prozatorów rumuńskich tego samego okresu trzeba zaliczyć Emila Gârleanu z Mołdawji i Jana Agârbiceanu z Transylwanji. W czasie powojennym wysuwa się na pierwsze miejsce w literaturze rumuńskiej powieściopisarz Liviu Rebreanu w Transylwanji, a w Bukareszcie staje się głośnym Cesare Petrescu.

* * *

Na tak szerokiem tle ukaże się teraz rola Henryka Sienkiewicza w literaturze rumuńskiej. Liczba tłumaczeń powieści i nowel jest dosyć pokaźna, a za dowód posłużą przytoczone poniżej wydania w liczbie 33. Można tam odróżnić około 25 powieści i nowel. Niektóre z utworów mają po kilku tłumaczów: Janko Muzykant — 4, Quo Vadis — 4, Ogniem i mieczem — 1, Potop — 1, Bez dogmatu — 2, Na polu chwały — 1, Krzyżacy — 1, Bartek Zwycięzca — 1, Latarnik — 1, Na marne — 1, Hania — 1, Na jasnym brzegu — 1, Przez stepy — 1, Sąd Zeusa — 1, Pójdźmy za nim — 1 i t. d.

Tłumaczami są często osobistości znane w literaturze rumuńskiej. Wśród nich czołowe miejsce zajmują J. Bratescu-Voinesti i Haralamb Lecca, poeta liryczny i dramaturg. Do świata literackiego i dziennikarskiego należą tłumacze Rădulescu-Niger, Josif Nadejde, Sofia Nadejde i Stefan Berechet.

O znaczeniu powieści Sienkiewicza dla Rumunów jest mowa w przedmowach. Zofja Nadejde w przedmowie do tłumaczenia Ogniem i Mieczem z r. 1925 pisze o Sienkiewiczu:

„Artysta potęgą swej sugestji wskrzesza z mogił bohaterów dawnych czasów jak archanioł głosem trąby i stawia ich przed naszemi oczyma. Opisy powieści nie opierają się na inwencji, ale na prawdzie historycznej, przedstawiając obraz obyczajów dawnego wieku. Kreśląc psychologję bohaterów, pisarz przenika duszę ludzi owych czasów. Bohaterzy powieści nie są to ludzie dzisiejsi ubrani w stroje dawnych czasów: przed nami przesuwają się Polacy, Kozacy, Moskale i Rumuni, wszyscy prawdziwi z XVII wieku. Co więcej, w powieści tej odnajdujemy cząstkę naszej historji. Epoka Bazylego Lupu zmartwychwstaje przed naszemi oczyma. Jest tam często mowa o poselstwach rumuńskich wysyłanych do książąt polskich i na dwór króla polskiego, lub też o żołnierzach rumuńskich pełniących służbę w wojsku polskiem i t. d.

„Czytelnicy powieści Ogniem i Mieczem wiedzą, że w owych czasach hospodarzy i kraje nasze pozostawały w stałych stosunkach z Polską i z Kozakami, i że życie, ubiory i obyczaje naszych bojarów były prawie takie same jak Polaków i Kozaków; poznawszy więc ich życie, będziemy mogli przeniknąć głębiej życie naszych bojarów.

„Dławi nas dym lasów płonących w bezkresy. Wydaje się nam, że dniami i nocami chodzimy po bagnach, lub że ukrywamy się wśród sitowia ścigani przez Tatarów. Przed oczyma mamy step bezgraniczny jak morze bez końca. Przeżywając wszystkie trudy wojenne, pojmujemy grozę życia owych czasów...

„Przed nami przesuwają się tłumy ludzi z krwi i kości, którzy czują, mówią, nienawidzą, kochają, poświęcają się, lub sprzedają kraj i naród.

„Dla nas Ogniem i Mieczem nie jest tylko dziełem o kulturze historycznej dla spędzenia czasu, lecz jest powieścią patrjotyczną o wysokim patrjotyźmie, także i dla nas...“

Analiza tłumaczeń nie może wypaść dodatnio, gdyż tylko mała liczba utworów Sienkiewicza jest tłumaczona z języka polskiego; do tych należą tłumaczenia Stefana Berechet, Michała Negru i Radu-Niger. Większość tłumaczeń została dokonana z języka francuskiego, Na polu chwały, Quo Vadis, Pójdźmy za nim i inne.

Wierność i jakość tłumaczeń są bardzo nierówne. Po największej części są to swobodne i luźne przekłady. Pomijając element stylistyczny, tłumacze podążają za treścią, streszczają niekiedy całe strony i przeskakują długie kolumny wierszów. Przy porównywaniu z tekstem polskim najgorzej wychodzą tłumaczenia z języka francuskiego. Wypływa to z różnic styli-

stycznych, które nas uderzają przy kolacjonowaniu tekstu literackiego polskiego z tekstem literackim francuskim.

Przykładem takiego tłumaczenia może być „Bartek Invingătorul“ Josif'a Nadejde. Z całej pierwszej strony tekstu polskiego tłumacz zachował tylko jedno zdanie — „Bartek Slovik era din satul Poguembin...“ — a reszta poszła do kosza. W końcowych wierszach daje się zauważyć równoległość tekstów, ale nie bez przekręceń.

„Bartek, Magda şi Franek mergeau la oraş căci în sat nu mai găseau de lucru.

„Invingătorul dela Gravelotte şi dela Sedan se ducea să'şi sfârsească închisoarea pentru afacerea Boege.

„Soţii Jarziński urmară a locui la Drezda“.

„Bartek, Magda i Franek szli do miasta, bo zwycięzca z pod Gravelotte i Sedanu miał jeszcze w zimie odsiedzieć w kozie za sprawę Boegego.

„Państwo Jarzyńscy bawili w Dreznie“.

Jako przykład tłumaczenia mniej lub więcej wiernego może posłużyć „Doamna Elzen“ (Na jasnym brzegu).

„Aşezat într'o elegantă trăsură descoperită, alături de d-na Elzen, — cu cei doui copii gemeni ai aceştia, Romulus şi Remus, pe banca dinainte — pictorul Swirski vorbeá la răstimpuri. Se gândeá apoi la o situaţie care cereá o deslegare neîntârziată sau îşi plimbá privirile pe mare. Priveliştea, de altfel, merită se fie văzută“.

„Malarz siedział w otwartym powozie obok pani Elzenowej, mając naprzeciw dwóch jej bliźniaków, Romulusa i Remusa, i częścią rozmawiał, częścią myślał o położeniu, które wymagało prędkiego rozwiązania, częścią patrzał na morze. Patrzeć było na co“.

* * *

Bibljografja.

Henryk Sienkiewicz Janko Musicantul Trad. de I. A. Brătescu-Voineşti. Convorbiri literare. Bucureşti 1901. Amul XXXV p. 214.

Sienkiewicz Henryk Janko Muzicantul in româneşte de Sonia Wladimir. Bucureşti Lectura Floarea literaturilor străine Nr. 14.

H. Sienkiewicz Janko Muzicantul — Slugă bătrână. Traducere de C. V. Biblioteca „Lumen“ Nr. 83. Editura „Lumen“ Bucureşti 7, Strada Calonfirescu, 7.

Sienkiewicz Henryk Micul Lăutar. Traducere de N. Rădulescu-Niger, Bucureşti 1920. Colecţiunea I. Negreanu Nr. 4.

Henrik Sienkiewicz Bartek Invingătorul. Tradecere de Josif Nadejde. Biblioteca pentru toţ Nr. 258. Editura Librăriei „Universala“, Bucureşti, Calea Victoriei 27.

Sienkiewicz Henryk Păzitorul farului. Traducere din limba polonă de Stefan Berechet. Bucureşti 1920. Biblioteca slavo-română Nr 1.

Sienkiewicz Henryk Pentru pâine. Traducere de St. Gr. Berechet. Editura „Librăriei Universală Leon Alcalay“. Bucureşti 1918.

H. Sienkiewicz Pentru Pâine Traducere de St. Gr. Berechet. Biblioteca pentru toţ Nr. 422. Editura Librăriei „Universala“. Bucureşti. Calea Victoriei 27.

Sienkiewicz Henryk Viaţa la sate — Schiţe cu cărbune — Sługa bătrână — Lux in tenebris lucet — A treia dragoste. Traduse de S. N. Bucureşti 1908. Bibl. Universală.

Henryc Sienkiewicz Pe camp de glorie Roman eroic Tradus din frantuzeşte de Gr. Tauşan Bucureşti Editura Biroului Universal Anasie I. Niţeanu Str. Negru Voda Nr. 21 1927.

Tłumacz opiera się na tekście francuskim Kozakiewicza i Wodzińskiego. W przedmowie do tłumaczenia rumuńskiego czytamy: „Powieść ta, obok intrygi sentymentalno-miłosnej, ma także zabarwienie patrjotyczne. Z kart książki wieje cenny dreszcz umiłowania przebrzmiałej polskiej sławy i żal za przeszłością pełną męstwa. Tak ujęty obraz epoki bohaterskiej czyni powieść Sienkiewicza lekturą wychowawczą w najwyższym stopniu...

„Na polu chwały, powiększa sławę głośnego autora Quo Vadis; jest to powieść historyczna w skromniejszym rozmiarze, pełna polotu, natchniona miłością prawdziwej energji indywidualnej, która czyni z Sienkiewicza artysty apostoła największej szlachetności i sprawiedliwości...“

„Sienkiewicz Henryk Doamnă Elzen Traducere de Mihail Negru. Biblioteca „Minerva“ Nr. 109. Bucureşti.

H. Sienkiewicz In Zadar Traducere de Hazalamb M. Ciocâlteu. Biblioteca pentru toţi Nr. 942—943 bis. Editura Librăriei „Universala“.

Henryk Sienkiewicz Hania Roman Tradus de O. L. Piteşti, Bucureşti Editura „Biroului Universal“ Alt. I. Niteanu 21 Str. Negru-Vodă 21.

Na czele tłumaczenia jest umieszczony portret Sienkiewicza. W przedmowie tłumacz podaje krótki życiorys i omawia działalność literacką polskiego powieściopisarza.

Sienkiewicz Henryk Hania Roman Ediţia a III. (a opta mie) Tradus de O. L. Piteşti — Bucureşti 1919 Biblioteca Universală

Henryk Sienkiewicz Cavalerii Crucei Roman eroic. Traducere de George B. Rareş (George Emil Bottez) Bucureşti Editura Micu Alcalay Calafateanu.

Sienkiewicz Henryk Prin Foc şi Sabie roman tradus de Sofia Nădejde Vol. I. Bucureşti 1909.

Sienkiewicz Henryk Prin Foc şi Sabie Traducere de Sofia Nădejde. Bucureşti 1925. Ediitura „Biroului Universal“ Anastasie I. Niţeanu Strada Negru-Vodă Nr. 21.

Sienkiewicz Henryk Potopul Roman istoric, bogat ilustrat, în 4 volume. Bucureşti Editura „Biroului Universal“ Anastasie I. Niţeanu Strada Negru-Vodă.

„Henryk Sienkiewicz Quo Vadis Roman din timpurile lui Neron Tradus din limba franceză cu 72 de ilustraţiuni în text. Bucureşti Editura „Biroului Universal“ Anastasie Niţeanu Nr. 27, Strada Epicol No. 27. 1914.

Na czele powieści jest umieszczony portret Sienkiewicza. W przedmowie wydawca omawia działalność pisarską polskiego pisarza. — „Polska dumna i wdzięczna swemu synowi, obchodziła w grudniu 1906 r. jubileusz 25 letniej pracy pisarskiej wielkiego powieściopisarza uroczystościami narodowemi“.

„Genjusz Sienkiewicza jest pełen pogody“.

„Zamknięty w swym gabinecie, izoluje się zupełnie, żyjąc tylko z postaciami swej powieści, płacząc i śmiejąc się z niemi“.

Henrik Sienkiewicz Quo Vadis Ediţie completă şi ilustrată Traducere de Haralamb C. Lecca, Biblioteca pentru toţi Nr. 141—146. Editura Librăriei „Universala“ Bucureşti.

W przedmowie jest kilka słów o tłumaczu — „Do tłumaczenia dzieła tak doskonałego potrzeba także znakomitego tłumacza. P. Haralamb C. Lecca, doskonały poeta, przetłumaczył powieść na język wytworny i zdołał dać przekład rumuński stojący na wysokości oryginału“.

Sienkiewicz Henryc Quo Vadis Roman din timpurile neroniene. Traducere de George B. Rarez (George Emil Bottez) Bucureşti Librăria nouă 78, Calea Victoriei, 78.

Sienkiewicz Enric Quo Vadis Roman din timpurile primilor creştini Bucureşti Editura „Albina“.

Henryk Sienkiewicz Quo Vadis IV. (a zecea mie) roman ilustrat cu peste ilustraţ uni şi copertă in colori. Bucureşti Editura „Biroului Universal".

Sienkiewicz Henryk Eterna victimă Roman Traducere de Constantin A. I. Ghica. Bucureşti Biblioteca „Eminescu" Nr. 6—7.

Henryk Sienkiewicz Eterna victimă roman Traducere de N. Rădulescu-Niger Editura I. Negreanu Bucureşti Str. Principesa Ileana No 19.

H. Sienkiewicz Amintiri din viaţa de artist. Traducere de Wilhy Ghűl. Bucureşti Biblioteca pentru toţi 719.

Sienkiewicz H. Nuvele Traduse de Wilhy Grűl Bucureşti 1912. Biblioteca pentru toţi Nr. 794.

Sienkiewicz Henryk Amanta Roman Traducere de N. Ră dulescu-Niger. Bucureşti 1920 Editura J. Negreanu.

Sienkiewicz Henryk O Idilă in savană Traducere de O. D. Piteşti. Editura „Biroului Universal" Alh. J. Niţeanu Str. Negru-Vodă Bucureşti 1907.

Sienkiewicz H. Să'l urmăm tradus din limba franceză de T. D. Protopopescu Bucureşti 1903.

Sienkiewicz H. Să'l urmăm Ediţia IV-o (a cincea mie) cu 11 ilustraţ uni Ediţia de lux. Bucureşti Editura „Biroului Universal".

Sienkiewicz H. Fă ă credinţă Roman sentimental Bucureşti Editura „Biroului Universal".

Sienkiewicz H. Prinsoarea sau Judecată lui Iupiter. In româneşte de Paul Jonescu. Bucureşti.

* * *

Wielka liczba tłumaczeń utworów Sienkiewicza nie pozostała także bez wpływu na nowożytną prozę rumuńską. Wpływ ten daje się zauważyć w dziełach dwu pisarzów, którzy uchodzą za największych prozatorów współczesnej Rumunji.

W r. 1901 Bratescu-Voinesti tłumaczy nowelę Sienkiewicza Janko Muzykant, w której polski pisarz przedstawia przyjście na świat wątłego i biednego dziecka. Wśród głodu i chłodu chłopiec podrasta, a choć w podartej koszulinie zadziera głowę do góry. W rozmowie z ludźmi jest nierozgarnięty. Matka go bije i nazywa „odmieńcem". Tymczasem chłopak wszędzie słyszy tylko granie; bór płacze i rozbrzmiewa echem, wiatr gra przez

widły przy pracy, a świegot ptaków upaja go rozkoszną muzyką. Wiosną kręci fujarki z wierzbiny i gra, słuchając żab, derkaczów i bąków. Słysząc organy w kościele, staje się nieprzytomnym. Nocami skrada się pod karczmę, ażeby posłuchać muzyki. Zobaczywszy skrzypce wiszące na ścianie w czeladnej izbie we dworze, Janek pchany jakąś siłą skrada się nocą do izby, ażeby dotknąć się tego czarodziejskiego instrumentu. Schwytany na gorącym uczynku Janek zostaje za karę obity przez stróża wiejskiego. Umierając, pyta się jeszcze matki: „Matulu! Pan Bóg mi da w niebie prawdziwe skrzypki?"

Tłumacząc powiastkę polską, wyobraźnia początkującego pisarza rumuńskiego nasiąkła do tego stopnia jej treścią, że w przyszłości wpływ jej ujawni się w dwu jego utworach, „Niculăiţa Minciune" i w „Violoncelul".

Niculăiţa Minciune (Mikołajek kłamca) jest synem biednego gospodarza Andrzeja Gropescu. Mimo dobrych postępów w nauce, ojciec nie może go posłać na dalszą naukę do miasta z braku odpowiednich środków. Chłopak uczy się ciesielki i zostaje robotnikiem wiejskim. Pewne skłonności czynią go nienormalnym. Pogrąża się w zamyśleniu. Śledzi pracę mrówek, much, szarańczy i pająków. Wpatruje się w gwiazdy, w bory i w krzewy. Z tych przyczyn Mikołajek staje się przedmiotem kpin i popychań.

Niculăiţa zauważył raz jak kot naśladował ruchem gardła wróble dziobiące mąkę kukurudzy i jak w ten sposób udało mu się schwycić jednego wróbla. Opowiedziawszy to zdarzenie zgromadzonym chłopcom, Niculăiţa wywołuje ogólne zdziwienie, a 74 letni starzec Grigore łaje go za kłamstwo i nadaje mu przezwisko „Niculăiţa Minciune". Przezwisko zostaje mu na zawsze. Ze wszystkich stron dochodzą go śmiechy i kpiny, a to czyni go coraz bardziej trwożliwym. Najwięcej boli go, że Salomea, córka sąsiada czyni tak samo jak cała wieś. Prosi raz dziewczynę na podwórze, ażeby jej pokazać scenę kota z wróblami. Kiedy kot miał się rzucić na wróbla, Niculăiţa wyciągnął rękę ku Salomei, ażeby zwrócić jej uwagę. Wtedy Salomea, źle go zrozumiawszy, wybucha śmiechem i ucieka z okrzykiem „Niculaita Minciune"

Jeżdżąc z drzewem do miasta, wyczytuje na kawałku podjętego z ziemi papieru paragraf z ustawy karnej o zatrzymywaniu rzeczy znalezionych. Niedługo potem na drodze obok krzyża znajduje portfel pełen banknotów i zanosi go zaraz na posterunek żandarmerji. Szef żandarmerji odbiera pieniądze i poleca mu milczeć do czasu znalezienia poszkodowanego. Tymczasem żandarm postanowił ukryć pieniądze. Na rozprawie prokurator przyjmuje ze spokojem uwagi żandarma, który z uśmiechem na ustach tłumaczy swoją niewinność, a całą uwagę zwraca na Mikołajka dostawionego przemocą na roz-

prawę. Wójt wsi wystawia chłopakowi opinję lunatyka i blagiera. Niculăiţa zalękniony traci język, jąka się, bredzi i wymawia bezmyślne słowa. Wezwany lekarz kwalifikuje go na umysłowo chorego. Nowa fala kpin i śmiechów szyderczych dolatuje ze wsi w stronę chłopca. Rodzice wzywają popa, który wypędza z niego nieczystego ducha.

Późną nocą Salomea, będąc w ogrodzie, słyszy szybkie kroki, kierujące się w stronę krzyża. Niculăiţa „przybywszy pod krzyż odpasuje rzemienie pasa, całuje go, płacze, płacze... Potem spogląda ku górze. Gwiazdy drżą. Wiatr wieje chłodny... Niema już ani łakusty ani świerszczów... Wszystko wymarło z zimna...“

P. D. Caracostea w studjum o poecie Brătescu-Voineşti spostrzegłszy ten wpływ, pisze: — „Powiastka Sienkiewicza, Mały Muzykant, rozważana w swojej treści, posiada uderzające punkty styczności z Niculăiţa Minciune. Ten ostatni widzi to czego inni widzieć nie mogą, a dziecko muzykant Sienkiewicza słyszy we wszystkich objawach natury melodje, których inni nie mogą się ani domyśleć... Zakończenie jest także uderzające, gdy właściciel dworu, w którym zgasł tragicznie nieznany genjusz muzyczny, gratuluje Włochom, że w ich kraju byle kto ma sposobność wyszukiwać i zachęcać talenty... Wiemy, że p. Bratescu-Voinesti zaznajomił się z tą powiastką i wielce ją cenił wówczas, gdy ją przetłumaczył i ogłosił w „Convorbiri Literare“ 1901, na dziesięć lat przed ukazaniem się Niculăiţa Minciune w Viaţa Românească. Jest jasnem, że mamy tutaj interesujący i bogaty w sugestję wpływ polskiej literatury nowożytnej na naszą literaturę. Lecz porównanie wartości obu powiastek wypadłoby na korzyść pisarza rumuńskiego, który umiał zgłębić motyw, dać mu szerszy horyzont i wyższą formę“ [18]).

Porównując te nowele, spotyka się analogiczne postępowanie u obu pisarzów. Tu i tam mamy bolesne nieporozumienie ze światem, izolację bohatera i zupełne osamotnienie. Z tego wynika równoległość stosunku bohaterów do otoczenia i analogiczne ustosunkowanie się zjawisk psychicznych, z tą tylko różnicą, że zjawiska te są silniej zaakcentowane w noweli rumuńskiej, i że nastawienie psychiczne bohatera Brătescu-Voineşti nie zdradza jasnych tendencyj artystycznych.

Tę niewykorzystaną tendencję artystyczno-muzyczną w Niculaiţa Minciune Brătescu-Voineşti transponuje do innej powiastki p. t. „Violoncelul“. Wszedłszy po wędkę do pokoju zarzuconego rupieciami, poeta spostrzega w kącie starą wiolonczelę zakurzoną, opuszczoną i z podartemi strunami. Na jej widok przychodzą mu na myśl czasy młodości z przed 40 laty, kiedy to cały dom rodzinny rozbrzmiewał muzyką. Wracając do domu

po bakalaureacie z Bukaresztu, poeta przywiózł nową wiolonczelę i pełen zapału artystycznego zabrał się do grania. Jednak wszystkie wysiłki szły na marne... „Struny dzwoniły, zgrzypiały, brzęczały; nieszło całkiem; i to całkiem nie szło...“ Przywołany stary cygan Guşoi próbuje instrumentu. — „Kiedy rzucił okiem na wiolonczelę, stanął z rozdziawioną gębą... Chwycił ją w ramiona, pieścił, obracał, potem odwrócił i zaczął śpiewać Ave Maria. Pod jego czarnemi i kudłatemi palcami struny dźwięczały w sposób niesłychanie piękny“. Po skończonem graniu wydawał okrzyki podziwu, spoglądał to na wiolonczelę to na właściciela, a wkońcu chciał ją kupić. Poeta odmówił, gdyż spodziewał się, że opanuje dźwięki instrumentu. Kiedy wszystko szło na marne, zaprzestał zgrzypienia i rzucił wiolonczelę w kąt. Po dwu latach przyszedł mu na myśl smutek cygana, a spotkawszy innego muzykanta, polecił mu przywołać Guşoi'a.

— „Guşoi? Ah! od roku już nie żyje, biedaczysko!“

Wiolonczela przypomina jasno skrzypce wiszące na ścianie w izbie we dworze, a biedny muzykant cygan naszego Janka; w ostateczności obaj żegnają się z życiem, nie osiągnąwszy swego ideału.

Oceniając stosunek poety Brătescu-Voineşti do H. Sienkiewicza, dochodzimy do wniosku, że pisarz rumuński zacząwszy swoją karjerę pisarską tłumaczeniem noweli polskiej, uległ sugestywnie i w sposób zdecydowany wpływowi pisarza polskiego w zakresie noweli jako rodzaju literackiego. W ten sposób nowela Sienkiewicza natchnęła poetę rumuńskiego w kierunku wyboru formy literacko-artystycznej.

* * *

Inaczej wygląda wpływ Sienkiewicza na powieściopisarza Michała Sadoveanu. Akcja nowel poety Bratescu-Voineşti odbywa się w środowiskach mało-przestrzennych jakby w atmosferze ogrodowej. Z powieścią Sadoveanu wypływamy na szeroki świat, na dzikie pola i stepy, i przenosimy się w czasy wojen hospodarstw z Polską w XVI i XVII-tym wieku. Nie nowelą ale powieścią historyczną, głównie Ogniem i Mieczem oddziaływa Sienkiewicz na tendencje artystyczne pisarza rumuńskiego w kierunku powieści historycznej [15]).

Michał Sadoveanu w pierwszej powieści historycznej „Sokoli“, której akcja odbywa się na tle stosunków mołdawsko-polskich, zdaje się ulegać wpływowi powieści Gogola „Taras Bulba“. Wpływ Sienkiewicza zaznaczy się wybitnie w powieści „Neamul Soimareştilor“ (Ród Szojmaresztów), uchodzącej za arcydzieło powieści historycznej w literaturze rumuńskiej.

Sadoveanu daje w tej powieści historyczny obraz Mołdawji z początku XVII-go wieku, na kilka lat przed akcją Ogniem i Mieczem. Czytając „Neamul Soimareştilor“ od pierwszej strony jest się w atmosferze trylogji Sienkiewicza. Początek powieści Sadoveanu jest podobny do Ogniem i Mieczem.

„W roku pańskim 1612, w porze, kiedy lipy okrywają się kwieciem, pustkowia Prutu, na zakręcie zwanym Rogiem Sasa, rozbrzmiewały burzą wojny“.

„Już od białego dnia posuwał się od Poprican Stefan Tomşa, na czele swej różnorodnej armji. W tym samym czasie od górnego biegu wody sławny szlachcic Potocki i ks. Konstantyn Mivila ciągnęli ze swoimi Lachami, Kozakami i z nieliczną armją mołdawską“.

Obok Tomszy widzimy Husein-Agę z janczarami Sułtana i sławnego Cantemira z Tatarami. Po przyprowadzeniu „języka“ przez Tatarów, trzej wodzowie na czele swych wojsk rzucają się z impetem na obóz polsko-kozacko-mołdawski i znoszą go doszczętnie. Po bitwie zwycięska armja Tomszy, prowadząc jeńców z Potockim i Mowiła na czele, maszeruje do Jas, ażeby wprowadzić na tron hospodarski księcia Tomszę według woli Sułtana. W Jassach Tomsza morduje wziętych do niewoli bojarów i wyraża swe podziękowanie rycerzowi Tudor Soimaru, który odbył szkołę rycerską w Polsce, w Niemczech, we Francji i we Włoszech.

Tudor Soimaru, Symeon Bârnova i Cantemir piją braterstwo broni pod namiotem. Tudor oświadcza towarzyszom — „Pragnieniem moim jest zobaczyć wody Răut'u i grób ojcowski“. Trzej przyjaciele ruszają w drogę, a przebywszy Prut pędzą stepem. Na noc zatrzymują się w karczmie „Fântâna Albotă“ leżącej wśród lasów na szlaku stepowym. Zbudzeni w nocy hałasem i krzykami wybiegają na podwórze i spostrzegają potężnego i brodatego bojara, który wykrzykuje nad karczmarzem i grozi mu buzdyganem. Jest to bojar Orheianu, któremu ataman kozacki Vasca, umykając z pod Saskiego Rogu, uprowadził piękną córkę Magdę. — „Córka moja — powiada bojar — jest jak gwiazda piękna i czysta, oprowadzałem ją po kraju Lachów dla nauki... Nie trzeba, żebym się chwalił, wystarczy jak powiem, że Lachy we Lwowie i w Warszawie, rozdziawiały na jej widok gęby“.

Zostawiwszy bojara w karczmie, trzej towarzysze ruszają w pościg za kozakiem Vasca. W tem miejscu widzi się kontakt rzeczowy intrygi powieści rumuńskiej z powieścią polską. Magda z „Rodu Szoimaresztów“ zaczyna grać rolę Helenki z „Ogniem i Mieczem“, a ataman Vasca odpowiada Bohunowi.

„W dali nad Dniestrem we wschodzie ukazała się jutrzenka świetlista, a księżyc w drodze ku zachodowi stawał się białawy.

Ataman Vasca w towarzystwie czterech kozaków zwolnił w galopie i twarz o jasnej brodzie pochylił nad dziewczyną, otuloną w drogie i delikatne futra, którą unosił przed sobą wpoprzek na siodle. Zobaczył dziewczynę białą jak kwiat śniegu z zamkniętemi oczyma i ze ściśniętemi wargami. Odrośl bojarska zdawała się być umarłą". I podobnie jak Bohun ataman Vasca przemawiał głosem słodkim i łagodnym do Magdy — „Gołębico... otwórz oczy i nie bój się... My ci nic złego nie chcemy... Jesteś mi droga, a wykradłem cię według ukraińskiego zwyczaju..."

„Mówił do niej po polsku..."

W czasie spoczynku na leśnej polanie Magda nie chce ani spojrzeć na kozaka. Tymczasem towarzysze Tudora dobiegają celu, zajmują konie kozaków, ścigają atamana unoszącego Magdę i po długiej walce odbijają Magdę. Oddawszy Magdę w ręce ojcowskie, Tudor rusza do rodzinnej wsi Soimareşti, a poznany przez wszystkich idzie ze stryjem Mihu na cmentarz, gdzie spoczywa jego ojciec Jonaşcu, który poległ niegdyś z ręki bojara Orheianu, broniąc mienia razeszów. W duszy Tudora, który już kocha Magdę, dzieje się coś nadzwyczajnego. Powraca szybko do Jas i w imieniu swej wsi przedkłada skargę na bojara Orheianu. Skazany na powieszenie bojar ucieka do Polski.

Przebrani w stroje polskie Tudor i Bârnova idą w głąb Polski szukać Magdy. W karczmie przydrożnej dowiadują się od Abrahamka, że bogaty orszak szlachecki podążał tędy na jarmark do Janowa. Spotkany po drodze szlachcic Mikołaj Zubowski prowadzi ich na dwór ks. Korybuta Wiśniowieckiego. Na balu Tudor zbliża się do Magdy, która rozmawia z bogatym szlachcicem litewskim Mińskim. Magda wypiera się znajomości z Tudorem, a bojar Orheianu oznajmia publicznie, że Tudor jest kapitanem Tomszy. Aresztowanego jako szpiega uwalnia w nocy podstępem Tatar Cantemira Ilun. Po powrocie na Mołdawję Tudor pomaga Tomszy w stłumieniu buntu bojarów.

W tym czasie księżna Elizabeta, wdowa po księciu mołdawskim Mowile, organizuje wyprawę zbrojną z pomocą szlachty i magnatów polskich. Mimo przybycia posiłków tatarskich Tomsza zostaje pobity w walnej rozprawie, a na tron mołdawski wstępuje syn Iremy Miwiły Alexander.

Tudor powraca do Soimareşti ranny w rękę. Pewnego dnia Orheianu wjeżdża do wsi na czele zbrojnych Mazurów i żądaniem oddania własności ziemskiej wywołuje sprzeczkę. Tudor sprowokowany, wspomina śmierć ojca, rzuca się z wyciągniętą szablą na bojara i kładzie go trupem na grobie Jonaşcu.

Przez tło historyczne Ród Szajmaresztów tkwi korzeniami w epoce największej aktywności promieniowania kultury polskiej w kierunku wschodnim i południowo - wschodnim. Dla Wołochów i Mołdawian Polska była wówczas szkołą życia dworskiego i ośrodkiem nauk. Wysyłało się wtedy młodzież do Polski na nauki w takiem zrozumieniu jak w wieku XIX wysyłało się do Francji.

Akcja powieści odbywa się na terenie Multan i Małopolski wschodniej, na linji Jasy, Orhei, Soroca i Balţi, czyli na terenie sąsiadującym z Ogniem i Mieczem. Z tego powodu strona opisowa powieści rumuńskiej ma dużo cech wspólnych z powieścią polską. W to wchodzą opisy bitew, życia stepowego, karczem i poselstw wysyłanych do Tatarów. W obu powieściach akcja toczy się z szerokim rozmachem. Uprowadzenie Magdy przez kozaka Vasca odpowiada uprowadzeniu Heleny przez kozaka Bohuna. Tu i tam kobieta jest ośrodkiem intrygi powieściowej. Postać Tudora w otoczeniu serdecznie oddanych towarzyszów wojennych jest skonstruowana na wzór postaci Skrzetuskiego. Obie powieści kończą się epilogiem.

* * *

Z uwag powyższych widzimy, że badania na terenie literatury polskiej i literatury rumuńskiej znajdują punkty zaczepienia, i że oświetlenie stosunków literackich polsko-rumuńskich może być dosyć ciekawe. Obok Mickiewicza i Sienkiewicza spotykamy się na terenie rumuńskim z Miłkowskim, Czajkowskim i Orzeszkową, a w ostatnich czasach z Reymontem [16]). Francuskie tłumaczenie „Chłopów“ Payot'a nie przeszło bez echa w krytyce literackiej rumuńskiej. Znany krytyk p. C. Ibrăileanu omawia „Chłopów“ Reymonta według tłumaczenia francuskiego w obszernym artykule zamieszczonym w „Viaţa Românească“ w listopadzie 1926. Na podstawie tej powieści p. Ibrăileanu przeprowadza paralelizm między chłopem polskim, a chłopem rumuńskim [17]).

„Chłopi“ Reymonta są czemś więcej niż powieścią chłopską. Są, jak to wskazuje tytuł, powieścią chłopów, ich całkowitem odzwierciedleniem i ich epopeją. Nadto chcę dodać, że nie tylko polskich chłopów, lecz do pewnego punktu chłopów wschodnich.

„Chłop wschodni był przedstawiany w literaturze rosyjskiej, lecz chłop z tej literatury jest z jednej strony zbyt oddalony od chłopa naszego, a z drugiej strony jak zwyczajnie jest zanadto idealizowany. Najbliższym chłopa naszego, a szczególnie chłopa mołdawskiego jest chłop ukraiński. Również w takim stopniu zbliżonymi do naszego chłopa są chłopi Reymonta.

„W istocie, czytając „Chłopów" wydaje ci się, że jesteś w naszych wsiach. Na pewno, z pewną różnicą będącą następstwem położenia geograficznego, struktury społecznej i moralnej.

„Uderzającą różnicą jest znaczenie religji lub raczej księdza w życiu chłopów polskich, powaga jaką się cieszy i jego wpływ decydujący na życie wsi; to wszystko nie może być porównane ze stanem, jaki panuje u nas. Przyczyną tej różnicy będzie może „moralizm" ducha słowiańskiego, lecz główną przyczyną tego stanu rzeczy jest bez wątpienia kapłan katolicki, nieżonaty, wykształcony i reprezentant tej potężnej siły moralnej, którą jest kościół rzymski".

„Trzeba czytać tę powieść. Skoro w „Chłopach" znajdujemy polską odmianę chłopa wschodniego, którego odmianą jest także chłop rumuński, to pod pewnemi względami znajdujemy w tej powieści samego chłopa rumuńskiego".

Gorzej jest nieco z literaturą rumuńską w Polsce. Nie mamy ani jednego utworu literatury rumuńskiej przetłumaczonego na język polski. L. Rogalski, pisząc „Dzieje Księstw Nad-Dunajskich" (1861) posługuje się dziełami historycznemi Kogalniceanu i Vaillant'a. Kalikst Wolski w swej „Rumunji" (1770) tłumaczy urywki z pamiętników Heliade Rădulăscu. Jan Dybacki, pisząc wierszem polskim legendę rumuńską o Monasterze w Arges przerabia legendę poety rumuńskiego Alexandri [18]).

Tłumaczenie powieści Rumuna Panait Istrati'ego (Kyra Kyralina, Prezentacja Hajduków i Kodyn) są dokonane z oryginału francuskiego.

„Głos na szczytach" Marji Królowej Rumunji jest przekładem z oryginału angielskiego.

Na zakończenie trzeba dodać, że uwagi powyższe podane w sposób luźny mogą być przy dalszych badaniach rozszerzone, gdyż nie wyczerpują całokształtu materjału w żadnym kierunku. Wskazują jednak jasno, że między Polakami a Rumunami istnieją od wieków pewne więzy duchowe i że zadaniem naszem będzie te więzy umacniać celem stworzenia jednolitego frontu wobec wschodniej Europy.

BIBLJOGRAFJA.

1) Alfons Bronarski: Stosunek „Quo Vadis" do literatur romańskich, Poznań 1926. Recenzja prof. St. Wędkiewicza w Przeglądzie Współczesnym.

2) Influenţa polonă in opera şi personalitatea cronicarilor Grigore Ureche şi Miron Costin de P. P. Panaitescu Bucureşti 1925. — P. P. Panitescu, L'Influence de l'oeuvre de Pierre

Mogila archevêque de Kiev dans les Principantés roumaines Paris, 1. Gamber 1926. — Polonais et Roumains, Relations politiques, Economiques et Culturales par N. Jorga, Bucarest, Imprimerie „Cultura Neamului Momânesc“ 1921. — N. Jorga, Istoria literaturii româneşti în veacul al XIX-lea. — N. Jorga, Histoire des Roumains et de leur Civilisations, Paris Henry Paulin, 1920 i t. d.

3) Scriitorii Basarabeni de P. V. Haneş. Bucuresti 1920. — Pamiętnik Literacki 1924/25, Kasterska Marja, Tadeusz Hyżdzen (pisarz, poeta i tłumacz), Rumun, szlachcic polski w XVIII wieku. — Bluszcz, 1924, Nr. 1—6, Kasterska Marja Poetka Julja Hasden i jej rodzina — Stanisław Wędkiewicz. Z dziejów polonistyki w Rumunji, Bogdan Petriceicu-Hasden Odbitka z „Prac polonistycznych“ ofiarowanych prof. Janowi Łosiowi. — Stanisław Wędkiewicz: Z tradycyj rumuńskich o Janie III Sobieskim Studja Staropolskie 1928. — Józef Dunin Borkowski, Pisma, Lwów 1857. — Leon Rogalski: Dzieje Księstw Naddunajskich 1861. — Artykuły o Rumunji w Przeglądzie Współczesnym.

4) Władysław Mickiewicz: Pamiętniki Tom I. Nakład Gebethnera i Wolfa, str. 67. — Scrisori din Varsovia de Petre Sergescu, Editura „Ramuri“ S. A. Craiova.

5) Mickiewicz w literaturze rumuńskiej „Księgi Narodu i Pielgrzymstwa Polskiego“ Mickiewicza w Rumunji — artykuł prof. Stanisława Wędkiewicza w „Czasie“ z 13 stycznia 1921 r. — Dr Stanisław Wędkiewicz Câteva cuvinte privitoare la unele probleme din domeniul istorii legaturilor sufleteşti între Români şi Poloni. Bucuresti „Pavel Suru“ 1921.

6) W „Câteva Cuvinte“ p. Prof. St. Wędkiewicz podaje kiika drobnych tłumaczeń Zatlokiewicza, z których w dziedzinę literatury wchodzi: „Lucjan Siemieński, Năvălirea lui Chmielnicki în Moldova, Semanatorul V p. 757—758“.

7) Stanisław Wędkiewicz: Z Tradycyj rumuńskich o Janie III Sobieskim, Studja staropolskie 1928. — O motywach rumuńskich w literaturze polskiej (w powieści Michała Czajkowskiego) pisał już Michał Kogălniceanu w „Dacia literara“ 1840 r.

8) A. Vlahuţă, Dan Roman, Biblioteca pentru toţi.

9) O stosunkach politycznych polsko-rumuńskich w XIX wieku, o Miłkowskim i o Czajkowskim będzie mowa obszernie w pracy p. t. „Rumunja a Powstanie Styczniowe“.

10) Powieść Miłkowskiego opiera się na tradycji ustnej. Z punktu widzenia historycznego tą kwestją zajmuje się p. M. Kukiel, Próby powstańcze po trzecim rozbiorze 1795—1797, Kraków i Warszawa 1921.

11) Z dzieł historycznych w XIX wieku zasługują na uwagę: Dzieje Księstw Naddunajskich to jest: Multan i Wołoszczyzny... przez Leona Rogalskiego, Warszawa 1861, — Rumunja jej przeszłość i teraźniejszość opowiedziane przez autora „Żydzi i Kahały", Lwów, Nakładem F. Twardowskiego 1874. (Wolski Kalikst). — W Galicji i na Wschodzie... skreślił Z. Miłkowski pułkownik... Poznań 1880 r. — Al. Czołowski: Pomniki dziejowe Lwowa 1905. — Współczesna Rumunja. Przez T. T. Jeża. Ateneum. 1884. — L. Kubala: Szkice historyczne.

12) N. Jorga: Les Ecrivains réalistes en Roumanie Paris J. Gamber 1925 — Die Litteraturen des Ostens, Geschichte der Rumänischen Litteratur von C. Alexici. — Ch. Adamescu, Istoria Literaturii Române, Biblioteca pentru toşi 846—849 bis. — Petre V. Haneş: Studii de literatură Romåna. Bucuresti. — Petre V Haneş: Studii Literare. Bucuresti.

13) C. Ibraileanu: Scriitori Români si Straini Editura Viata Româneasca Jaşi 1926.

14. D. Caracostea: Poetul Brătescu-Voineşti Bucureşti Editura „Viaţa Româneasca" 1921, str. 173. — E. Lovinescu: Istoria Civilizaţici Române Moderne Editura „Ancora" Bucureşti

15) Wpływ Trylogji Sienkiewicza na historyczną powieść Michała Sadoveanu wskazał p. J. Bentoiu w „Viaţa Nouă Tom V, str. 187 (Przegląd Współczesny, listopad 1926, Monografja o „Quo Vadis" Sienkiewicza, St. Wędkiewicz). Artykuł p. J. Bentoiu nie był mi dostępny.

16) Prof. Wędkiewicz w „Câtiva cuvinte" mówi o przygotowaniu tłumaczenia noweli Reymonta „Za frontem" przez p. Artura Smutnego.

17) Ten artykuł o Reymoncie został ogłoszony po raz wtóry w wydaniu książkowem: C. Ibrăileanu Scriitori Români şi Străini, Editura Viata Româneasca Jaşi 1926.

18) Jan Dydacki: Mănăstirea de Argeş Legendă română după V. Alexandri Galaţi „Buciumul Român" 1906.

CZĘŚĆ URZĘDOWA.

I. SKŁAD GRONA NAUCZYCIELSKIEGO
PRZY KOŃCU ROKU SZKOLNEGO.

a) Profesorowie i nauczyciele mający stałą posadę:

1. **Kukliński Antoni**, dr. fil., dyrektor, uczył propedeutyki fil. w kl. VIII a b, tygodniowo godzin 6.
2. **Dąbrowski Mieczysław**, prof., docent Akademji Sztuk Pięknych w Krakowie, zawiadowca zbiorów rysunkowych, uczył rysunków w kl. I a b, II a, III a, IV a, V, VI, VII a b, VIII a b; tygodniowo godzin 24.
3. **Dziurzyński Adam**, prof., wychowawca klasy III a, uczył przyrodoznawstwa w kl. I a b, II a, III a b, IV b, V, matematyki w kl. III a; tygodniowo godzin 22.
4. **Fijoł Kazimierz**, prof., zawiadowca zbiorów fizykalnych, opiekun Kółka fizycznego młodzieży, wychowawca kl. VIII a, uczył fizyki w kl. VII a b, VIII a b, matematyki w kl. II b; tygodniowo godzin 20.
5. **Koch Władysław**, prof., kierownik Kolonij Wakacyjnych uczniów w Porębie Wielkiej, wychowawca klasy VIII b, uczył języka polskiego w kl. III b, IV b, VII b, VIII b; tygodniowo godzin 18.
6. **Kraft Kamil**, dr. wszech nauk lekarskich, profesor, przez cały rok bawił na urlopie, celem prowadzenia poradni okulistycznej dla niezamożnej młodzieży szkolnej.
7. **Kupczyński Mieczysław**, prof., opiekun Orkiestry gimnazjalnej i Kółka L. O. P. P., uczył historji w kl. V, VI, VII a. Prócz tego pomagał Dyrektorowi przez cały rok szkolny w czynnościach administracyjnych; tygodniowo godzin 21.
8. **Ks. Macheta Władysław**, prof., zawiadowca polskiej bibljoteki uczniów, opiekun Czytelni i Kółka naukowo-literackiego, kierownik wszystkich poranków i wieczorków uczniowskich, wychowawca kl. VII a, uczył języka polskiego w kl. VI, VII a, VIII a; historji w kl. I a, II a; tygodniowo godzin 18.
9. **Momot Jan**, dr. fil., prof., wykładający na Studjum Pedagogicznem Uniwersytetu Jagiellońskiego dydaktykę przyrodoznawstwa, zawiadowca zbiorów przyrodniczych i pracowni

biologicznej, wychowawca klasy VI, uczył przyrodoznawstwa w kl. II b, IV a, fizyki w kl. VI; tygodniowo godzin 11.

10. **Niemiec Rudolf**, prof., Członek Okręgowej Komisji dyscyplinarnej dla nauczycieli Okręgu Szkolnego Krakowskiego, zawiadowca bibljoteki nauczycielskiej, opiekun Kółka filologicznego i sklepiku uczniowskiego, uczył języka łacińskiego w kl. IV a, V, VII a, VIII a; tygodniowo godzin 20.
11. **Piasecki Józef**, prof., kierownik prywatnego gimnazjum żeńskiego im. H. Kaplińskiej, wychowawca kl. V, uczył języka polskiego w kl. II a, III a, IV a, V; języka niemieckiego w kl. V; tygodniowo godzin 20.
12. **Plezia Jakób**, prof., zawiadowca zbiorów archeologicznych, opiekun drużyn harcerskich, hufca szkolnego i Kółka filologicznego, wychowawca kl. IV b, uczył języka łacińskiego w kl. IV b, VI, VII b, VIII b; tygodniowo godzin 20.
13. Ks. **Rychlicki Józef**, dr. św. teol. i fil., prof., exhortator młodzieży wyższego gimnazjum, zawiadowca zbioru książek szkolnych dla ubogiej młodzieży, opiekun Bratniej pomocy uczniów i Sodalicji Marjańskiej, kierownik antykwarni szkolnej, uczył religji rzym.-kat. w kl. I a b, II a b, III a, V, VI, VII a b, VIII a b; tygodniowo godzin 22.

b) Nauczyciele stali:

14. **Gibas Mirosław**, dr. fil., prof., wychowawca klasy I a, uczył matematyki w kl. I a, II a, III b, IV b; tygodniowo godzin 17. Po 15 maja objął nadto naukę matematyki w kl. I b.
15. **Michoński Stefan**, prof., zawiadowca niemieckiej bibljoteki uczniów, opiekun Koła dramatycznego młodzieży i Kółka germanistycznego, wychowawca kl. III b, uczył języka niemieckiego w kl. III b, IV b, VII b, VIII b; historji w kl. III a (w II. półroczu); pisma w kl. I a; tygodniowo godzin 21.

c) Nauczyciele tymczasowi:

16. **Jodłowski Józef**, naucz., zawiadowca zbiorów do nauki matematyki, uczył matematyki w kl. IV a, VI, VII a; fizyki w kl. III a; tygodniowo godzin 22.
17. **Kowalczyk Wawrzyniec**, naucz., zawiadowca zbioru przyrządów do gier i zabaw na wolnem powietrzu, prowadził ćwiczenia cielesne w klasach I a b, III a, IV a b, V, VI, VII a b, VIII a b; kierował nadto zabawami i grami młodzieży całego zakładu; tygodniowo godzin 27.
18. **Kubijowicz Włodzimierz**, dr. fil., nauczyciel, współpracownik Komisji Geograficznej i Etnograficznej Polskiej

Akademji Umiejętności, zawiadowca zbiorów do nauki historji i geografji, uczył geografji w kl. II a b, III a b; tygodniowo godzin 12.

19. **Leszko Ludwik**, nauczyciel, opiekun Kółka Sportowego młodzieży, wychowawca kl. II b, uczył języka polskiego w kl I b; rysunków w kl. II b, III b, IV b; pracy ręcznej w kl. I a b, II a b, III a b; pisma w kl. I b; tyg. godz. 26.
20. **Łukasik Stanisław**, dr. fil., nauczyciel, zawiadowca francuskiej bibljoteki uczniów, opiekun Kółka romanistycznego, wychowawca kl. IV a, uczył języka francuskiego w kl. IV a, VI, VII a b, VIII a; tygodniowo godzin 20.

d) Nauczyciele kontraktowi:

21. **Hanusiak Tadeusz** uczył języka polskiego w kl. I a, II b; ćwiczeń cielesnych w kl. II a b, III b; tygodniowo godz. 14.
22. **Jasieńska Sabina**, wychowawczyni kl. II a, uczyła języka francuskiego w kl. II a, III a, V; języka niemieckiego w kl. II b; tygodniowo godzin 19.
23. **Klęsk Adolf**, dr. wszech nauk lekarskich, pełnił obowiązki lekarza szkolnego i uczył higjeny w kl. VII a; tygodniowo godzin 10.
24. **Leśniak Jan**, asystent Uniw. Jag., uczył matematyki w kl. V, VIII a b; fizyki w kl. III b; tygodniowo godzin 20.
25. **Stanoch Juljan**, asystent Uniw. Jag., wychowawca kl. I b, uczył historji w kl. I b, II b, III b, IV a b; geografji w kl. I a b, IV a b, V; tygodniowo godzin 24.

c) Nauczyciele zudzieleni:

26. **Filipek Andrzej**, naucz., wychowawca kl. VII b, uczył do 15 maja 1928 matematyki w kl. I b, VII b; tygodniowo godzin 9. Po 15 maja tylko w kl. VII b godz. 4.
27. **Matuszek Adam**, dr. fil., prof., kierownik Centralnej Bibljoteki nauczycielskiej O. S. K., uczył od 1 marca 1928 r. historji w kl. VII b, VIII a b; tygodniowo godzin 13.
28. **Mikstein Władysław**, n. k., zawiadowca zbiorów do nauki śpiewu, opiekun chóru gimnazjalnego, uczył śpiewu w kl. I a b, II a b, III a b, VII b; tygodniowo godzin 12.
29. **Ks. Miszka Roman**, prof., egzortator młodzieży niższego gimn., uczył religji rzym.-kat. w kl. III b, IV a b; tygodn. godzin 6.

---

30. **Künstlinger Dawid**, dr. fil., udzielał nauki religji mojżeszowej we wszystkich klasach zakładu.

II. ZMIANY I RUCH W GRONIE NAUCZYCIELSKIEM

W CIĄGU ROKU SZK. 927/28.

a) Do Grona przybyli:

1. **Filipek Andrzej** (rozp. Kur. Okr. szk. krak. z 31 sierpnia 1927, L. II — 5469/27).
2. **Matuszek Adam** (brak rozporządzenia).
3. **Mikstein Władysław**, przydzielony z państw. gimnazjum VI w Krakowie.

b) Z Grona ubyli:

1. **Gołąb Stanisław** (uwolniony rozp. Kur. Okr. szk. krak. z 22 czerwca 1927, L. II — 4040/27).
2. **Dr Krajewski Józef**, przeniesiony z dniem 1 marca 1928 do Seminarjum nauczycielskiego żeńskiego w Sosnowcu rozp. Pana Ministra W. R. i O. P. z 23 lutego 1928 roku, Nr. I — 2995/28, int. rozp. Kur. Okr. szk. krak. z 25 lutego 1928 r. L. II — 1870/28).
3. **Kropaczek Stefan** (zwolniony rozp. Kur. Okr. szk. krak. z 22 czerwca 1927 L. II — 4040/27).
4. **Oświęcimski Bronisław**, przeniesiony do państw. Gimnazjum IX w Krakowie.
5. **Dr Piwarski Kazimierz** (zwolniony rozp. Kur. Okr. szk. krak. z 22 czerwca 1927 L. II — 4040/27).
6. **Dr Ziemnowicz Mieczysław** (zwolniony od obowiązków nauczycielskich w tutejszym Zakładzie, rozp. Pana Ministra W. R i O. P. z 20 września 1927 Nr. O. Prez. 5714/27, int. rozp. Kur. Okr. szk. krak. z 23 września 1927. L. O. 1532/27, powierzającem Mu pełnienie obowiązków wizytatora szkół w Kuratorjum Okr. szk. krak. Mianowany wizytatorem szkół rozp. Pana Ministra W. R. i O. P. z 31 stycznia 1928 r. Nr. O. Prez. 817/27 int. rozp. Kur. Okr. szk. krak. z 3 lutego 1928 r. L. O. 237/28).

c) Uzyskali urlop lub zmianę godzin:

1. **Jasieńska Sabina** uzyskała urlop od 16 kwietnia do 16 maja 1928 r. na mocy rozp. Kuratorjum Okr. szk. krak. z 17-go marca 1928 r. L. II — 2647/28.
2. **Dr Kraft Kamil** uzyskał zwolnienie od nauczania na przeciąg roku szkolnego 1927/8, celem umożliwienia mu sprawowania czynności kierownika poradni okulistycznej dla niezamożnej młodzieży szkół średnich Krakowskiego

Okręgu. (Rozp. Min. W. R. i O. P. z 12 czerwca 1927 r. Nr. II. 7260/27, int. rozp. Kur. Okr. szk. krak. z 14 lipca 1927. L. II. — 3968/27.).

3. **Dr Kubijowicz Włodzimierz** uzyskał zniżenie obowiązującego wymiaru godzin do połowy, celem umożliwienia mu prowadzenia nauki geografji na Państwowym Wyższym Kursie Nauczycielskim w Krakowie. (Rozp. Min. W. R. i O. P. z 31 sierpnia 1927. Nr. I. 12019/27, int. rozp. Kur. Okr. szk. krak. z 4. listopada 1927 r. L. I. K N. 14346/27).
4. **Dr Momot Jan** uzyskał zmniejszenie obowiązującego wymiaru zajęć do połowy na b. r. szk., celem umożliwienia mu prowadzenia wykładów na Studjum Pedagogicznem Uniwersytetu Jagiellońskiego. (Rozp. Min. W. R. i O. P. z 22 sierpnia 1927 r. Nr. II. — 9178/27, int. rozp. Kur. Okr. szk. krak. z 5 września 1927. L. II. — 5393/27.

III. POMIESZCZENIE ZAKŁADU I SŁUŻBA Z KOŃCEM ROKU SZKOLNEGO.

a) Pomieszczenie.

Pomieszczenie Zakładu zasadniczo nie uległo zmianie od zeszłego roku szkolnego. (Patrz zeszłoroczne sprawozdanie str. 19.). Mieści się on nadal w realnościach prywatnych, położonych przy ulicy Krupniczej pod L. 2 i 4. Zmieniono jednak częściowo wewnętrzne rozmieszczenie poszczególnych pracowni. Przedewszystkiem rozszerzono pracownię biologiczną przez dodanie jednej sali, zajmowanej w zeszłym roku przez lekarza szkolnego. Gabinet lekarski przeniesiono do głównego budynku do sali parterowej, użytkowanej dotychczas przez harcerzy. Ci w zamian za to otrzymali pomieszczenie na III. piętrze.

Zakład posiada 14 sal szkolnych i salę rysunkową. Na pracownię fizyczną oddano jedną salę, z którą łączą się cztery małe pokoiki, służące na przechowywanie zbiorów fizykalnych. Pracownia biologiczna wraz z gabinetem zajmuje trzy ubikacje. Na pomieszczenie bibljoteki nauczycielskiej i uczniów oraz zbiorów geograficznych i archeologicznych przeznaczono jedną ze sal. Gabinet lekarski zajmuje jeden niewielki pokoik. Trzy ubikacje przeznaczono na kancelarję i biuro dyrekcji oraz na salę konferencyjną. Harcerze zajmują mały pokój przechodni. Herbaciarnię umieszczono na parterze w izbie, nienadającej się do niczego innego. Służba zakładowa zajmuje cztery ubikacje. Łącznie posiada Zakład 34 ubikacyj.

Naukę ćwiczeń cielesnych z powodu braku własnej sali gimnastycznej pobierała młodzież przedpołudniem w wymiarze

16 godzin tygodniowo w sali Sokoła krakowskiego, na ten cel wynajętej, popołudniu zaś w sali gimnastycznej państw. gimnazjum VIII. w wymiarze 12 godzin.

Brak dziedzińca własnego starano się złagodzić przez utrzymywanie boiska, oddanego do użytku Zakładu przez Gminę Miasta Krakowa; znajduje się ono na placu powyścigowym w bezpośredniem sąsiedztwie Parku Dr. Jordana. Ponadto dzierżawiono w sezonie letnim kort dla gry w „Lawn-tenis".

Nabożeństwa szkolne odprawiano dla młodzieży w kościele akademickim św. Anny.

Ważniejsze i szerzej zakrojone uroczystości szkolne odbywano w wynajętych w tym celu salach, ponieważ Zakład nie posiada auli.

Mimo tych mniej korzystnych warunków młodzież pod względem duchowym i fizycznym rozwijała się normalnie wskutek rzetelnej i ofiarnej pracy całego Grona nauczycielskiego.

b) Sprzęty szkolne.

W bieżącym roku szkolnym Zakład zakupił cały szereg sprzętów jużto do sal szkolnych, jużto do gabinetów. Sprawiono szafę na przybory do gier za 390 zł; trzy szafy do bibljoteki uczniów za 593 zł; szafę składaną na mapy i obrazy do gabinetu geograficznego za 547 zł; do gabinetu fizykalnego dwa stoliczki pod wagi za 90 zł; do gabinetu lekarza stolik lekarski za 120 zł; do kancelarji Dyrekcji i sali konferencyjnej zakupiono biórko, półki na akta, linoleum i sukno za łączną kwotę 738 zł 70 gr; w gabinecie lekarza i sali konferencyjnej rozszerzono instalację elektryczną kosztem 211 zł; do sal szkolnych sprawiono portrety Pana Prezydenta Rzp. i biust Marszałka Piłsudskiego za kwotę 180 zł; na drobniejsze sprzęty i ich naprawki wydatkowano kwotę 403 zł 80 gr. Ogółem na ten dział wydano kwotę 3273 zł 50 gr. Inwentarz tego działu wykazuje 893 pozycyj.

c) Służba zakładu.

1. D z i a m a W a s y l, starszy woźny, (XIII a).
2. W o ź n i a k S t a n i s ł a w, woźny, (XIV b).
3. P a w ł o w s k i W ł a d y s ł a w, kontraktowy sługa szkolny, (XVI a). (Rozp. Kur. Okr. szk. krak. z 20 października 1927. L. II. 7107/27).
4. Z a b i e g a j A l b i n, kontraktowy sługa szkolny, (XVI a). (Rozp. Kur. Okr. szk. krak. z 22 listopada 1927 r. L. II. 7802/27).

IV. NAUKA.

a) Początek i koniec roku szkolnego.

Rok szkolny 1927/8 rozpoczęto dnia 1 września 1927 roku uroczystem nabożeństwem, celebrowanem przez katechetę państw. gimnazjum VIII. w Krakowie ks. Prażnowskiego. Podniosłe kazanie okolicznościowe wygłosił ks. Dr Józef Rychlicki, katecheta Zakładu. W nabożeństwie wzięła udział młodzież, Dyrektorzy, Grona nauczycielskie i Rodzice uczniów obu zakładów.

Uroczysty poranek, odbyty dnia 28 czerwca zakończył rok szkolny 1927/28. Młodzież wraz z Gronem nauczycielskiem i Rodzicami uczestniczyła w nabożeństwie, odprawionem w akademickim kościele św. Anny przez ks. prof. Prażnowskiego. Odpowiednie okolicznościowe kazanie wygłosił ks. prof. Dr Józef Rychlicki. Po odśpiewaniu hymnów „Te Deum“ i „Boże coś Polskę“ młodzież ze sztandarem i orkiestrą udała się do sali Towarzystwa Wzajemnych Ubezpieczeń, gdzie oczekiwali już na nią zebrani Rodzice. Po produkcjach muzykalno-wokalnych przemówił do zebranych Dyrektor Zakładu, przedstawiciel Komitetu Rodzicielskiego i uczniów. Na zakończenie uroczystości odczytał Dyrektor nazwiska uczniów chlubnie uzdolnionych, wręczając każdemu z nich dyplom pochwalny z podpisami Dyrektora, Profesorów i Zarządu Komitetu Rodzicielskiego.

Po uroczystości młodzież powróciła do Zakładu, gdzie rozdano jej świadectwa i przeprowadzono wpisy na rok następny.

b) Program nauki.

Naukę prowadzono według obowiązującego programu dla gimnazjów typu humanistycznego.

c) Wycieczki naukowe i ćwiczenia praktyczne w pracowniach szkolnych.

W myśl obowiązującego programu młodzież tutejszego Zakładu przeprowadziła cały szereg ćwiczeń w pracowniach fizycznej i przyrodniczej, jakoteż odbyła sporą liczbę wycieczek bliższych i dalszych, których celem było zaznajomienie uczniów z pewnemi zjawiskami, wchodzącemi w zakres badań przyrodniczych i geograficznych. Nie zaniedbano też zwiedzania fabryk, aby dać młodzieży możność zaznajomienia się z pewnemi przynajmniej działami produkcji polskiej.

Aby umożliwić normalną pracę w laboratorjach szkolnych, Dyrekcja wraz z Radą Pedagogiczną znaczną część funduszów, wpływających z opłat szkolnych, obróciła w bieżącym roku szkolnym na zakupno przyrządów do pracowni fizycznej i biologicz-

nej, co umożliwiło uczącym przeprowadzenie różnych ćwiczeń. Przegląd ich rozpoczniemy od fizyki.

1. Ćwiczenia w pracowni fizycznej.

Ćwiczenia fizyczne prowadzono z klasami III a b, VI, VII a b, VIII a b. Z powodu nadmiernej liczby uczniów w obu klasach trzecich — dzielono je na podstawie zezwolenia Kuratorjum Okr. szk. krak. z 29 sierpnia 1927 L. II. — 5257 na dwie grupy i wykonano następujące ćwiczenia:

Mierzenie długości (z uwzględnieniem różnych jednostek długości i stopnia dokładności), powierzchni (metodą ważenia) i objętości ciał.

Ważenie ciał. Ćwiczenia z wagą sprężynową, dźwigniową zwyczajną i aptekarską.

Badanie własności ciał stałych, jak twardość, barwa, połysk, smak, przeźroczystość.

Skala twardości.

Granit. Badanie części składowych: kwarcu, skalenia, miki.

Gleba, jej części składowe.

Glina, lepienie i wypalanie.

Szkło. Topienie, zginanie i wydymanie rurek szklanych.

Wapień. Gaszenie wapna palonego. Zaprawa murarska. Woda wapienna.

Sól kuchenna. Krystalizacja soli kuch., rozpuszczalność w wodzie.

Kalcyt, marmur, kreda. Badanie własności.

Własności fizyczne cieczy w szczególności wody. Zależność objętości od temperatury, badanie napięcia powierzchniowego, przylegania. Rurki włoskowate i naczynia połączone.

Dyfuzja i osmoza.

Zasada Archimedesa. Ćwiczenia z wagą hydrostatyczną. Wyszukiwanie ciężaru właściwego ciał stałych i płynnych. Badanie warunków pływania. Areometry i ich zastosowania.

Własności fizyczne gazów. Badanie ciśnienia atmosferycznego. Budowa barometrów. Pompy zgęszczające i rozrzedzające i ich budowa. Ćwiczenia oparte na rozrzedzaniu i zgęszczaniu powietrza.

Zjawiska chemiczne: Analiza płomienia świecy, wytwarzanie i zasadnicze własności tlenu, azotu, dwutlenku węgla. Tworzenie tlenków, zasad, kwasów, soli. Sucha destylacja drzewa.

Węgiel, rudy metali. Badanie własności.

Ciepło. Budowa termometru. Mierzenie temperatury mieszaniny jednakowych i niejednakowych ilości wody. Mierzenie ciepła. Ciepło właściwe ciał stałych i płynnych. Obliczanie ciepła topnienie lodu, ciepła wrzenia. Parowanie cieczy. Destylacja. Badanie rozchodzenia się ciepła i prężności pary. Zamiana ciepła na pracę, maszyna parowa.

Magnes. Wytwarzanie magnesów sztucznych i igły magnetycznej, deklinacyjnej i inklinacyjnej.

Elektryczność statyczna: Wytwarzanie ładunków dodatnich i ujemnych. Ćwiczenia z elektroskopem. Badanie przewodnictwa elektrostatycznego. Iskra elektryczna.

Prądy elektryczne: Ogniwo galwaniczne. Galwanoskop. Elektromagnes. Budowa dzwonka elektrycznego. Ćwiczenia z telegrafem, telefonem i radjem.

W związku wapieniem odbyto wycieczkę do wapiennika, gdzie zwiedzono urządzenie i zapoznano się ze sposobem wypalania wapienia.

Klasy szóste: Do ćwiczeń praktycznych z mechaniki zastosowano w tym roku komplety przyrządów używane w założonym przez Min. W. R. i O. P. „Ośrodku fizyki" przy państw. Gimnazjum VIII im. A. Witkowskiego w Krakowie.

Abstrahując nawet od należnej w tym wypadku pewnej dozy wyrozumiałości dla pierwszych wysiłków przemysłu krajowego w konkurencji z zaawansowaną na tem polu zagranicą, należy podnieść z całem uznaniem, że próba ta nie ustępuje bynajmniej drogim przyrządom zagranicznym. Poza ćwiczeniami z mechaniki nadaje się cały szereg przyrządów do ćwiczeń z innych działów jak np. z ciepła.

Niezależnie od przyrządów gotowych posługiwano się również przyrządami samodzielnej konstrukcji, wykazującej dużo pomysłowości i sprawności technicznej, zwłaszcza u harcerzy.

Ćwiczenia odbywały się zasadniczo w ośmiu grupach po sześciu uczniów, z których jeden jako przodownik grupy odpowiedzialny był za całość przyrządów i porządek wewnętrzny w grupie.

Ćwiczenia więcej skomplikowane przerabiano poza obowiązkowemi godzinami za dobrowolnem zgłoszeniem się u kierownika.

Tematem ćwiczeń były zagadnienia z mechaniki i nauki o cieple.

Klasy siódme: Ilościowy rozkład tlenku rtęciowego. Wyznaczenie stosunku masy tlenu do masy wodoru w wodzie. Najważniejsze związki tlenu, wodoru, azotu, chloru, fluoru, bromu, jodu, siarki, fosforu. Utlenianie i odtlenianie. Barwienie płomienia związkami metalicznemi. Wykrywanie jonów odczynnikami. Zobojętnianie kwasów i zasad. Hydroliza. Sucha destylacja drzewa i węgla. Fermentacja alkoholowa. Estry. Mydła. Otrzymywanie jodoformu.

W związku z nauką chemji klasy siódme zwiedziły gazownię miejską, fabrykę mydła i świec Rożnowskiego, gorzelnię i rafinerję „Krakus", fabrykę maszyn Zieleniewskiego, zakład światłodrukowy „Akropol".

Drgania proste widełek i prętów. Drgania złożone wahadła podwójnego i pręta podwójnego. Falownice. Fale na powierzchni wody i rtęci. Prędkość głosu. Rura Kundta. Mierzenie wysokości tonu dźwiękowego zapomocą syren. Monochord. Piszczałki. Figury Chladniego. Analiza dźwięków i głosu ludzkiego manometrem płomiennym i analizatorami Helmholtza. Fonograf. Rura Quinckego. Zasada Dopplera.

Ćwiczenia z optyki geometrycznej na tablicy Hartla. Wzór zwierciadłowy i soczewkowy na ławie optycznej. Fotometry. Obliczenie współczynnika załamania światła przy pomocy płyty o ścianach równoległych, pryzmatu i metodą całkowitego odbicia. Refrakcja ziemska i astronomiczna. Rozszczepienie światła. Pryzmaty i soczewki achromatyczne. Zdolność powiększania lunety i mikroskopu. Spektrometr pryzmatyczny. Długość świetlnej mierzona sposobem Younga. Spektrometr dyfrakcyjny. Latarnia projekcyjna. Aparat fotograficzny. Stroboskop. Kino. Oko i okulary. Złudzenia optyczne. Stereoskop.

K l a s y ó s m e: Waga biegunowa. Widma magnetyczne. Ciała para- i diamagnetyczne. Inklinatorjum. Wzbudzanie magnetyzmu przez pole ziemi. Elektroskop jednolistkowy i Exnerowski. Waga Coulomba. Wiaderko Faradaya. Gęstość naboju na przewodniku. Potencjał. Kondenzator. Pojemność, stała dielektryczna. Elektrometr absolutny i kwadrantowy. Maszyna influencyjna. Spadek potencjału wzdłuż przewodnika linjowego. Mierzenie prądów woltametrem i busolą stycznych. Sprawdzanie praw Ohma i Joule'a. Mostek Wheatstone'a. Mierzenie siły elektromotorycznej indukcji przy pomocy galwanometru źwierciadłowego. Ogniwa, akumulatory, termoelementy. Badanie prądów dynamomaszyn, przetwarzanie prądów. Badanie strumieni elektronowych i promieni Roentgena. Spintaryskop. Wyładowania kondenzatora i fale elektryczne. Rezonancja w obwodach drgających. Detektor. Aparat odbiorczy czterolampowy.

Pomiary teodolitem wysokości słońca w różnych porach dnia i roku. Obserwacje plam słonecznych. Obserwacje zaćmienia księżyca, księżyca po nowiu, Jowisza i Saturna.

Wycieczka klasy VIII a i b oddzielnie elektrowni miejskiej.

2. Ćwiczenia w pracowni biologicznej.

K l a s a IV a. Punkt ciężkości zajęć praktycznych w tej klasie oparł się przedewszystkiem na ćwiczeniach mikroskopowych, a to dzięki warunkom, jakie w tym roku umożliwiły wreszcie poprowadzić te ćwiczenia w myśl programu. Przerobiono zarys histologji roślin i zwierząt zaobserwowano szereg form *in toto*, a nawet *in vivo*. Ogólne zaś zainteresowanie się, jakiem cieszyły się te ćwiczenia u młodzieży, stwierdzają ponad wszelkie rozważania teoretyczne celowość tych ćwiczeń w szkole średniej.

Cwiczenia botaniczne w kl. IV b.

Mikroskopowe: Budowa komórki roślinnej na liściach cebuli kuchennej, liścieniach nasienia fasoli, bulwie ziemniaczanej, bielmie z nasienia pszenicy, miąszu z owoców ligustru. Na tym materjale zbadano materjały zapasowe w komórkach roślinnych. Barwiki roślinne i doświadczenia wykonane z niemi.

Tkanki roślinne: zasadniczą, ochronną, mechaniczną i przewodzącą zbadano na roślinach: tradescantia zebrina i chlorophytum. Budowa korzenia, łodygi i liścia rośliny naczyniowej na tradescantii.

Fizjologiczne: doświadczenia nad osmozą roślin, odżywianie się; geotropizm i heliotropizm, wzrost roślin.

Z ćwiczeń zoologicznych przeprowadzono następujące:

Mikroskopowe: Komórka zwierzęca, tkanki nabłonkowa z jej odmianami, łączna, chrzestna, kostna mięśniowa nerwowa. Sekcja ssaka.

3. Wycieczki przyrodnicze.

Klasa I a i b odbyły dnia 12 czerwca wycieczkę na Bielany w celu zapoznania się z drzewami i krzewami, z fauną owadów i ze zwierzyńcem miejskim w parku ludowym na Woli. Zwiedzono również muzeum zoologicznego Uniw. Jagiell. i ogród botaniczny.

Klasa II a. Całodzienna we wrześniu na Bielany dla dokonania zbioru owoców i nasion. Półdniowa z końcem kwietnia na Krzemionki dla poznania fauny wodnej. W tym celu bawiono również w ogrodzie botanicznym.

Klasa II b odbyła szereg wycieczek celem zebrania materjału do ćwiczeń i hodowli. Na jesień przypadło cztery wycieczki, na zimę dwie, a reszta na okres wiosenny. Park Dra Jordana, park Krakowski, planty, okolice podmiejskie, jak Sikornik, Wola Justowska, Skały Panieńskie, Pasternik i Krzemionki stanowiły bardzo wdzięczny teren do obserwacyj charakterystycznych zbiorowisk naturalnych i sztucznych. W parze z obserwacją szła celowa i bardzo oględna kollekcja niezbędnego materjału przy zachowaniu wszelkich wskazań ochrony przyrody.

Ponadto zwiedziła klasa wystawę gołębi i królików, wystawę zdobniczo-ogrodniczą, muzeum zoologiczne i ogród botaniczny Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Klasa III a. Dwie całodzienne: 1) odbyta we wrześniu na Bielany; cel: fauna pól i lasu. 2) Całodzienna do Czerny w dniu 19 czerwca; cel: biologja kwiatów.

Klasa III b. Całodzienna do Czerny w dniu 19 czerwca cel: biologja kwiatów.

Klasa IVa odbyła pięć wycieczek celem zebrania materjału do ćwiczeń, zwiedziła muzeum zoologiczne i ogród botaniczny Uniw. Jagiell. zapoznając się na podstawie bezpośredniej obserwacji z systematyką fauny i flory ze szczególnem uwzględnieniem przyrody ojczystej.

4. Wycieczki geograficzne.

Wycieczki geograficzne, związane z nauczaniem geografji w kl. I., opierały się w pierwszem półroczu na zapoznaniu się ze śródmieściem Krakowa, a następnie z dzielnicami zewnętrznemi. W dalszym ciągu, w myśl programów ministerjalnych, odbyto kilka wycieczek w okolice Krakowa, z których dwie całodzienne do Tyńca i Bielan.



Klasy IIa i IIb odbyły wycieczkę w Jurę Krakowską w okolicach Rudawy i Zabierzowa. Wycieczkę na grzbiet Krakowsko-Chrzanowski i drobne wycieczki w najbliższą okolicę Krakowa.

Klasy IIIa i IIIb odbyły wycieczkę w Jurę Krakowską i do puszczy Niepołomickiej. Wycieczkę na próg podkarpacki. Prócz tego drobne wycieczki w najbliższą okolicę Krakowa.

Klasy IVa i IVb odbyły wycieczki do Lipowca, w celu zapoznania się z rowem Krzeszowickim, pasmem Chrzanowsko-Krakowskim, oraz niziną Nadwiślańską. Ten sam cel miała również na oku wycieczka do Tenczynka i Alwernji.

Klasa V odbyła trzy większe wycieczki. Pierwszą jednodniową do Miękini i Czernej w celu zapoznania uczniów ze

skałami wybuchowemi i kopalniami marmuru. Drugą do Rudy Śląskiej na Górnym Śląsku, podczas której zwiedzono kopalnię węgla i zaznajomiono się ze stosunkami osadniczemi i komunikacyjno-przemysłowemi. Zamieszczone powyżej zdjęcie przedstawia grupę uczestników wycieczki, przypatrujących się dowozowi piasku z państwa niemieckiego do kopalń, znajdujących się na terytorjum państwa polskiego.

Przy tej sposobności Dyrekcja składa serdeczne podziękowanie JWPanu Bronisławowi Pietrzykowskiemu, dyrektorowi kopalni w Rudzie Śląskiej, za ułatwienie młodzieży zwiedzenia kopalni i za gościnne przyjęcie wycieczki.



W czasie Zielonych Świąt odbyła klasa czterodniową wycieczkę na wyżynę Kielecko-Sandomierską, korzystając z łaskawego zaproszenia JWPana Ministra Pełnomocnego Rzeczypospolitej Polskiej Józefa Targowskiego. Bawiąc w gościnie we dworze w Czyżowie Szlacheckim, uczniowie zwiedzili Sandomierz, Zawichost, Góry Pieprzowe i pasmo Świętokrzyskie. Rycina przedstawia pałac w Czyżowie, ciekawy zabytek sztuki polskiej z XVII w., w którym młodzież znalazła gościnne przyjęcie podczas swego czterodniowego pobytu w Ziemi Sandomierskiej. Podczas wycieczki w Góry Świętokrzyskie zwiedzono kościół i zamek stojący na Łysej Górze. Przy tej sposobności uczniowie poznali przełom Wisły, krajobraz lössowy i najstarszy górotwór Polski.

Dyrekcja poczuwa się do miłego obowiązku złożenia tą drogą najserdeczniejszego podziękowania JWPanu Ministrowi Targowskiemu i JWPani Marji Descours za gościnne podejmo-

wanie wycieczki i ułatwienie jej przez dostarczenie pojazdów zwiedzenia tego zakątku kraju rodzinnego.



d) Wykaz tematów wypracowań piśmiennych w językach nowożytnych.

1. Język polski.

Klasa IV a.

1. Bardziej boli od języka niż od miecza (dom.).
2. Rozwój akcji politycznej w „Ogniem i mieczem" aż do spotkania Jaremy z Chmielem (szk.).
3. Mowa Milcjadesa w „Maratonie" Ujejskiego (szk.).
4. Wpływ bogów na przebieg akcji w pierwszych czternastu pieśniach „Iljady" (szk.).
5. List do przyjaciela z wyrażeniem mu współczucia (dom.).
6. Historja Kostucha w powieści Dygasińskiego p. t. „W puszczy" (szk.).
7. Jak Brodziński charakteryzuje lud wiejski w „Wiesławie"? (dom.).
8. Uroczystość szkolna (szk.).
9. Zatarg Litawora z Witoldem (szk.).
10. Majówka (dom.).

Klasa IV b.

1. Moje wakacyjne wycieczki (dom.).
2. Przedstawić jedno z podań ludowych (szk.).
3. Pożegnanie Hektora z Andromachą (szk.).
4. Znaczenie roślin w przyrodzie żywej (dom.).

5. a) Ostatnie uroczystości szkolne; albo b) Po świętach Bożego Narodzenia (w formie listu) (dom.).
6. Przebieg bitwy w „Grażynie“ (szk.).
7. Moje ulubione sporty (dom.).
8. Dzień 3 maja w Krakowie (szk.).
9. Skrzetuski w niewoli (na podst. „Ogniem i mieczem“) (szk.).
10. Życie w mieście a na wsi wśród lata (dom.).

Klasa V.

1. Zemsta Jana Bieleckiego (szk.).
2. Jakie myśli i uczucia budzi we mnie jesień? (dom.).
3. Przemiana duchowa Kmicica (szk.).
4. Sprawozdanie z lektury nadobowiązkowej (dom.).
5. Co myśle o sportach (szk.).
6. Krajobraz litewski w pierwszych ośmiu księgach „Pana Tadeusza“ (szk.).
7. Opisać jedną z większych wystaw sklepowych w Krakowie (dom.).
8. Kmicic a Jacek Soplica (szk.).
9. Wrażenia z wycieczki (dom.).
10. Dlaczego powinniśmy kochać „Pana Tadeusza“? (szk.).

Klasa VI.

1. Życie ludzkie a rzeka (dom.).
2. Jak się zapatrywał Rej na piastowanie urzędów? (na podst. „Żywota człowieka poczciwego“) (szk.).
3. Na czem polega konflikt tragiczny w „Antygonie“ Sofoklesa? (szk.).
4. Mój przyjaciel (charakterystyka) (dom.).
5. W czem szukał Kochanowski ukojenia po śmierci Orszuli? (według „Trenów“) (szk.).
6. Zdobycze szlachty polskiej w związku z polityką Kazimierza Jagiellończyka i jego następców (dom.).
7. Tok myśli w mowie Karola Chodkiewicza do rycerstwa (według „Wojny Chocimskiej“ W. Potockiego) (szk.).
8. Jak należy podróżować, aby mieć prawdziwą korzyść z podróży? (dom.).
9. Jakie cnoty zalecał, a przeciwko jakim wadom występował Krasicki w „Bajkach“? (szk.).
10. O ile „Powrót Posła“ Niemcewicza jest odzwierciedleniem opinij stronnictw politycznych Sejmu Czteroletniego? (szk.).

Klasa VII a.

1. Jak usiłowali urzeczywistnić w epoce rozbiorów Polski hasło: „Nil desperandum“ Krasicki, Staszyc, Kościuszko? (dom.).

2. Główne znamiona poezji w okresie Księstwa Warszawskiego (szk.).
3. Jakie ideały wskazuje młodzieży Mickiewicz w „Odzie do młodości“? (szk.).
4. O ile trafną myśl zawiera zdanie Mickiewicza (do wyboru):
   a) „Cierpi człowiek, bo służy sam sobie za kata,
   Sam sobie robi koło i sam się w nie wplata“.
   b) „Nauką i pieniądzmi drudzy cię zbogacą,
   Mądrość musisz sam z siebie dobyć własną pracą“ (dom.).
5. Świat nadzmysłowy w II. i IV. części „Dziadów“ Mickiewicza (szk.).
6. Jaki wpływ wywarł upadek Napoleona na ukształtowanie się stosunków politycznych i ekonomiczno-społecznych w Europie? (dom.).
7. Społeczeństwo polskie w świetle III. części „Dziadów“ Mickiewicza (szk.).
8. O ile przyroda prowadzi człowieka do prawdy, dobra i piękna? (dom.).
9. Ideologja Słowackiego w „Kordjanie“ (szk.).
10. Co trzeba czynić dla zachowania zdrowia? (szk.).

Klasa VII b.

1. Znaczenie pieśni: „Jeszcze Polska nie zginęła“ (dom.).
2. Poezja polska w początkach XIX wieku (szk.).
3. Młodzieńcze hasła Mickiewicza (szk.).
4. Jak i dlaczego szanować należy zabytki przeszłości — albo: W jaki sposób mogę przyczynić się do zwalczania chorób zakaźnych w domu? (dom.).
5. Znaczenie Wawelu w przeszłości i teraźniejszości (szk.).
6. Idea Farysa (szk.).
7. Co wielka emigracja dała Polsce (szk.).
8. Znaczenie Mickiewicza dla narodu (dom.).
9. Wspomnienia z młodości w „Godzinie myśli“ Słowackiego (szk.).
10. Opis fabryki (dom.).

Klasa VIII a.

1. Która postać w dziejach polskich podoba ci się najbardziej i dlaczego? (dom.).
2. Dwa obozy społeczne i ich wodzowie w „Nieboskiej Komedji“ Krasińskiego (szk.).
3. do wyboru: a) „Irydjon“ Krasińskiego a „Konrad Wallenrod“ Mickiewicza — b) Przewodnia idea „Irydjona“ Krasińskiego (szk.).
4. do wyboru: a) Kulturalne znaczenie dziennikarstwa — b) O ile się da zastosować do czasów współczesnych zdanie Horacego: „Nil mortalibus ardui est“? (dom.).

5. do wyboru: a) Kraszewski a Korzeniowski jako powieściopisarze — b) Jakie idee i dążenia pragnąłbym urzeczywistnić w życiu? (szk.).
6. do wyboru: a) O ile w poezji Mickiewicza, Słowackiego i Krasińskiego odbił się charakter współczesnych chwil dziejowych? — b) O ile trafną myśl zawiera zdanie Salustjusza: „Non exercitus neque thesauri praesidia regni sunt, verum amici"? (dom.).
7. do wyboru: a) Wpływ Roku 1863 na rozwój i charakter literatury polskiej. — b) Jak należy rozumieć zdanie Słowackiego: „Póki jesteśmy młodzi, wszystko jest przed nami"? (szk.).

Klasa VIII b.

1. Wrażenia i uwagi z powodu złożenia prochów J. Słowackiego na Wawelu (dom.).
2. Sprawozdanie z (wybranej) lektury domowej (dom.).
3. Obowiązki młodzieży w dobie dzisiejszej (szk.).
4. Znaczenie parków narodowych i pomników przyrody — albo: Przemówienie na uroczystości szkolnej (np. ku czci Sienkiewicza) (szk. 2 godz.).
5. Miłość Ojczyzny w poezji trzech wieszczów — albo: Uzasadnienie zdania: „Niewola upadla dusze, wolność powinna uszlachetniać" (szk. 2 godz.).
6. Wykazać trafność sądu Mickiewicza: „Nasze piśmiennictwo zrodziło się i rozwijało z tego jednego słowa: Ojczyzna" (szk. 2 godz.).
7. Unje Polski i ich znaczenie (dom.).
8. Jakie korzyści odniosłem z lektury domowej (szk.).

2. Język francuski.

Klasa IV a.

1. La beauté de notre ville.
2. Traduction (L'emploi de l'article partitif et des pronoms neutres).
3. Une escapade du petit Frédéric Mistral.
4. Dans quelle société passez-vous le temps?
5. Traduction (L'emploi des temps passés).
6. La fête de Saint-Nicolas.
7. Décrivez une excursion que vous avez faite dans les montagnes.
8. Dictée suivie d'explications grammaticales.
9. Marius Barbasson en Afrique.
10. Décrivez dans une lettre le caractère d'une personne!
11. Les lutins dans la maison du cordonnier.
12. Traduction (L'emploi du subjonctif).

Klasa V.

1. Lettre à mon ami sur la rentrée des classes.
2. Changez en questions le récit suidant: „Siège de Paris, par les Normands".
3. Une promenade à travers Cracovie.
4. Traduction (du polonais en français).
5. Je raconterai le film qui m'a intéressé.
6. La rue pendant un orage.
7. Une brave petite Polonaise.
8. L'histoire de „Boum-Boum".
9. Racontez comment vous avez passé les vacances de Pâques.
10. Racontez un épisode de votre propre vie.

Klasa VI.

1. Pourquoi les Polonais doivent-ils aìmer la France?
2. Les traits caractéristiques du peuple breton.
3. L'analyse esthétique du sonnet „Maris Stella".
4. Décrivez le paysage au levez du soleil!
5. Traduction (L'emploi des modes).
6. La Provence et le Félibrige.
7. Les sources de l'industrie polonaise.
8. Le rythme dans la vie et dans l'art des vers.
9. Le dialoque entre le soldat et l'écolier. (La fête nationale).
10. Décrivez dans une lettre les moeurs normandes.

Klasa VII a i VII b.

1. Le dialoque entre deux amis qui reviennent des vacances.
2. L'art médiéval.
3. Le régionalisme en France et en Pologne.
4. Le conflit tragique dans „Horace" de P. Corneille.
5. Les grandes manoeuvres militaires.
6. Les grands personnages comiques dans la littérature française.

Klasa VIII a.

1. Les description de la nature dans la littérature moderne.
2. Le génie de Napoléon I-er.
3. Le Gendre de M. Poirier comme une pièce à thèse.
4. La vie politique de l'Etat moderne.
5. La poésie parnassienne.

3. Język niemiecki.

Klasa IV b.

1. Der Taglöhner.
2. Das Fällen der Bäume.
3. Die Ankunft Hänsels und Gretels in das Haus der Hexe.

4. Wer arbeitet an meiner Kleidung.
5. Die Elster als Dieb.
6. Der ehrliche Tischler.
7. Der Bau eines Hauses.
8. Simeliberg.
9. Die Vorbereitung auf die Reise.
10. Die Gesundheit und Reichtum.
11. Till Enleuspiegel.
12. Wie verbringe ich meine Ferien.

Klasa V.

1. Der Gemsjäger.
2. Die Kapelle.
3. Die Geschichte eines Tannenbaumes.
4. Der Winter auf dem Lande.
5. Ein Brief an meinen Freund.
6. Die Beschäftigung des Gärtners.
7. Der Wunschring.
8. Die Stephanskirche in Wien.
9. Eine merkwürdige Stadt.
10. Deutschlands Lage und Grenzen.

Klasa VII b.

1. Lebensgeschichte der alten Waschfrau und ihre Charakteristik.
2. Die Verhältnisse in Niederlanden unter Philipp II. (Goethes Egmont).
3. Die Bedeutung des Winters in der Natur.
4. Die Persönlichkeit Egmonts.
5. Dietrichs Zug in seine Heimat.
6. Roland als Ideal des mittelalterlichen Ritters.
7. Die Bedeutung der Kreuzzüge für die Entwicklung der Kultur Europas im Mittelalter.
8. Welche dem Parzival von Gurnemanz erteilte Ratschläge haben bis jetzt ihre Geltung.
9. Der Dichter und Sänger des Mittelalters.
10. Wie nütze ich meine Ferien aus.

Klasa VIII b.

1. Lebensgeschichte der Jungfrau von Orleans bis zu ihrem öffentlichen Auftreten.
2. Johanna als Werkzeug der übernatürlichen Mächte in dem Werke der Befreiung Frankreichs.
3. Charakteristik des Helden eines der gelesenen deutschen Dramen.
4. Iphigenies Lebensziel und Hindernisse in der Verwirklichung ihrer Pläne.

e) Wykaz dobrowolnych prac uczniów i lektur uzupełniających.

1. Język polski.

Klasa I a.

H. Sienkiewicz: „W pustyni i puszczy“ — Fischer, Schlank, Toczyski, Stroka, Porembski, Grabowski, Kostołowski, Słowakiewicz, Porębski, Węgrzyn, Krzeczowski.
Młodnicka Wanda: „Trupa Kawaleti“... Sarna.

Klasa II a.

H. Sienkiewicz: „Janko muzykant“ — Michałowski, Koczur; „Latarnik“ — Koczur.
Rodziewiczówna: „Lato leśnych ludzi“ — Siess, „Szary proch“, Koczur.
Tetmajer: „Ks. Piotr“ — Jarosz, Strzetelski, Nowicki.
Kraszewski: „Zygmuntowskie czasy“ — Potocki.
Konopnicka: „Niemczaki“ — Michałowski, „Dymy“ Marczewski.
H. Sienkiewicz: „Z pamiętników poznańskiego nauczyciela“, Starachowicz.

Klasa III a.

Chodźko: „Pamiętniki kwestarza“ — Lipczyński.
Konopnicka: „Dym“, „Niemczaki“ — Ziemba.
Mayne-Reid: „Przygody chłopca okrętowego“ — Święcicki.
Mickiewicz: Poezje — Güntner.
Mickiewicz: „Reduta Ordona“ — Jassem.
Morawska: „Wilcze gniazdo“ — Smoleński.
Sienkiewicz: „Jamioł“ — Święcicki.
Sienkiewicz: „Latarnik“ — Güntner.
Sienkiewicz: „Hanka“ — Porębski.
Sierosławski: „Balonem do bieguna“ — Malibo.
Umiński: „Podróż bez pieniędzy“ — Mroczkowski.
Umiński: „Synowie puszczy“ — Skrochowski.
Verne: „Wyspa tajemnicza“ — Beres.
Chęciński: „Koń Aleksandra Wielkiego“ — Syrżistie.
Verne: „Straszny wynalazca“ — Pytel.
Verne: „Straszny wynalazca“ — Smoleński.

Klasa III b.

H. Sienkiewicz: „W pustyni i puszczy“ — Barański, Krupa, Magiera, Berger, Romański, Stefanko, Holzer, Świerzyński, Tropp, Torba, Barzycki, Szetela, Merklinger, Rybka, Nodzeński, Madej, Nyczek, Krzywdziak, Krakowski, Bielczyk, Kłapa, Wander, Sokulski, Długopolski, Stachurski; „Trylogja“ — Barzycki, Krokay, Holzer, Kucharski, Nyczek, Krakowski, Sokulski, Biernacki, Wander, Stachurski, Hoiło, Zięba.

W. Umiński: „Na falach Atlantyku“ — Bąbka, Krupa, Matyasik. Dyński, Klimczak, Tropp, Torba, Szetela, Sokulski, Zięba, Osika, Długopolski, Stachurski.
Mayd-Reid: „Pobyt w pustyni“ — Berger.
Przyborowski W.: „Namioty Wezyra“ — Bielczyk.
Umiński Wł.: „Znojny chleb“ — Biernacki.
Rodziewiczówna M.: „Dewajtis“ — Długopolski, Romański, Krupa.
Hoffman: „Czas to pieniądz“ — Dyński, Klimczak.
Przyborowski St.: „Bercik pod Kockiem“ — Gruszka, Klapa.
Przyborowski St.: „Grom maciejowicki“ — Hoiło.
J. Młot: „O Konstytucji 3-go maja“ — Klimczak.
Kraszewski: „Stara baśń“ — Krakowski, Nyczek, Tropp.
Sienkiewicz: „Quo vadis“ — Zięba, Kucharski, Krupa, Wander. „Krzyżacy“ — Merklinger, Nyczek, Tropp, Stachurski, Torba, Wander, Werndl.
Zaleska: „Młody wygnaniec“ — Magiera.
Prus: „Placówka“ — Matyasik.
Rodziewiczówna M.: „Szary proch“ — Matyasik, Nodzeński.
Przyborowski W.: „Bitwa pod Grochowem“ — Nodzeński.
Bodzantowicz: „Boje polskie“ — Nyczek.
Sienkiewicz: Nowele — Nyczek, Torba, Tropp, Wander.
Reymont: „Z ziemi chełmskiej“ — Osika.
Przyborowski W.: „Bitwa pod Raszynem“ — Szpor.
Kraszewski J. I.: „Bracia Zmartwychwstańcy“ — Szetela.
Umiński: „Tajemniczy okręt“, „Znojny chleb“, „W puszczach Kanady“ — Syska.
Przyborowski: „Stach szwoleżer“ — Syska.
Goszczyński S.: „Król zamczyska“ — Świerzyński.
Kubala L.: „Szkice historyczne“ — Tropp.
Anczyc Wł.: „Przygody prawdziwe żeglarzy i podróżników“, Wilamowski.
Umiński: „Od Warszawy do Ojcowa“ — Stefanko.

Klasa IV a.

Henryk Sienkiewicz: „Janko muzykant“ — Menschik, Bednarczyk W., Rudolf Borkowski, Just. Babula, Nędza, Radwański, Kirchmayer, Głogoczowski, Zachorowski, Ekier, Swolkień, „Latarnik“ — Kirchmayer, Chmiel, Galas, Nędza, Radwański, Menschik, Bednarczyk W., Rudolf, Borkowski, Głogoczowski; „Bartek zwycięzca“ — Menschik, Borkowski, Kirchmayer; „Hania“ — Bednarczyk W., Kirchmayer, Targowski; „Krzyżacy“ — Borkowski, Krzyworzeka; „Stary sługa“ — Kirchmayer, Borkowski; „Ta trzecia“ — Kirchmayer; „Potop“ — Chmiel, Radwański, Zachorowski,

Czajka, Krzyworzeka; „Niewola tatarska" — Sikorski T., Rejman; „Quo vadis" — Radwański; „Na polu chwały": Romiszowski; „Za chlebem" — Bednarczyk A.; „Pan Wołodyjowski" — Zachorowski; „Przez stepy" i „Orso": Radwański; „Komedja z omyłek" — Kirchmayer.

Prus: „Grzechy dzieciństwa" — Kirchmayer, Czajka; „Sieroca dola" — Just; „Z legend Egiptu" — Rudolf, Czajka, Targowski, Chmiel; „Antek" — Sikorski T.

Rodziewiczówna: „Dewajtis" — Kirchmayer, Głogoczowski, Sikorski T., Matecki, Bednarczyk W., Nędza; „Szary proch": Kirchmayer, Swolkień, Rudolf, Nędza; „Straszny dziadziunio": Kirchmayer, Głogoczowski, Swolkień; „Lato leśnych ludzi": Głogoczowski, Zachorowski; „Ryngraf" — Radwański, Sikorski T.; „Pożary i zgliszcza" — Bednarczyk W.; „Złota dola" — Sikorski T.

Konopnicka: „Dym" — Sikorski T., Bednarczyk W.; „Nasza szkapa" — Bednarczyk A.; „Niemczaki" — Bednarczyk W.

Żeromski: „Echa leśne" — Kirchmayer.

Tetmajer: „Ks. Piotr" — Krzyworzeka.

Zakrzewska: „Białe róże", „Dzieci Lwowa" — Czajka.

Klasa IV b.

Anczyc Wł. L.: „Tyrteusz" — Grubenthal, Frankiewicz, Bromowicz, Ruszkiewicz, Madej, Wyżga, Hubicki, Zięba.

Dickens K.: „Noc wigilijna" — Henoch, „Dawid Cooperfield" Beckman.

Dygasiński: „W puszczy" — Filek, Klimek, Bromowicz, Bielański J., Bielański G., Wolny; „Wilk, psy i ludzie" — Filek, Wolny.

Fredro Aleksander: „P. Geldhab" — Wróblewski.

Gliński: „Na posterunku", „Kowalowa góra" — Hubicki.

Gruszecki: „Pruski huzar" — Lachowicz, Wróblewski, Ruszkiewicz, Lachowicz.

Gąsiorowski: „Huragan" — Lachowicz, Klug, Hein, Szostak, Romański, Ramza, Ochalski, G. Bielański, Skowron. „Rok 1909" — Lachowicz.

Gomulicki W.: „Grand muszkieter" — Wolny.

Korzeniowski J.: „Karpaccy górale" — Hartman; „Kollokacja": Frischer, Ramza; „Spekulant" — Mikulski, Ramza.

Kraszewski J. I.: „Boleszczyce" — Wróblewski; „Resurecturis" Wróblewski; „Lubonie" — Frischer; „Historja o Janku Korczaku" — Hartman; „Dziecię starego miasta" — Filek, Delkowski, Henoch Frischer; „Stara baśń" — Wróblewski, G. Bielański, Bloch, Delkowski, Klimek, Dym, Frankiewicz, Röhrenschef, Henoch, Skowron, Wilga, Hein, Hartman, Grubenthal, Kopera, Lachowicz, Madej, Mleczko, Lempart, Ochalski, Ramza, Romański, Wyżga; „Chata za wsią": He-

noch, Romański, Hartman, Grubenthal, Kopera, Kotsch; „Ksiądz Kordecki“ — Henoch, Wróblewski, Wolny, Wilga, Skowron, Lachowicz, Madej; „Sfinks“ — Wolny; „Matka Królów“ — Dydyński; „Królewscy synowie“ — Dydyński; „Morituri“ — Bloch; „Bracia Zmartwychwstańcy“ — Wilga, Kopera; „Inflantka“ — Hubicki; „Powrót do gniazda“: Wolny.

Kubala L.: „Szkice historyczne“ — Filek, Röhrenschef; „Bitwa pod Beresteczkiem“ — Romański; „Oblężenie Lwowa“: Zięba.

Lenartowicz T.: „Błogosławiona“ — Hubicki, Zięba; „Wybór poezyj“ — Lupa; „Zachwycenie“ — Pretzel.

Łoziński Wł.: „Oko proroka“ — „Madonna Busowiecka“, Kopera.

Konopnicka M.: „Meir Ezofowicz“ — Hubicki, Dym — Hubicki, Grubenthal, Hein, Hartman, Beckman, Lupa, Ochalski, Pretzel; „Nasza szkapa“ — Frischer, Tyszler, Skowron, Ramza, Hartman, Kopera, Mleczko; „Głupi Franek“: Hein, Kopera; „Banasiowa“ — Hartman; „Wojciech Zapała“, Hartman, Madej; „Nowele wszystkie“ — Ruszkiewicz; „Szary proch“ — Pretzel.

Orzeszkowa El.: „Bene nati“ — Hartman, Wilga, Frischer, Bloch, Beckman; „Anastazja“ — Beckman, Wilga; „Babunia“ — Mleczko.

Pol Wincenty: „Pieśń o ziemi naszej“ — Hein; „Pieśni Janusza“: Klug, Ochalski.

Prus B.: „Placówka“ — Wolny, Mikulski, Beckman, G. Bielański, J. Bielański, Bromowicz, Delkowski, Grubenthal, Frankiewicz, Dym, Dydyński, Röhrenschef, Filek, Henoch, Hubicki, Hartman, Zięba, Skowron, Szostak, Romański, Tyszler, Klug, Kopera, Kotsch, Mleczko, Lempart, Pretzel, Ramza, Wyżga; „Nowele“ — Dydyński, Tyszler, Wilga, Ruszkiewicz, Hubicki, Szostak, Hein, Hartman, Kopera, Madej, Ochalski, Pretzel, Romański, „Faraon“ — Henoch, Ochalski.

Reymont Wł.: „Sprawiedliwie“ — Mikulski; „Przysięga“: Henoch.

Rodziewiczówna M.: „Dewajtis“ — Henoch, Hein, Delkowski, Ruszkiewicz, Romański, Szostak, Wolny, J. Bielański, G. Bielański, Wróblewski, Romański; „Straszny dziadziunio“ — J. Bielański, Wolny, Kopera, Pretzel; „Szary proch“ Wolny, Klug, Kopera; „Na wyżynach“ — Hein; „Na fali“ Hein; „Lato leśnych ludzi“ — Hein, Pretzel, Ramza, Klug, Romański, Bloch, Kopera, Kotsch, Ochalski; „Pożary i zgliszcza“ — Hein, J. Bielański, Pretzel, Kopera.

Rydel L.: „Zaczarowane Koło“ — Henoch.

Scott - Walter: „Rob - Roy“ — Grubenthal, Beckman, Wróblewski, Pretzel; „Iwanhoe“ — Dydyński; „Ryszard Lwie Serce“ — Hubicki; „Kwintyn Durward“ — Henoch.

Sienkiewicz H.: „W pustyni i puszczy“ — Wolny, Röhrenschef, Wróblewski, Beckman, G. Bielański, Bromowicz, Bloch, Delkowski, Dydyński, Klimek, Dym, Romański, Grubenthal, Filek, Henoch, Hubicki, Hein, Klug, Kotsch, Mleczko, Lempart, Pretzel, Wyżga; „Nowele“ — Lupa, G. Bielański, Bromowicz, Bloch, Romański, Frankiewicz, Wolny, Frischer, Wróblewski, Tyszler, Ruszkiewicz, Wilga, Henoch, Zięba, Grubenthal, Hubicki, Frischer, Hartman, Klug, Kopera, Lachowicz, Mleczko, Lempart, Ochalski, Pretzel; „Potop“: G. Bielański, Szostak, Wilga, Kotsch, Ochalski, Romański, Ramza, Bloch, Henoch, Hartman, Bromowicz; „Pan Wołodyjowski“ — Romański, Szostak, Kotsch, Ochalski, Ramza, Romański, Bromowicz, Delkowski, Wolny, Hubicki, Klug, Dydyński; „Krzyżacy“ — Romański, Szostak, Wróblewski, Wilga, Henoch, Delkowski, Röhrenschef, Ruszkiewicz, Klug, Kopera, Lempart, Romański; „Quo vadis“ — Hubicki,
Wilga; „Na polu chwały“ — Hein, Beckman.

Szajnocha K.: „Brody Krzyżackie“ — Hartman; „Mściciel“: Frischer.

Syrokomla L.: „Urodzony J. Dęboróg“ — Röhrenschef, Bielański G., Dydyński, Klimek, Dym, Frankiewicz, Skowron, Mikulski, Henoch, Hubicki. Wilga, Kopera, Kotsch. Madej, Mleczko, Pretzel, Ramza, Zięba; „Szkolne czasy J. Deboroga“, Wilga — Hubicki, Frischer; „Ułas“ — Hubicki, Bromowicz, Wróblewski.

Tetmajer K.: „Na skalnem Podhalu“ — Kopera; „Ks. Piotr“: Kopera.

Umiński: „W puszczach Kanady“ — Filek; „Synowie puszczy“: Hein.

Weyssenhof: „W puszczy“ — Henoch.

Verne: „Wyspa Tajemnicza“ — Wróblewski; „Kurjer carski“: Ochalski.

Żeromski: „Syzyfowe prace“ — Hubicki, Mikulski, Frischer, Beckman. Wilga, Kopera, Madej, Lempart, Pretzel, Ramza, Romański.

Klasa V.

Korzeniowski: „Spekulant“ — Bielański, Jaglarz; „Kollokacja“: Jaglarz, Kukliński, Gworek; „Garbaty“ — Senowski, Majer.

Kraszewski: „Powrót do gniazda“ — Prochyra; „Bezimienna“: Senowski; „Czercza mogiła“ — Majer; „Budnik“ — Prochyra; „Lubonie“ — Gols, Golonka; „Dziecię Starego Miasta“ — Gworek.

Goszczyński: „Król zamczyska“ — Biermański, Jaglarz.
Gąsiorowski: „Huragan“ — Bochenek, Jaglarz, Kuźnicki.
Kraszewski: „Waligóra“ — Jaglarz.
Zabłocki: „Fircyk w zalotach“ — Jaglarz, Kolankowski.
Fredro: „Śluby panieńskie“ — Kukliński.
Prus: „Anielka“ — Pilch, Jaglarz; „Lalka“ — Jaglarz, Gols; „Dusze w niewoli“ — Jaglarz, Gworek; „Dzieci“: Gworek.
Goszczyński: „Oda“ i „Straszny strzelec“ — Jaglarz.
Reymont: „Sprawiedliwie“ — Jaglarz.
Rodziewiczówna: „Dewajtis“ — Bochenek.
Sienkiewicz: „Stary sługa“ — Merenda.
Szekspir: „Lir“ — Jaglarz.
Żeromski: „Walgierz“ i „Mogiła“ — Gworek.

Klasa VI.

Fredro: „Pan Geldhab“, „Damy i Huzary“ — Borowiczka; „Pan Jowialski: — Truszkowski.
Górnicki: „Dworzanin“ — Dryszkiewicz.
Goszczyński: „Król zamczyska“ — Łubieński.
Kaczkowski: „Annuncjata“ — Iwanicki.
Karpiński: „Sielanki“ — Kirchmayer, Radwański, Süsskind,
Kochanowski: „Fraszki“ — Łubieński; „Szachy“ — Süsskind; „Satyr“, „Zgoda“ — Nowak.
Kochowski: „Psalmodja“ — Oliwa, Pazur.
Konarski: „Pisma polityczne“ (wybór) — Pazur, Radwański.
Korzeniowski: „Spekulant“ — Sűsskind, Szura, Welanyk; „Wędrówki oryginała“ — Iżycki, Welanyk.
Krasicki: „Bajki i Przypowieści“ — Borowiczka, Kretschmer, Radwański; „Myszeis“ — Łubieński, Rakiewicz, Süsskind, Welanyk; „Pan Podstoli“ — Sűsskind, Welanyk.
Kraszewski: „Dwie królowe“ — Iwanicki; „Budnik“ — Borowiczka, Radwański, Sawicki, Skąpski; „Brühl“ — Skąpski; „Chata za wsią“ — Bogatyński.
Modrzewski: „O naprawie Rzeczypospolitej“ — Welanyk.
Naruszewicz: „Satyry“ — Machnicki.
Orzeszkowa: „Pamiętnik Wacławy“ — Borowiczka, Welanyk; „Anastazja“ — Welanyk: „Niziny“ — Pągowski.
Prus: „Dusze w niewoli“ — Iwanicki, Łukomski; „Pałac i rudera“ — Welanyk.
Reymont: „Przed świtem“ — Radwański; „Bunt“ — Welanyk.
Rodziewiczówna: „Dewajtis“: Kretschmer, Łubieński, Radwański, Skąpski, Süsskind, Welanyk; „Szary Proch“ — Kirchmayer, Süsskind; „Magnat“ — Skąpski, Szura.
Sieroszewski: „Beniowski“ — Łubieński, Radwański, Szura; „Ocean“ — Welanyk.
X. Skarga: „Kazania sejmowe“ — Dryszkiewicz.

Słowacki: „Mindowe“ — Iwanicki, Pazur; „Marja Stuart“: Iwanicki, Epstein, Pazur; „Mazepa“ — Czyżowski, Iwanicki, Kirchmayer, Süsskind.
Sofokles: „Król Edyp“ — Łubieński, Rakiewicz, Skąpski; „Edyp w Kolonie“ — Łukomski.
Szekspir: „Król Lir“ — Łubieński; „Hamlet“, „Romeo i Julja“ — Epstein.
Szymonowicz: „Sielanki“ — Bross, Łubieński, Monne, Pazur.
Trembecki: „Zofjówka“ — Bross, Szura.
Weysssenhof: „Puszcza“ — Janecki, Skrochowski.
Zabłocki: „Sarmantyzm“ — Bross, Janecki, Kretschmer, Nycz; „Zabobonnik“ — Daniewski, Łubieński, Oliwa, Pilecki, Szura, Welanyk.
Żeromski: „Mogiła“ — Radwański, Szura.

Klasa VII a.

Brodziński: „O narodowości Polaków“ — Czyżowski.
Byron: „Powieści poetyckie“ — Ehrenpreis.
Czartoryski: „Bard Polski“ — Barta.
Fredro: „Damy i Huzary“ — Rouppert; „Gwałtu“ — Rouppert; „Zrzędność i Przekora“, „Cudzoziemczyzna“ — Arzt; Kowarzyk; „Wielki człowiek“; „Dwie Blizny“ — Zubczewski.
Goszczyński: „Król zamczyska“ — Cybulski, Sulikowski.
Kallenbach: „A. Mickiewicz“ — Czyżowski, Woźniakiewicz.
Karpiński: „Poezje“ — Jaśkiewicz.
Kleiner‘ „Juljusz Słowacki I.“ — Arzt, Baziuk.
Kopernik: „Pisma“ (wybór) — Arzt.
Korzeniowski: „Emeryt“ — Goyski; „Spekulant“ — Sulikowski, Zubczewski; „Wędrówki oryg.“ — Balcer.
Kraszewski: „Chata za wsią“ — Zubczewski.
Małecki: „Słowacki I. i II.“ — Krzanowski.
Mościcki: „Wilno i Warszawa“ — Krzanowski; „Ze świata filareckiego“ — Fischer.
Niemcewicz: „Jan z Tęczyna“: Stanowski; „Śpiewy historyczne“: Rouppert.
Prus: „Dusze w niewoli“ — Jaśkiewicz, Liptak; „Emancypantki“ Balcer, Piątkowski, Stanowski, Zubczewski; „Faraon“: Balcer, Liptak, Petecki, Piątkowski, Prochyra, Szczurkowski.
Reymont: „Komedjantki“ — Süsskind, Szczurkowski; „Fermenty“: Barta; „Ziemia Obiecana“: Stanowski, Wachtel; „Ave Patria“ — Stanowski.
Sewer: „Nafta“ — Halawa.
Siemieński: „Obóz klasyków“ — Baziuk.
Słowacki: „Powieści poetyckie“ — Jasiewicz, Jaśkiewicz, Mojmir; „Mindowe“: Goyski; „Marja Stuart“: Arzt; „Mazepa“: Arzt, Goyski.
Szekspir: „Dramaty i komedje (11) — Ehrenpreis.

Tetmajer: „Zawisza Czarny“ — Woźniakiewicz.
Tretiak: „Młodość Mickiewicza“ — Krzanowski.
Trembecki: „Zofjówka“ — Petecki.
Ujejski: „A. Malczewski“ — Liptak.
Weyssenhoff: „Puszcza“: Wachtel, Woźniakiewicz; „Gromada“: Jaśkiewicz.
Wyspiański: „Kazimierz Wielki“, „Sędziowie“ — Arzt.
Żeromski: „Mogiła“ — Fischer, Jaśkiewicz, Piątkowski; „Ludzie Bezdomni“ — Jaśkiewicz, Kowarzyk; „Wierna Rzeka“: Fischer, Süsskind.

Klasa VII b.

Aischylos: „Prometeusz skowany“ — Frankiewicz, Hejduk, Lerch, Szczyrbak.
Asnyk A.: „Nad głębiami“ — Szpilczyński; Wybór liryk: Hejduk.
Bałucki M.: „Grube ryby“ — Szpilczyński.
Baumfeld A.: — „Towiański i towianizm“ — Gawlikowski.
Breton: „Powieść w XVIII wieku“ — Szpilczyński.
Brodziński: „Wspomnienia mojej młodości“ — Kępiński, Świerzyński; „O klasyczności i romantyczności“ — Szpilczyński, Nowotny, Doroz, Ellnain, Gawlikowski, Górecki, Greszczuk, Hejduk, Kanfer, Kępiński, Kisielewski.
Byron: „Korsarz‘ — Nowotny, Frankiewicz, Kłodziński, Fuchs, Grottger, Kanfer, Kleczewski, Gąsior, Lieber, Dzielski, Frankiewicz, Gawlikowski, Grzeszczuk, Lax.
Chmielowski P.: „Estetyka Mickiewicza“ — Gawlikowski; Kobiety Mickiewicza, Słowackiego i Kraszewskiego — Tyran.
Choiński I.: „Gasnace słońca“ — Szpilczyński.
Chrzanowski J.: „O pieśni: Jeszcze Polska“ — Szpilczyński, Górecki; „Chleb macierzysty Ody do młodości“ — Lieber, „Aleks. Fredro“ — Sumiński.
Dante Al.: „Boska Komedja“ — Szpilczyński, Frankiewicz, Kępiński.
Domeyko: „Filareci i Filomaci“ — Dadak.
Goethe J. W.: „Faust“ cz. I. — Nowotny, Grünberg, Hejduk, Kanfer, Korzelik; „Cierpienia młodego Wertera“ — Lieber, Wadler; „Egmont“ — Borkowski, Bałabuszyński, Doroz, Ellnain, Lax, Lerch.
Goszczyński S.: „Zamek Kaniowski“ — Lax, Szpilczyński, Bałabuszyński, Fuchs, Christ, Doroz; „Król zamczyska“ — Szpilczyński, Górecki, Nowotny, Sumiński, Doroz, Gawlikowski, „Sobótka“ — Szpilczyński, Doroz, Greszczuk.
Fredro Al.: „Cudzoziemszczyzna“ — Szpilczyński, Doroz. „Zemsta“ — Szpilczyński; „Pan Geldhab“ — Szpilczyński, Nowotny, Lieber, Bałabuszyński, Gawlikowski, Dadak,; „Odludki i poeta“, „Zrzędność i przekora“ — Szpilczyński.

Kallenbach J. A.: „Adam Mickiewicz“ t. I. i II. — Szpilczyński, Nowotny, Bałabuszyński, Dzielski, Doroz, Ellnain, Frankiewicz, Gawlikowski, Grottger, Grünberg, Hejduk, Horowitz, Idzik, Kanfer, Kępiński, Peace, Mohr, Węglarski, Wadler, Tyran, Trębacz, Ster, Świerzyński.
Kleiner J.: „Juljusz Słowacki“ — Szpilczyński.
Korzeniowski J.: „Kollokacja“ — Winzer, Walenta.
Konopnicka M.: „Adam Mickiewicz, jego życie“ — Liszka.
Kraszewski J. I.: „Tułacze“ — Szpilczyński; „Budnik“: Szwabowicz.
Libelt: „O miłości ojczyzny“ — Hejduk.
Łoziński: „Życie Polski w dawnych wiekach“ — Szpilczyński, Kępiński, Walenta.
Mazurkiewicz J.: „Andrzej Towiański“ — Dadak, Idzik, Kleczewski.
Mickiewicz A.: Kursa literatury słowiańskiej — Szpilczyński, Kępiński; „O krytykach i recenzentach warsz.“ — Nowotny, Lerch, Borkowski, Bałabuszyński, Ellnain, Liszka, Mohr, Wadler; „Konfederaci barscy“ — Ellnain, Górecki; „Jakób Jasiński“ — Ellnain; „Nieznane pisma“ — Węglarski; „Żywilla i karylla“—Górecki, Kleczewski, Liszka; „Bajki“— Greszczuk, Walenta; Wszystkie dzieła — Hejduk; Poezje tom I., II., III. i IV. — Idzik: Bajki i drobne wiersze: Kisielewski, Kwinta, Kleczewski, Peace.
Mickiewicz Wł.: „Pamiętniki“ tom I. i II.
Molière: „Skąpiec“ — Szpilczyński, Borkowski, Christ, Dadak, Grünberg, Hejduk, Horowitz, Kanfer.
Mościcki H.: „Promieniści, Filareci, Filomaci“ — Dadak, Peace.
Niemcewicz J. M.: „Bajki“ — Szpilczyński; „Lejbe i Siora“: Sumiński.
Odyniec: „Listy z podróży“ — Sumiński, Korzelik, Ellnain, Grünberg.
Osendowski A.: „W leśnej i ludzkiej krainie“ — Hejduk.
Orkan Wł.: „Przez kraj zwierząt, bogów i ludzi“ — Hejduk; „Drzewiej“ — Frankiewicz, Lenk, Winzer.
Orzeszkowa El.: „Nad Niemnem“ — Szpilczyński, Wadler, Świerzyński.
Pol Wincenty: „Wybór poezyj“ — Frankiewicz.
Prus Bol.: „Lalka“ — Szpilczyński, Borkowski, Korzelik, Hejduk, Idzik, Kleczewski; „Faraon“ — Borkowski, Bałabuszyński, Horowitz, Frankiewicz; „Emancypantki“ — Fuchs; „Placówka“ — Greszczuk, Horowitz, Idzik, Tyran.
Reymont Wł.: „Insurekcja“ — Nowotny; „Chłopi“ — Dadak, Frankiewicz, Grottger, Grünberg, Hejduk; „Z ziemi chełmskiej“ — Fuchs, Gawlikowski; „Rok 1794“ — Fuchs; „Ziemia obiecana“ — Grottger.

Rodziewiczówna M.: „Dewajtis“ — Gawlikowski, Górecki, Ster, Hejduk, Kleczewski, Trębacz.
Rydel L.: „Zaczarowane Koło“ — Horowitz.
Rzewuski H.: „Listopad“ — Szpilczyński, Lieber, Dadak, Frankiewicz, Grottger, Kisielewski, Lerch; „Pamiętniki Soplicy“ Sumiński.
Sienkiewicz: „Rodzina Połanieckich“, „Bez dogmatu“: Hejduk.
Schiller Fr.: „Don Carlos“ — Grünberg; „Marja Stuart“: Winzer.
Śniadecki: „O pismach klasycznych i romantycznych“ — Ellnain.
Słowacki: „Książę niezłomny“ — Walenta; Poezje — Szpilczyński; „Listy do matki“ — Nowotny, Sumiński, Kanfer, Peace, Kleczewski, Lenk; „Beatrix Cenci“ — Nowotny; „Mazepa“ — Nowotny, Dzielski, Grottger; „W Szwajcarji“— Bałabuszyński; „Horsztyński“ — Bałabuszyński, Kanfer, Walenta; „Powieści poetyczne“ — Dzielski, Christ, Doroz, Ellnain, Grottger, Hejduk, Idzik; „Ks. Marek“ — Dadak, Frankiewicz, Grottger, Kanfer; „Sen srebrny Salomei“: Grottger; „Złota czaszka“ — Hejduk; „Wszystkie dzieła Słowackiego“ — Kępiński.
Sofokles: „Król Edyp“ — Christ, Fuchs“; „Antygona“ Węglarski.
Ks. Smolikowski: „Stosunek Mickiewicza do Zmartwychwstańców“ — Dzielski, Trębacz; „Hamlet“ — Lieber, Horowitz, Kanfer, Korzelik, Paece.
Szekspir W.: „Kupiec wenecki“ — Szpilczyński, Bałabuszyński, Fuchs, Lax; „Makbet“ — Liszka, Nowotny, Lieber, Lax, Sumiński; „Otello“ — Liszka, Gawlikowski, Kanfer; „Wiele hałasu o nic“; „Sen nocy letniej“ — Nowotny, Bałabuszyński, Dadak, Ellnain; „Komedje“ — Kłodziński; „Król Lear“ Borkowski; „Kordjan“ — Dadak, Doroz; „J. Cezar“ — Frankiewicz. Fuchs, Kleczewski.
Tarnowski St.: „O Panu Tadeuszu“ — Horowitz, Idzik.
Tasso: „Jerozolima wyzwolona“ — Szpilczyński, Nowotny.
Trietiak J.: „Młodość Mickiewicza“ — Sumiński, Ster, „Adam Mickiewicz w Wilnie i Kownie“ — Gawlikowski, Hejduk, Korzelik, Weglarski.
Thomas: „Literatura chrześcijańska“ — Szpilczyński.
Vergili: „Eneida“ — Szpilczyński, Nowotny.
Weyssenhof: „Sprawa Dołęgi“— Sumiński; „Puszcza“— Hejduk.
Witkiewicz: „Mickiewicz, jako kolorysta“ — Kisielewski, Kleczewski.
Windakiewicz: „Prolegomena do Pana Tadeusza“ — Lieber; „Wyzwolenie“ — Lenk.
Wyspiański: „Wesele“ — Nowotny, Dadak, Doroz, Grünberg, Kanfer, Górecki, Hejduk; „Legenda“ — Nowotny, Horowitz; „Akropolis“ — Nowotny, Frankiewicz, Grünberg, Hejduk, Lenk; „Sędziowie“ — Kanfer.

Zaleski J. B.: „Dumy i Dumki“ — Szpilczyński, Dzielski, Doroz, Sira; Wybór poezyj — Frankiewicz, Horowitz, Węglarski.
Zgliński: „Humor w Panu Tadeuszu“ — Lieber.
Żeromski St.: „Ludzie bezdomni“ — Szpilczyński, Hejduk, Świerzyński; „Popioły“ — Borkowski, Fuchs, Grottger; „Duma o hetmanie“ — Dzielski; „Wierna rzeka“ — Dadak, Fuchs, Grottger, Grünberg, Kwinta, Winzer, Szczyrbak.
Żeleński: „Szkice do literatury francuskiej“ — Nowotny.
„Sto lat myśli polskiej“, t. I., II. i III. — Grottger, Świerzyński; „Corneille - Cyd — Szpilczyński, Nowotny, Lieber, Dadak, Doroz, Frankiewicz, Górecki, Greszczuk, Horowitz, Lenk.
Ibsen: „Upiory“ — Dzielski.

Referaty Klasy VII b.

Szpilczyński: „O liberaliźmie i obskurantyzmie“, „Humor w literaturze polskiej“.
Lieber D.: „Stosunek Mickiewicza do Maryli“, „Odzwierciedlenie się życia Mickiewicza w Panu Tadeuszu“; „Kordjan, a Dziadów“ część III.
Dadak J.: „Mickiewicz a Puszkin“.
Frankiewicz: „Walka klasyków z romantykami“; „Jak rozumiał Mickiewicz „Pieśni Wajdeloty“.
Grottger: „Tomasz Zan“; „Pan Tadeusz a Herman i Dorota“; „Andrzej Towiański“.
Idzik: „O Towiańskim“.
Lerch: „Bard polski“ — Ad. Czartoryskiego; „Naukowa działalność J. Śniadeckiego“.
Kwinta: „Mickiewicz i Schiller“; „Geneza Pana Tadeusza“; „Poeci ukraińscy“.
Szwabowicz: „Religijność i humor w Panu Tadeuszu“; „O Jacku Malczewskim“.
Stopyra: „Przyroda w Panu Tadeuszu“.
Semkowicz: „Czy Konrad Wallenrod jest postacią historyczną?“ „Towianizm a Mickiewicz“.
Pustelnik: „Zdania i uwagi z dzieł J. Böhma, A. Ślązaka i S. Martina w tłómaczeniu Mickiewicza“.

Klasa VIII a.

Asnyk: „Liryki“ — Bojarski, Bolland.
Chmielowski: „Kraszewski“ — Gdowski.
Klaczko: „Wieczory florenckie“ — Bzowski.
Kleiner: „Słowacki I.“ — Bojarski, Borowski, Bzowski, Jarosz, Sadowski; „Słowacki III.“ — Ziecik.
Konopnicka: „Pan Balcer“ — Bojarski, Bzowski, Gall.
Krasiński: „Trzy myśli Ligenzy“ — Bzowski, Mięsowicz.

Łempicki: „Renesans, oświecenie, romantyzm“ — Gundelach, Horain.
Matuszewski: „Słowacki i nowa sztuka“ — Borowski.
Prus: „Od upadku do odrodzenia“ — Bojarski; „Faraon“ — Bojarski, Borowski, Bzowski, Gall, Głodkiewicz; „Emancypantki“ — Bojarski, Dyakowski.
Reymont: „Komedjantki“ — Gundelach, Gdowski, Herski, Stojowski; „Fermenty“ — Gdowski, Stojowski, Woźniakiewicz; „Chłopi“ — Bzowski, Stojowski, Woźniakiewicz; „Rok 1794“ — Kiersten; „Ziemia Obiecana“ — Sadowski, Stojowski.
Rydel: „Zaczarowane Koło“ — Bzowski, Filipkiewicz.
Sienkiewicz: „Bez dogmatu“ — Bzowski, Gall, Gdowski, Woźniakiewicz; „Rodzina Połanieckich“ — Dyakowski, Gdowski, Wysocki; „Wiry“ — Bzowski.
Sieroszewski: „Beniowski“ — Bniński; „Ocean“ — Bniński, Borowski.
Słowacki: „Ksiądz Marek“ — Bolland, Gall, Gundelach, Filipkiewicz; „Sen srebrny Salomei“ — Bzowski, Gall, Woźniakiewicz; „Genesis z Ducha“ — Bojarski, Filipkiewicz.
Windakiewicz: „Prolegomena do Pana Tadeusza“ — Kiersten.
Wyspiański: „Meleager“ — Horain, Piątkowski; „Wyzwolenie“: Filipkiewicz, Jankowski; „Akropolis“ — Bojarski, Gdowski, Malinowski; „Noc Listopadowa“ — Borowski, Bzowski, Horain; „Legjon“ — Filipkiewicz; „Kazimierz Wielki“: Kiersten; „Sędziowie“ — Horain, Piątkowski.
Żeromski: „Popioły“ — Borowski, Bzowski.

Klasa VIII b.

Uczniowie klasy VIII b. załączyli do podań maturycznych obszerne spisy przeczytanych dzieł autorów polskich i zagranicznych w okresie od IV — VIII klasy. Poniżej Dyrekcja podaje spis autorów dzieł, które znaczniejsza ilość uczniów klasy VIII b. przeczytała w ciągu roku szkolnego 1927/28. Ze względu na brak miejsca opuszcza się nazwiska uczniów.

Aischylos: „Prometeusz skowany“; „Persowie“.
Arystofanes: „Ptaki“; „Chmury“.
Asnyk A.: „Nad głębiami“; „Wybór liryk“.
Bałucki M.: „Grube ryby“.
Brodziński K.: „O klasyczności i romantyczności“.
Brzozowski: „O Stefanie Żeromskim“.
Byron: „Giaur“, „Korsarz“, „Pożegnanie Czajd-Harolda“, „Oblężenie Koryntu“, „Więzień Chillonu“, „Mazepa“.
Le Bon: „Psychologja tłumu“.
Balicki A. E.: „Zygmunt Krasiński“.
Baumfeld: „Towiański i Towianizm“.

Calderon: „Książę niezłomny", „Uwielbienie Krzyża", „Lekarz swego honoru".
Cerwantes: „Don Kichot".
Chrzanowski I.: „Chleb macierzysty Ody do młodości".
Chlebowski B.: „Rozwój kultury polskiej", „Juljusz Słowacki".
Chrzanowski I.: „O Komedjach Fredry".
Chmielowski P.: „Kobiety Mickiewicza, Słowackiego, Krasińskiego", „Adam Mickiewicz, St. Wyspiański".
Corneille: „Cyd".
Chodźko: „Pamiętniki Kwestarza".
Chateaubriand: „Atala", „René".
Chrzanowski I.: „J. Słowacki", „Grób Agamemnona", „Mój testament".
Chmielowski P.: „Józef Korzeniowski", „Pan Tadeusz", „J .I. Kraszewski".
Dante Al.: „Boska Komedja".
Dygasiński: „Gody życia" — Nowele.
Drogoszewski: „O Syrokomli".
Eurypides: „Medea" — „Elektra".
Flach J. Dr.: „Byron, życie i dzieła".
Fredro Al.: „Pan Geldhab", „Śluby panieńskie", „P. Jowialski", „Ciotunia", „Dożywocie", „Damy i huzary", „Zrzędność i przekora", „Wielki człowiek do małych interesów", „Gwałtu, co się dzieje", „Nocleg w Apeninach".
Farrere: „Nowi ludzie".
Goszczyński S.: „Zamek Kaniowski", „Anna z Nadbrzeża", „Król zamczyska", Oda „Straszny strzelec".
Goethe J. W.: „Egmont", „Ifigenja w Taurydzie", „Herman i Dorota", „Faust", część I., „Cierpienia młodego Wertera".
Górski: „Monsalvat".
Grabowski: „Juljusz Słowacki".
Grillparzer: „Matka rodu".
Gostomski: Arcydzieło poezji polskiej „Pan Tadeusz" — Poezje.
Horacy: Poezje.
Hahn: „Szkice o Słowackim".
Hoesick F.: „O Słowackim, Krasińskim i Mickiewiczu", „Miłość w życiu Krasińskiego", „Chopin", „Sienkiewicz i Stanisław Wyspiański".
Ibsen H.: „Wróg ludu", „Upiory", „Mały Eyolf", — „W Dniu Zmartwychwstania".
Janik Mich. Dr.: „J. Słowacki, próba syntezy".
Jachimecki Dr.: „Dzieje muzyki polskiej".
Jellenta C.: „Norwid, szkic syntezy".
Krasiński Z.: „Władysław Herman i dwór jego", „Pan trzech pagórków", „Grób rodziny Reichstalów", „Agay-han", „Pokusa", „Wanda".
Kasprowicz J.: „Chrystus", — Poezje.

Korzeniowski J.: „Spekulant“, „Kollokacja“, „Karpaccy górale“, „Mnich“.
Kraszewski I. J.: „Chata za wsią“, „Hrabina Cosel“, „Stara baśń“, „Powrót do gniazda“, „Rzym za Nerona“, „Poeta i świat“.
Kallenbach J.: „Adam Mickiewicz“, „Młodość Z. Krasińskiego“.
Krasiński: „Pisma“ — 2 tomy; „Niedokończony poemat“, Listy.
Kleiner: „Juljusz Słowacki“.
Konopnicka: „Adam Mickiewicz“, „Pan Balzer w Brazylji“.
Kridl M.: „Antagonizm wieszczów“.
Kotarbiński J.: „Stanisław Wyspiański“.
Klinger: „Rysunek i malarstwo“.
Kwiatkowski: „Literatura indyjska“.
Lelewel Joachim: „Nowosilców w Wilnie“.
Lessing: „Laokoon“, „Natan mędrzec“, „Minna v. Barnhelm“.
Łoziński: „Życie polskie w danych wiekach“.
Morawski K.: „Walka o język“.
Mościcki H.: „Wilno i Warszawa w Dziadach A. Mickiewicza“, „Promieniści“.
Małecki A.: „Juljusz Słowacki“.
Matuszewski I.: „Słowacki i jego sztuka“.
Mazanowski: „Stosunek i wzajemne sądy Mickiewicza, Słowackiego i Krasińskiego“.
Molier: „Skąpiec“, „Świętoszek“.
Mickiewicz: „O Nieboskiej Komedji Krasińskiego“ (z kurs. lit. słowiańskiej).
Mochnacki M.: „O literaturze XIX wieku“.
Norwid C.: Poezje.
Orzeszkowa: „Nad Niemnem“, „Argonauci“, „Eli Makower“.
Opieński H.: „Chopin“, „Historja muzyki polskiej“.
Pol W.: „Mohort“.
Prus: „Anielka“, „Placówka“, „Emancypantki“, „Lalka“, Faraon.
Platon: „Obrona Sokratesa“.
Orkan Wł.: „Komornicy“, „Drzewiej“.
Rostand: „Cyrano de Bergerac“.
Reymont Wł.: „Chłopi“, „Komedjantka“, „Fermenty“, „Ave patria“, „Rok 1794“.
Rydel L.: „Zaczarowane Koło“.
Rzewuski H.: „Listopad“.
Romanowski M.: „Dziewczę z Sącza“.
Rodziewiczówna M.: „Szary proch“, „Dewajtis“, „Straszny dziadunio“, „Czahary“.
Słowacki J.: „Balladyna“, „Horsztyński“, „Marja Stuart“, „Książę Niezłomny“, „Mazepa“, Powieści poetyczne; „Złota czaszka“, „Beatrix Cenci“, „Sen srebrny Salomei“, „Romeo i Julja“, Listy, „Genesis“, „Król Duch“, „Ksiądz Marek“.

Szekspir W.: „Hamlet“, „Juljusz Cezar“, „Sen nocy letniej“, „Burza“, „Król Lear“, „Antonjusz i Kleopatra“, „Otello“.
Schiller Fr.: „Marja Stuart“, „Intryga i miłość“, „Dziewica Orleańska“.
Sewer - Maciejowski: „Nafta“.
Sienkiewicz H.: „Quo vadis“, „Rodzina Połanieckich“, „Bez dogmatu“, „Nowele“, „Wiry“.
Śliwiński: „Lelewel o Mochnackim“, „M. Mochnacki“.
Szyjkowski: „Literatura Polski współczesnej“.
Sinko T.: „Hellenizm Słowackiego“.
Staff L.: „Sny o potędze“, „Skarb“.
Sofokles: „Król Edyp“, „Antygona“.
Syrokomla: „Margier“.
Sieroszewski: „Beniowski“.
Tarnowski: „Pan Tadeusz“, „Komedje hr. Fredry“.
Tretiak: „Młodość Mickiewicza“.
Tetmajer K.: „Na skalnem Podhalu“.
Wojciechowski: „Henryk Sienkiewicz“.
Weyssenhof: „Sprawa Dołęgi“.
Wyspiański: „Wesele“, „Wyzwolenie“, „Warszawianka“, „Akropolis“, „Legenda“, „Noc listopadowa“.
Zaleski J. B.: „Czajki“, „Dumki“.
Żeromski St.: „Ludzie bezdomni“, „Przedwiośnie“, „Uroda życia“, „Wierna rzeka“, „Echa leśne“, „Wyzwolenie“, „Popioły“, „Syzyfowe prace“.
Wasilewski: „Na dworze króla Stasia“.
Witkiewicz: „Na przełęczy“; „Mickiewicz jako kolorysta“.
Żmichowska: „Poganka“.

2. Język łaciński.

Klasa V.

Nepos: Atticus: Alber, Biermański, Golonka, Gols, Güntner, Jaglarz, Kleszczyński, Kukliński, Kolankowski, Kuśnierz, Kuźnicki, Majewski, Majer, Merenda, Niemczyk, Prochyra, Tomaszewski, Wimmer.
Thrasybulus: Biermański.
Caesar: Wyjątki z IV-tej księgi: Bielański, Bochenek, Jaglarz, Kleszczyński, Kukliński, Kolankowski, Prochyra, Wolek.
Curtius Rufus: Aleksander w Persepolis: Biermański.

Klasa VI.

P. Ovidius Naso (wyjątki): Bogatyński (wierszy 1530), Boguszewski (372), Borowiczka (440), Czyżowski (1487), Dryszkiewicz (339), Epstein (3650), Gawroński (36), Iwanicki (60), Jakesch (178), Jaworski (36), Kirchmayer (415), Kisielewski (285), Kretschmer (263), Łakomski (539), Łubień-

ski (3650), Móll (192), Nowak (151), Pazur (346), Pągowski (64), Prugar (82), Przyłęcki (36), Radwański (3650), Rakiewicz (108), Rękiewicz (170), Sawicki (121), Skąpski (1216), Skowroński (203), Süsskind (3650), Szura (3650), Truszkowski (621), Welanyk (3650).

Albius Tibullus: Epstein (316), Truszkowski (22).

Sextus Propertius: Epstein (314), Sawicki (130), Süsskind (314), Truszkowski (26).

P. Vergilius Maro, Ecloga I.: Truszkowski (83).

Fedrus: Truszkowski (75).

T. Livii Ab urbe condita (wyjątki): Boguszewski (rozdziałów 8), Daniewski (6), Gawroński (4), Iwanicki (6), Janecki (3), Jaworski (2), Krzeczunowicz (11), Łakomski (1), Łubieński (31), Móll (6), Nowak (3), Pazur (19), Potocki (6), Prugar (2), Przyłęcki (1), Radwański (21), Rakiewicz (1), Rękiewicz (6), Sawicki (1), Siedlecki (3), Skrochowski (12), Szura (9), Truszkowski (3), Welanyk (25).

M. Tullius Cicero, Epistulae: Truszkowski (listy 5).

Cornelius Nepos, Atticus: Truszkowski (r. 4).

Długosz: „Bitwa lignicka“, „Charakterystyka Kazimierza Wielkiego“ — Truszkowski.

Z średniowiecznej poezji polskiej — Epistula ad domicellam: Truszkowski.

Klasa VII a.

Cicero: Oratio pro Murena (wyjątki): Arzt, Baziuk.

Cicero: De imperio Cn. Pompei (wyjątki): Woźniakiewicz.

Cicero: Oratio IV. in Antonium: Miączyński.

Sallustius: Bellum Iugurthinum (wyjątki): Czyżowski, Ehrenpreis, Fischer, Goyski, Jaśkiewicz, Krzanowski, Mikułowski, Mojmir, Petecki, Piątkowski, Süsskind, Wachtel, Weissglas.

Vergilius: Bucolica: Fischer, Czyżowski, Goyski, Jasiewicz, Kowarzyk, Miączyński, Piątkowski, Stanowski, Sulikowski, Süsskind.

Vergilius: Georgica (wyjątki): Cybulski, Fischer, Goyski, Miączyński, Mikułowski, Petecki.

Vergilius: Aeneis (l. II): Baziuk, Strzetelski, (l. IV): Piątkowski, Woźniakiewicz.

Klasa VII b.

C. Sallustii Crispi — Bellum Iugurthinum: Borkowski (r. 5), Christ (2), Doroz (60), Dzielski (34), Ellnain (13), Fuchs (23 r), Gawlikowski (4), Górecki (10), Grünberg (11), Idzik (50), Kępiński (4), Kleczewski (19), Liszka (5), Mohr (8), Nowotny (13), Pałasz (18), Pustelnik (9), Stopyra (11), Szwabowicz (5), Świerzyński (21), Trębacz (28).

M. Tullii Ciceronis — Pro Murena — Fuchs (par 14), Horowitz (66), Kępiński (73), Kłodziński (5), Lax (3), Lieber (80), Nowotny (9), Wadler (65).
De imperio Gn. Pompei: Korzelik (67), Szpilczyński (c), Węglarski (19).
Pro Archia poeta — Świerzyński (19).
In C. Catilinam oratio II.: Kwinta (4), Semkowicz (5), Węglarski (11).
In Qu. Caecilium divinatio: Lerch (5), Szpilczyński (c.).
In M. Antonium or. IV. — Tyran (10).
P. Vergilii Maronis:
Catalepton: Dadak, Pustelnik.
Georgicon: Dadak (w. 159), Doroz (48), Ellnain (154), Fuchs (376), Górecki (90), Hejduk (42), Kwinta (48), Lax (48), Lerch (42), Liszka (48), Pałasz (112), Pustelnik (159), Szpilczyński (159), Walenta (112).
Aeneis — Grottgier (II. 300), Grünberg (V), Kanfer (II. 76), Lenk (IV.), Lerch (II. 66), Pustelnik (II. 70), Sumiński (II. 39), Świerzyński (II.).
Eclogae — Dadak (4, 5, 9), Doroz (4), Ellnain (4, 9), Fuchs (4, 5, 9), Gawlikowski (4), Górecki (5), Grünberg (5), Kisielewski (4), Kleczewski (4), Lax (4), Pałasz (4, 5), Pustelnik (4, 5, 9), Ster (4), Stopyra (4, 5), Szpilczyński (4, 5, 9), Węglarski (4).
Qu. Horatii Flacci Carminum — Lenk (8).

Klasa VIII a.

Horatius: Carmina, Epodon l., Sermones (nieczytane w klasie): Bniński, Bojarski, Bolland, Borowski, Burczyk, Bzowski, Dyakowski, Filipkiewicz, Gall, Gdowski, Głodkiewicz, Gundelach, Herski, Horain, Jankowski, Jarosz, Kierstyn, Konieczny, Piątkowski, Pszon, Rudkowski, Sadowski, Skąpski, Szczurkowski, Stojowski, Woźniakiewicz, Wysocki, Zięcik.
Cicero: Laelius de amicitia (wyjątki według wyd. Szczepańskiego): Bniński, Bojarski, Bolland, Borowski, Dyakowski, Gall, Gdowski, Głodkiewicz, Gundelach, Herski, Horain, Jankowski, Jarosz, Kierstyn, Konieczny, Malinowski, Mięsowicz, Piątkowski, Pszon, Rajtar, Rudkowski, Skąpski, Szczurkowski, Stasiniewicz, Woźniakiewicz, Zięcik.
Cicero: Cato Maior de senectute (wyjątki z wyd. Szczepańskiego: Filipkiewicz, Gdowski, Gundelach, Horain, Kierstyn, Pszon, Rajtar, Rudkowski, Sadowski, Woźniakiewicz, Zięcik.
Cicero: Do officiis l. III. § 35 — 60: Jarosz, Burczyk.
Cicero: Tusculanae disputationes, wyjątki z ks. I.: Malinowski, Zięcik, Rajtar.

Cicero: De divinatione (wyjątki): Malinowski.
Cicero: De imperio Cn. Pompei: Bzowski, Stojowski.
Livius: Ab urbe condita l. XXI 1 — 15: Piątkowski.

Klasa VIII b.

M. Tulli Ciceronis.
Pro Archia poëta — Bohdanowicz (paragrafów 5), Glazer (całość), Konarski (c.), Mroczkowski Kaz. (17), Raźny (c.), Wajdowicz (c.), Wątorek (c.).
De imperio Gn. Pompei: Czyż (c.), Glazer (c.), Kirschner (16), Kisielewski (c.), Raźny (71), Rozwadowski (63), Tobiasz (50 par.), Wałęga (50), Wielgus (28).
Pro Milone: Glazer (c.), Golonka (94), Kowalewski (c.), Lewin (całość), Majewicz (c.).
Pro Murena: Glazer (c.).
In C. Catilinam: Czyż (II., III), Gottlieb (III.), Kisielewski (II., III.), Rychwicki (II. p. 10), Tobiasz (III p.).
In Qu. Caecilium divinatio: Glazer (c.).
In M. Antonium or. IV.: Glazer (c.).
De oratore: Raźny (12).
Cato maior de senectute: Cuber (20), Glazer (c.), Górski (5), Krzyżanowski (12), Kwiatkowski (c.), Litawski (6), Majewicz (c.), Michalski (62), Niżyński (c.), Porzeczkowski (50), Silberbach (14), Skocz (27), Sobieraj (24), Tobiasz (13).
Laelius de amicitia: Chudzikiewicz (7), Cuber (10), Górski (68), Jarosz (22), Kopera (8), Mazur (5), Michalski (40), Niżyński (c.), Porzeczkowski (51), Sobieraj (50), Wątorek (12).
De officiis: Chudzikiewicz (12), Cuber (11), Glazer (138), Heitner (16), Kisielewski (38), Konarski (34), Kopera (20), Kowalewski (13), Kwiatkowski (22), Lewin (30), Mroczkowski Kaz. (19), Niżyński (26), Pretzel (26), Silberbach (7), Śliwa (4), Wątorek (44).
Tusculanarum disputationum — Chudzikiewicz (37), Kopera (8), Mazur (75), Mroczkowski Kaz. (19), Niżyński (54).
De re publica: Zagórski (13).
T. Livii Ab urbe condita l. XXII.: Chudzikiewicz (rodziałów 15), Mroczkowski P. (całość), Warczewski (c.).
C. Sallustii Crispi — Bellum Iugurthinum: Czyż (r. 13), Raźny (8), Wolf (11).
C. Iulii Caesaris Commentarii de bello Gallico: Litawski (r. 3), Silberbach (11).
Cornelii Taciti — Annales: Litawski (r. 2), Niżyński (34), Germania — Mroczkowski P. (22), Skocz (12).
Qu. Horatii Flacii — Sermonum: Cuber (2), Litawski (1), Pretzel (1), Skocz (1).
Epodon — Rozwadowski (4).
Carminum — Rozwadowski (3).

P. Vergilii Maronis - Aeneidos l. X. — Raźny.
Jan Kochanowski — Oda IV. — Glazer.
Mac. Kaz. Sarbiewski. Oda II. 10, Epod. XV. — Glazer.
Stanisław Konarski: Ode posthuma — Glazer.

3. Język francuski.

Klasa III a.

Perrault: „Le petit chaperon rouge" — Jassem, Ordyński, Beres; „Le chat botté" — Beres; „Ali Babe et les 40 voleurs".
Ctesse de Ségur: „Mémoires d'un âne" — Haydukiewicz, Jassem.
„Le général Dourakin" — Oszacki, Haydukiewicz.
Charles Bigot: „Pour la patrie" — Mroczkowski.
Berger: „La pluie" — Lipczyński.
Hamelin: „Le joueur de flute" — Oszacki.
Guyan: „L'union dans la famille" — Gibiński.
A. Daudet: „La mort du petit dauphin" — Smoleński.
A. France: „Les pains noirs" — Oszacki.
Juranville: ,Les bases du Japin" — Sirsistje.
Dahl: „Le Princesse de Givre" — Czyżewicz.
Chateaubriand (poésie) „Le montagnardémigré".
Béranger J. P. (poésie) „Les adieux de M. Stuart" — Smoleński.
Levoisin: „Le cheval du baron de Crac" — Schweiger.
A. Daudet: „Le chèvre de Mr. Séguin" — Oszacki.
„Bicot président de club" — Oszacki, Smoleński, Lipczyński, Haydukiewicz.
„Bécassine au pays basque" — Mroczkowski.
„Les cent métiers de Bécassine" — Sirsistje.
„Bécassine mobilisée" — Haydukiewicz.
„Le rêve de Bécassine" — Gibiński.
„L'auberge de l'ange gardien", Ctesse de Ségur — Grabowski.
„Les contes de 1001 nuits" — Smoleński.
„La fille du bûcheron" — Skrochowski.
„Le loup et le biquet" — Jassem.
„Les deux amis" Bailly — Święcicki.
„Le Père Noël Nouthier — Porębski.
,Ralph aux bains de mer" — Beres.
„La maisson des ours" — Łukowicz.
„Giroflée, Girofle" — Mazurkiewicz.
„A quoi jouons - nous"? — Passakas.

Klasa IV a.

A. Daudet: „La Belle Nivernaise" — Jaworski.
A. Daudet: „Le Secret du maître Cornille" — Śliwiński.
A. Daudet: „La dernière classe" — Głogoczowski, Uruski.
A. Daudet: „La mort du Dauphin" — Galas.

A. Daudet: „Le Curé de Cucugnan“ — Uruski.
A. Daudet: „La chèvre de M. Sugéin“ — Zgorzelski.
V. et P. Margueritte: Poum — Menschik.
Comtesse de Ségur — Les Mémoires d'un âne — Schűtz.
A. France: „Les Pains noirs“ — Romiszowski.
A. France: „Abeille“ — Pachoński.
A. France: „Un malentendu“ — Sikorski T.
A. France: „Le Jongleur de Notre - Dame“ — Bogatyński.
C. Bruno: „Les Enfants de Marcel“ — Żaba.
C. Bruno: „Francinet“ — Rudolf.
Jeanne Maisnet: „La Petite Princesse“ — Kellner.
Gérard d'Houville: „Proprette et Cochonnet“ — Bednarczyk A.
R. Stevenson: „Une Flèche noire“ — W. Bednarczyk.
Louis Desnyers: „Les Mésaventures de Jean Paul Choppart“ — Menschik.
D. Defoë: „Robinson Crusoë“ — Jaworski.
M. Cervantes: „Don Quichotte de la Manche“ — Targowski, Kirchmayer.
A. Dumas: „Trois mousquétaires“ (wydanie szkolne) — Kirchmayer.
Andersen: „La petite fille et les allumettes“ — Borkowski.
M. Farney: „Les vies de la mi — carême“ — Zachorowski.
M. Farney: „Les Fêtes“ — Krzyżanowski, Kisielewski.
M. Farney: „Le voyage dans le pays mystérieux“ — Klimala.
M. Farney: „Le pari du carnaval“ — Krzyżanowski.
J. B. Géau: „Le petit mathématicien“ — Śliwiński.
Mlle Giraldon: „L'Oncle Estève“ — Rejman.
Nelson: „L'Aventure merveilleusse d'Alice“ — Chmiel.
F. Larioux: „L'Oncle Lacroustille“ — Głogoczewski.
Germaine Girad: „Les livres“ — Zachorowski.
Charles Guyon: „Un bienfait n'est jamais perdu“ — Winzer.
Blanche Vals: „Les distractions d'un savant“ — Małecki.
Comtesse de Lucy: „Histoire d'une pièce d'or“ — Chmiel.
Ch. Guyon: „Au pays du Négus“ — Radwański.
E. de Boifleurat: „Force inconnue“ — Swolkień.
E. Souvestre: „La lettre de recommandation“ — Galas.
Marie Lion: „Pour sauver la reine“ — B. Kellner.
Livres roses: „Le beau cheval de service“ — Zgorzelski.
Livres roses: „Une nation héroïque“ — Koczur.
Livres roses: „Le Savoyard et son ami“ — Borkowski.
Livres roses: „La haine du fakir“ — Kisielewski.
Livres roses: „Histoire de Jean et de Marie“ — Pachel.
Livres roses: „L'été de Saint Martin“ — Czajka.
Ch. Perrault: „La Barbe - Bleue“ — Bobula.

Klasa V.

A. Daudet: „Le Belle Nivernaise“ — Wimmer, Redyk.

A. Daudet: „Tartarin de Taraseon“ — Jaglarz, Przedrzymirski, Kuźnicki, Gols.
A. Daudet: „L'enfant espion“ (Contes du lundi) — Kukliński, Targowski.
R. Bazin: „Le grenadier de le Belle Neuvième“ — Jaglarz.
P. Loti: „Le Matelot“ — Bochenek.
M. Picard: „Les oeufs de Pâques“ — Sokołowski.
Lichtenberger: „Le petit Trott“ — Przedrzymirski.
A. France: „Le jongleur de Notre-Dame“ — Kukliński.
A. France: „Le petit soldat de plomb“ — Żeleński.
J. Swift: „Le voyage de Gulliver“ — Żeleński.
P. Mérrimée: „Le prise de le redoute“ — Kleszczyński.
J. de le Brète: „Mon oncle et mon curé“ — Fabris.
Chatelain: „Jeanne d'Arc“ — Bielański.
A. Daudet: „Le petit Chose“ (fragments) — Bochenek.
Fr. Coppée (poésie): „Pêcheur à la ligne“ — Przedrzymirski.
Jules Claretie: „Le Drapeau“ — Bochenek.
Sevestre: „Boule de neige“ — Gols.
„Les 1001 nuits“ — Sokołowski.
O. Feuillet: „Polichinelle“ — Kuźnicki.
Girardin: „La disparition du grand Krause“ — Jaglarz.
V. Hugo: „Les deux abandonnés“ — Rouppert.
A. Daudet: „Lettres de mon moulin“ — Żeleński.
Laurie: „Le capitaine Trafalgar“ — Wimmer.
X. de Maistrè: „La jeune Sibérienne“ — Przedrzymirski.
A. Daudet: „Robert et Edmond“ — Bochenek.
Dutot: „Courage de femme“ — Kukliński.
Nelson: „Don Quichotte“ — Tomaszewski.

Klasa VI.

Nicolette Hennique: „Jean-Baptiste Oudry“ — Łakomski.
H. Robert: „Le maréchal Foch“ — Skąpski, Łakomski, Borowiczka.
A. Doria: „Héros obscurs“ — Łubieński.
P. Loti: „Pêcheur d'Islande“ — Szura, Süsskind, Łubieński.
A. Daudet: „La belle Nivernaise“ — Truszkowski, Mól, Potocki, Welanyk, Kretschmer, Pazur, Jakesch, Radwański.
A. Daudet: „Tartarin de Tarascon“ — Łubieński.
A. Daudet: „Le petit Chose“ — Epstein, Radwański.
A. Daudet: „Le siège de Berlin“ — Kisielewski, Radwański, Truszkowski, Łubieński.
A. Daudet: „Les Contes du lundi“ — Machnicki, Sawicki.
A. Daudet: „Le porte-drapeau“ — Nowak, Kretschmer, Łubieński, Sawicki.
A. Daudet: „La mort du Dauphin“ — Radwański, Kretschmer, Łubieński.

A. Daudet: „La chèvre de M. Seguin“ — Süsskind, Radwański, Łubieński.
A. Daudet: „L'année terrible“ — Epstein.
A. Daudet: „La dernière classe“ — Łubieński.
Amadée Achard: „Récits d'un soldat“ — Radwański.
H. Malin: „Un Collégien de Paris en 1870“ — Epstein, Mól, Truszkowski, Kirchmaeyr.
E. Labiche: „La Grammaire“ — Borowiczka, Skrochowski.
E. Labiche: „Le voyage de M. Perrichon“ — Monné, Rakiewicz, Daniewski.
E. Labiche: „Les petits oiseaux“ — Iwanicki.
F. Coppée: „La grève des forgerons“ — Bross.
F. Coppée: „Le louis d'or“ — Radwański, Łubieński.
F. Coppée: „Le morceau de pain“ — Łubieński.
Erkmann-Chatrian: „Histoire d'un conscrit de 1813“ — Süsskind.
Jules Romain: „Knock ou le triomphe de la médecine“ — Szura.
L. Halevy: „L'Abbé Constantin“ — Machnicki.
Bazante: „Jeanne d'Arc“ — Machnicki.
A. France: „Le jongleur de Notre-Dame“ — Boguszewski, Pazur, Welanyk, Radwański, Łubieński.
A. France: „Les pains noirs“ — Welanyk, Pazur, Łubieński.
A. France: „L'histoire“ — Truszkowski, Łubieński.
M-me d'Aulnoy: „Les Contes des fées“ — Pągowski.
X. de Maistre: „La jeune Sibérienne“ — Bross, Szura, Bogatyński, Iwanicki, Łakomski, Truszkowski, Pazur, Łubieński, Pągowski.
A. Theuriet: „Les pêches“ — Nowak, Łubieński.
A. Theuriet: „Les sapins“ — Nowak.
A. Theuriet: „La pipe“ — Nowak, Łubieński.
A. Theuriet: „Conte de Pâques“ — Truszkowski, Welanyk, Łubieński.
A. Lichtenberger: „Les Contes de Minnie“ — Epstein.
A. Lichtenberger: „Mon petit Trott“ — Truszkowski.
P. Mérimée: „La vision de Charles XI“ — Łubieński.
P. Mérimée: „L'Enlèvement de la redoute“ — Nowak.
P. Mérimée: „Matéo Falcone“ — Nowak, Łubieński.
P. Mérimée: „Lokis“ — Szura.
B. de Saint-Pièrre: „Paul et Virginie“ — Czyżowski.
Guy de Maupassant: „Le parapluie“, „A cheval“, „Walter Schnaffs“ — Łubieński, Pazur, Mól, Truszkowski, Welanyk.
P. et V. Margueritte: „Poum“ — Rakiewicz, Borowiczka, Łubieński.
P. Margueritte: „L'enfant de mer“ — Łubieński.
E. Zola: „L'Inondation“ — Welanyk, Szura, Łubieński.
E. Zola: „Le grand Michu“ — Welanyk, Łubieński.
B. de Marbot: „Mémoires du général“ — Radwański, Łubieński.

Saint-Hilaire: „La fille du braconnier“ — Radwański, Jarecki, Welanyk.
M. Léna: „Le jongleur de Notre-Dame“ — Radwański, Skąpski.
Jacques Normand: „Courage d'une femme“ — Radwański, Łubieński.
H. Margall: „En pleine vie“ — Łakomski, Truszkowski, Kisielewski, Łubieński.
Gilliard: „Le tragique destin de Nicolas II. — Sawicki.
G. Farnay: „Le rêve de mon enface“ — Oliwa, Truszkowski, Radwański.
G. Farnay: „Le vieux livre de prix“ — Oliwa, Truszkowski.
G. Farnay: „Le Cendrion“ — Janecki.
G. Farnay: „Un enfant de génie“ — J. Dryszkiewicz.
L. Sondet: „Les aventures de deux négrillons“ — Oliwa, Rakiewicz, Łubieński.
H. Marchand: „Les vacances de Prosper“ — Jaworski.
Jeanne Mainet: „La petite princesse“ — Borowiczka, Łubieński.
W. Hugo: „Jean Valjean“ — Sawicki.
J. Lemaître: „La chapelle blanche“ — Machnicki.
A. Laurie: „Mémoires d'un Collégien“ — Kirchmayer.
Aimard: „Les rôdeurs de la frontière“ — Łubieński.
P. Hellin: „Les mystères de l'Egypte“ — Dryszkiewicz.
G. Ohnet: „Le chant du cygne“ — Janecki.
E. Rostand: „Cyrano de Bergerac“ — Czyżowski.
E. Rostand: „L'Aiglon“ — Czyżowski.
A. Chatelain: „Vieux amis“ — Iwanicki.
Le Sage: „Gil Blas“ — Welanyk, Szura.
A. de Vigny: „Chatterton“ — Łubieński.
P. Maël: „La Marmotte“ — Łubieński.
P. Corneille: „Le Cid“ — Welanyk, Czyżowski.
P. Corneille: „Horace“ — Czyżowski.
J. Racine: „Andromaque“ — Welanyk.
J. Racine: „Athalie“ — Czyżowski.
J. Molière: „L'Avare“ — Welanyk.
J. Molière: „Le Médecin malgré lui“ — Szura.
H. de Balzac: „Le Colonel Chabert“ — Czyżowski.

Klasa VII a i VII b.

„La Chanson de Roland“ — Szpilczyński, Petecki, Stanowski.
M. et G. Huisman: „Contes et légendes du moyen-âge“ — Szpilczyński.
A. Mansuy: „Le Monde Slave et les Classiques français“ — Szpilczyński.
E. Lavisse: „Récits de l'histoire de France“ — Sulikowski.
P. Corneille: „Le Cid“ — Weissglas, Mikułowski, Ehrenpreis, Mojmir, Rouppert, Fischer.
P. Corneille: „Polyeucte“ — Miączyński.

J. Molière: „L'Avare“ — Goyski, Petecki, Stanowski, Baziuk, Fischer, Mojmir.
J. Molière: „L'Ecole des femmes“ — Czyżowski, Ehrenpreis.
J. Molière: „Les Femmes savantes“ — Piątkowski, Baziuk, Fischer, Weissglas, Ehrenpreis.
J. Molière: „Les Précieuses ridicules“ — Arct, Woźniakiewicz, Strzetelski, Krzanowski, Bielański, Miączyński, Baziuk, Weissglas, Ehrenpreis.
J. Molière: „Le Bourgeois genithomme“ — Szczurkowski, Rouppert, Arct.
J. Molière: „Le Misanthrope“ — Lieber, Krzanowski.
J. Molière: „L'école des maris“ — Ehrenpreis.
J. Molière: „L'amour médecin“ — Ehrenpreis.
J. Molière: „Don Juan“ — Ehrenpreis.
J. Molière: „Le Marige forcé“ — Ehrenpreis.
J. Molière: „Les Fâcheux“ — Ehrenpreis.
J. Molière: „Tartufe“ — Wachtel.
J. Racine: „Andromaque“ — Piątkowski, Miączyński, Pustelnik, Balcer, Ehrenpreis, Szpilczyński.
J. Racine: „Phèdre“ — Fischer, Ehrenpreis.
J. Racine: „Britannicus“ — Ehrenpreis.
J. Racine: „Les Plaideurs“ — Ehrenpreis.
J. Racine: „Athalie“ — Goyski, Ehrenpreis.
Boileau: „L'Art poétique“ — Arct.
Boileau: „Les Satires“ — Arct.
B. Pascal: „Pensées“ — Süsskind.
La Bruyère: „Les Caractères“ — Szpilczyński.
J. Bossuet: „Oraisons funèbres“ — Arct.
Rochefoucauld: „Maximes“ — Szpilczyński.
Saint-Simont: „Mémoires“ — Czyżowski, Arct.
Fr. Regnard: „Le Joueur“ — Ehrenpreis, Lieber.
Fr. Regnard: „Le Légataire universel“ — Ehrenpreis.
Le Sage: „Histoire de Gil Blas“ — Górecki, Czyżowski.
Marivaux: „Le Jeu de l'amour et du hasard“ — Cybulsk, Arct, Sulikowski.
Marivaux: „Les Fausses Confidences“ — Szczurkowski.
M. Sedaine: „Le Philosophe sans le savoir“ — Baziuk, Cybulski, Strzetelski, Ehrenpreis, Woźniakiewicz.
Voltaire: „Zaïre“ — Weissglas.
Voltaire: „La vie privée du roi de Prusse“ — Bielański.
Beaumarchais: „Le Barbier de Séville“ — Czyżowski, Arct.
Beaumarchais: „Le Mariage de Figaro“ — Czyżowski, Arct.
E. Thomas: „La Littérature chrétienne“ — Szpilczyński.
G. Geffroy: „Corot“ — Szpilczyński.
Le Breton: „Le Roman au XVII siècle“ — Szpilczyński.
V. Hugo: „Ruy Blas“ — Czyżowski, Ehrenpreis.
P. Mérimée: „Nouvelles“ — Czyżowski, Bielański.

A. de Musset: „La Nuit Vénitienne“ — Bielański.
A. de Musset: „Il ne faut jurer de rien, Barberine“ — Arct.
H. de Balzac: „Eugénie Grandet“ — Czyżowski.
E. Rostand: „Cyrano de Bergerac“ — Rouppert, Goyski, Fischer.
E. Rostand: „L'Aiglon“ — Mikułowski, Arct.
Paul de Nivoix: „Les Marchands de gloire“ — Arct.
Cl. Vautel: „Mon curé chez les riches“ — Mikułowski.

Klasa VIII a.

Louis Réau: „Historie de l'expansion de l'art français moderne“ — Dyakowski.
R. Doumic: „Histoire de la Littérature française“ — Wysocki.
Jules Marsan: „Théâtre d'hier et d'aujord'hui“ — Bojarski.
Jaques Bainville: „Histoire de France“ — Wysocki.
M. Duclaux: „Victor Hugo“ — Bolland.
Ch. Moreau-Vauthier: „Napoléon“ — Konieczny, Sadowski.
Fr. R. de Chateaubriand: „Atala, René“ — Bzowski, Bniński, Wysocki.
Fr. R. de Chateaubriand: „Mémoires d'outre tombe“, Bzowski.
B. Constant: „Adolphe“ — Borowski.
V. Hugo: „Hernani“ — Bzowski, Wysocki, Rudkowski, Horain.
V. Hugo: „Notre-Dame de Paris“ — Bzowski, Woźniakiewicz.
A. de Vigny: „Servitude et grandeur militaires“ — Bzowski, Borowski.
A. de Vigny: „Chatterton“ — Wysocki, Bzowski.
A. de Musset: „La confession d'un enfant du siècle“ — Malinowski, Bzowski, Borowski.
A. de Musset: „Un caprice de Mariane-Gundelach“.
A. de Musset: „Il faut gu'une porte soit ouverte ou fermée“ — Filipkiewicz.
A. de Musset: „On ne badine pas avec l'amour“ — Gdowski, Gundelach.
G. Sand: „La petite Fadette“ — Sadowski, Bzowski, Stojowski, Borowski.
Stendhal: „Le Rouge et le Noir“ — Sadowski, Borowski, Horain, Bzowski.
Stendhal: „La Chartreuse de Parme“ — Borowski.
H. de Balzac: „Eugénie Grandet“ — Horain.
E. Fromentin: „Dominique“ — Gall.
Plaisant: „Chopin“ — Jarosz, Burczyk.
E. Rostand: „Cyrano de Bergerac“ — Bolland, Malinowski, Bzowski.
E. Rostand: „L'Aiglon“ — Bzowski.
A. Daudet: „Le Petit Chose“ — Przon.

A. Daudet: „Tartarin de Tarascon“ — Woźniakiewicz, Rudkowski.
A. Daudet: „Tartarin sur les Alpes“. — Bzowski.
A. Daudet: „Numa Roumestan“ — Borowski.
A. Daudet: „Contes du lundi“ — Bzowski.
P. Loti: „Le Fântome d'Orient“ — Gundelach, Woźniakiewicz.
P. Loti: „Figures et Choses qui passent“ — Herski, Bzowski.
P. Loti: „Pêcheur d'Islande“ — Bzowski.
C. Farrère: „La Bataille“ — Borowski.
C. Farrère: „Quatorze histoires de soldats“ — Gall.
C. Farrère: „Histoires de très près ou de très loin“ — Horain.
M. Materlinck: „La vie intérieure“ — Jankowski.
H. Bordeaux: „Les Captifs délivrés“ — Sadowski.
R. Dorgelès: „Les croix de bois“ — Sadowski.
H. Becque: „Le Corbeaux“ — Horain.
Fr. de Curel: „La Comédie du génie“ — Sadowski.
P. Béranger: „Chansons“ — Siedlecki.
Ténélon: „Les aventures de Télémagne“ — Wysocki.
Fr. Regnard: „Le Joueur“ — Bzowski.
J. Molière: „Le Médecin malgré lui“ — Jankowski.
J. Molière: „Le Misanthrope“ — Borowski, Skąpski.
J. Racine: „Les Plaideurs“ — Bzowski.
Le Sage: „Gil Blas“ — Horain.

4. Język niemiecki.

Klasa V.

Hauff: „Kalif Storch“ — Alber, Wołek.
Hauff: „Abgehauene Hand“ — Biermański, Lewandowski.
Hauff: „Gespensterschiff“ — Wołek.
Smid: „Blumenkörbchen“ — Biermański, Lewandowski.
Smid: „Gottfried der kleine Einsiedler“ — Wołek.
Smid: „Heinrich v. Eichenfeld“ — Kolankowski.
Smid: „Schneewittchen“ — Gulkowski.

Klasa VII b.

Lessing: „Minna von Barnhelm“ — Dadak, Grottger, Fuchs, Korzelik, Lachs, Lerch, Paszyński, Ster, Stopyra, Szwabowicz, Wadler, Węglarski.
Lessing: „Emilia Galotti“ — Borkowski, Sumiński, Szczyrbak.
Goethe: „Faust“ I. cz. — Horowitz, Lachs, Dadak, Sumiński.
Goethe: „Hermann u. Dorothea“ — Grottger, Fuchs, Horowitz, Kanfer, Mohr, Peace.
Schiller: „Maria Stuart“ — Hejduk, Fuchs, Kępiński, Pałasz, Semkowicz, Szczyrbak, Winzer.
Schiller: „Kabale und Liebe“ — Grünberg, Węglarski, Kanfer.
Schiller: „Räuber“ — Fuchs, Hejduk.

Kellermann: „Ingeborge“ — Kępiński.
Kellermann: „Das Tunell“ — Kępiński.
Hebbel: „Maria Magdalena“ — Kępiński.

Klasa VIII b.

Lessing: „Minna v. Barnhelm“ — Kirschner, Heitner, Tobiasz, Pretzel, Gottlieb.
Lessing: „Emilia Galotti“ — Kopera, Kwiatkowski, Rozwadowski, Wałęga, Gottlieb, Krzyżanowski.
Lessing: „Natan der Weise“ — Kirschner, Kopera, Niżyński, Pretzel, Wajdowicz, Gottlieb, Litawski, Lewin, Krzyżanowski, Warczewski.
Gothe: „Hermann u. Dorothea“ — Gottlieb, Kirschner, Kopera, Silberbach, Mroczkowski P., Rozwadowski, Górski, Golonka, Kowalewski, Krzyżanowski, Mroczkowski K., Pretzel, Tobiasz, Wątorek, Raźny.
Goethe: „Faust“, I. cz. — Krzyżanowski, Heitner.
Goethe: „Wilhelm Meisters Lehrjahre“ — Niżyński, Wałęga.
Goethe: „Stella“ — Niżyński.
Schiller: „Braut von Messina“ — Cuber, Kopera, Krzyżanowski, Pretzel, Warczewski.
Schiller: „Don Carlos“ — Gottlieb, Kirschner, Pretzel, Heitner, Lewin, Wątorek.
Schiller: „Kabale und Liebe“ — Kirschner, Pretzel, Warczewski, Wątorek, Gottlieb, Lewin.
Schiller: „Die Verschwörung Fîeskos“ — Kirschner, Pretzel, Kopera, Warczewski, Lewin, Krzyżanowski, Wałęga, Heitner, Cuber.
Schiller: „Die Räuber“ — Kirschner, Pretzel, Kopera, Gottlieb, Rozwadowski.
Schiller: „Wilhelm Tell“ — Kopera, Pretzel, Krzyżanowski, Wajdowicz, Golonka, Bohdanowicz, Konarski, Mazur, Rozwadowski.
Schiller: „Maria Stuart“ — Wałęga, Gottlieb, Bohdanowicz, Rozwadowski, Warczewski.
Schiller: „Wallenstein“ — Cuber, Lewin.
Körner: „Zriny“ — Cuber, Kopera, Silberbach, Krzyżanowski, Mroczkowski K.
Sudermann: „Die Heimat“ — Cuber.
Grillparzer: „Die Ahnfrau“ — Gottlieb, Konarski, Wałęga, Wątorek, Kopera, Skocz.
Shakespeare: „König Lear“ — Cuber, Kirschner, Pretzel, Kopera, Wątorek.
Shakespeare: „Hamlet“ — Gottlieb, Kirschner, Kopera, Lewin, Warczewski.
Shakespeare: „Macbet“ — Gottlieb, Pretzel, Warczewski.

Shakespeare: „Romeo und Julia“ — Kirschner, Kopera, Lewin, Pretzel, Warczewski, Niżyński.
Shakespeare: „Julius Caesar“ — Kopera, Niżyński, Krzyżanowski.
Shakespeare: „Otello“ — Kirschner, Kopera, Lewin, Pretzel, Litawski.
Shakespeare: „Koriolan“ — Kopera, Niżyński.
Shakespeare: „Kaufmann von Venedig“ — Pretzel.
Hebbel: „Agnes Bernauer“ — Silberbach.
Schönherz: „Glaube und Heimat“ — Wątorek.
Sudermann: „Frau Sorge“ — Silberbach.
Ibsen: „Der Volksfeind“ — Wątorek.
Ibsen: „Die Wildente“ — Kirschner.
Anzengruber: „Der Fleck auf der Ehre“ — Cuber.

5. Historja.

Klasa V.

Witold Kamieniecki: „Geneza państwa litewskiego“ — Wołek.
Feliks Koneczny: „Dzieje administracji w Polsce“ — Kolankowski.
Stanisław Kutrzeba: „Historja ustroju Polski“, cz. II: Litwa — W. Biermański.
Karol Szajnocha: „Jadwiga i Jagiełło“ — Jaglarz.

Klasa VI.

Długosz: „Bitwa grunwaldzka“ — Truszkowski.
W. Sobieski: „Trybun ludu szlacheckiego“ — Radwański.
W. Sobieski: „Hetman żałobny“ — Łubieński.
K. Szajnocha: „Odrodzenie Polski za W. Łokietka“ — Radwański.
K. Szajnocha: „Barbara Radziwiłłówna“ — Łubieński.
S. Askenazy: „Ks. Józef Poniatowski“ — Łubieński.
Feltman: „Wojna północna“ — Szura.
Dr L. Kubala: „Szkice historyczne“, tom I. i II. — Welanyk.
Dr L. Kubala: „Bitwa pod Beresteczkiem“ — Truszkowski.
S. Askenazy: „Gdańsk a Polska“ — Pazur.

Klasa VII a.

Askenazy: „Gdańsk a Polska“ — Arct Zbigniew.
Askenazy: „Polska — Rosja od 1815—1830“ — Fischer.
Askenazy: „Łukasiński“, tom I. i II. — Weissglas.
Askenazy: „Ks Józef Poniatowski“ — Miączyński.
Kutrzeba: „Polska Odrodzona“ — Fischer.
Kutrzeba: „Z za kulis sprawy polskiej w czasie wielkiej wojny“ — Woźniakiewicz.
Oppman: „Rok 1830 i 1831“ — Stanowski.

Oppman: „Na San Domingo“ — Mikułowski.
Sokołowski: Dzieje powstania 1830—1831“ — Michalik.
Gembarzewski: „Wojna polsko-rosyjska“ — Michalik.
Grabiec: „Powstanie styczniowe“ — Prochyra.
„Pamiętniki ks. de Segur 1812 r.“ — Prochyra.
Józef Musiałek: „Rok 1914“ — Mikułowski.
Łoziński: „Galicja pod zaborem austrjackim“ (1846) — Sulikowski.
„Pamiętniki Mierosławskiego“ — Baziuk.
Mościcki: „Powstanie kościuszkowskie na Litwie“ — Ehrenpreis.
Chrzanowski: „Opisanie bitwy grochowskiej“ — Ehrenpreis.
Kłodziński: „W sprawie przywilejów nieszawskich“ — Krzanowski.
Gollenhoffer: „Polityczna strona działalności Maurycego Mochnackiego“ — Krzanowski.
Zajączek: „Powstanie kościuszkowskie“ — Miączyński.
A. Śliwiński: „Powstanie listopadowe“ — Piątkowski.
F. Koneczny: „Tadeusz Kościuszko“ — Piątkowski.

6. Fizyka.

Klasa VII a i VII b.

Bruner-Tołłoczko: „Chemja“, t. I. i II., przerobili: Szczyrbak, Kępiński; tylko t. I.: Piątkowski, t. II.: Lieber; poszczególne rozdziały przerobili: Fuchs, Greszczuk, Grottger, Korzelik, Pałasz, Stopyra, Świerzyński, Szwabowicz.
Kpt. Zieliński: „Lampy katodowe“ — Szpilczyński, Walenta.
Hollemann: „Chemja organiczna“ — Piątkowski.
Rüst: „Grudlehren d. Chemie“ — Kowarzyk.
Appel u. La Cour: „Physik“ — Szczyrbak.
Arrhenius: „Lehrbuch d. kosm. Physik“ — Szczyrbak.
Grätz: „Kurzer Abriss d. Elektr.“ — Węglarski.
Jeżewski: „Radio-telegrafja i telefonja“ — Semkowicz.
Poincaré: „La physique moderne“ — Czyżowski.

Klasa VIII a i VIII b.

Ernst: „Planety i warunki życia na nich“ — Horain.
Rybczyński: „Zbiór zadań z fizyki“ — Borowski, Konieczny.

Referaty z różnych działów elektrotechniki przedłożyli: Litawski, Konarski, Pretzel.

f) Spis nabytych w roku sprawozdawczym pomocy naukowych.

W bieżącym roku szkolnym Dyrekcja starała się przedewszystkiem o wyposażenie zbiorów naukowych.

I tak pracownia fizyczna wzbogaciła się o 56 różnych przy-

borów i sprzętów. I tak w bieżącym roku zakupiono: 10 dynamometrów za 205 zł; 10 sztuk wag sprężynowych za 280 zł; 1 areometer za 3.50 zł; 10 parowniczek porcelanowych za 20 zł; 15 dmuchawek za 30 zł; 4 galwanoskopy za 100 zł; 1 stolik do elektrostatyki na szklanych nóżkach za 20 zł; zbiornik na wodę za 80 zł; aparat radjowy złożony z 10 części za 831 zł. Łącznie wydano na zakupno nowych przyrządów 1525.30 zł. Ponadto naprawiono dość znacznym kosztem uszkodzone przedmioty. Dział fizyczny wykazuje 679 pozycyj inwentarza.

Pracownia **biologiczna** otrzymała 8 mikroskopów Zeissa za kwotę 4369 zł; oprócz tego zakupiono dwa wiwarja za 267 zł; cztery akwarja za 614.30 zł; terrarium za 55 zł; miedniczkę na hodowlę raczków za 12.40 zł; 4 tacki preparacyjne za 48 zł i kilka drobniejszych sprzętów. Łącznie wydano na pracownię w b. r. szk. 5428.60 zł. Wzbogacił się również dział zoologiczny przez nabycie okazów: Astur palumbarius, Pernis apivorus, Bubeo vulgaris, Archibubeo lagapus, Ulula aluco, Athena noctua, Gecinus viridis, Erinaceus europeus i okazu Czarnego bociana. Okazy te nabyto za kwotę 207 zł. Inwentarz pracowni biologicznej wykazuje 78 pozycyj, a dział okazów zoologicznych 264.

Do gabinetu **geograficznego** sprawiono 14 map i 3 plany za łączną kwotę 533 zł; dział ten liczy obecnie 293 pozycyj inwentarzowych.

Gabinet **archeologiczny** otrzymał zbiór obrazów Furtwänglera-Urlichsa: „Denkmäler griechischer und römischer Skulptur“ za cenę 290 zł. Ponadto większą część wewnętrznej dotacji użyto na oprawę stniejących obrazów i fotografij. Inwentarz wykazuje 70 pozycyj.

Kwotę 1817.50 zł użyto na zakupno **obrazów** służących do nauki języka polskiego, historji i geografji. Dział ten wykazuje obecnie 53 pozycyj w 151 egzemplarzach.

Do **bibljoteki nauczycielskiej** zakupiono wszystkie podręczniki używane w zakładzie za łączną kwotę 368.10 zł. W bieżącym roku zbiór wzbogacił się o 73 dzieła w tyluż tomach. Obecnie liczy zatem bibjoteka 599 dzieł w 1034 tomach.

Bibljoteka uczniów rozpada się na trzy działy: a) polski, b) niemiecki, c) francuski. Do bibljoteki polskiej zakupiono w okresie sprawozdawczym 218 dzieł w 317 tomach za łączną kwotę 1340.37 zł. Dział ten liczy zatem obecnie 1721 dzieł w 2018 tomach. b) Dział francuski wzbogacił się o 200 dzieł w 266 tomach tak, że obecnie liczy 484 dzieł w 655 tomach. W bieżącym roku zakupiono książek za 1146.72 zł. c) Dział niemiecki nabył 28 dzieł w 33 tomach za 191.15 zł. Liczy zatem obecne 529 dzieł w 858 tomach.

Nie zaniedbywano też kompletowania przyborów **do gier i zabaw**. Zakupiono ich w bieżącym roku za łączną kwotę

1336.35 zł. I tak zakupiono 15 par łyżew, 8 par nart (komplet). Komplet do gry w hockeya; sztucerek „Mauser“ dla hufca. Pozatem uzupełniono garnitur piłek do tennisa; sprawiono przybory potrzebne do wystąpienia młodzieży w pięcioboju i t. p. Liczba ogólna przyrządów wykazuje pozycyj inwentarza 106.

Ogółem na pomoce naukowe wydano w b. r. szkolnym kwotę 14.184 zł 9 gr.

g) Wykaz lekcyj pokazowych i referatów naukowych.

W bieżącym roku szkonym odbyły się w Zakładzie cztery lekcje pokazowe. Dwie z nich były poświęcone wyłącznie Gronu tutejszego Zakładu, dwie przeprowadzono przed znacznie szerszem gronem słuchaczy. Jedno posiedzenie poświęcono omówieniu metod nauczania języka łacińskiego w typie humanistycznym na podstawie publikacji Ministerstwa W. R. i O. P.

1) Dnia 5 grudnia 1927 r. przeprowadził Prof. Józef Piasecki lekcję z języka polskiego, poświęconą omówieniu „Potopu“ w klasie V. Celem jej było przedstawić słuchaczom jeden z możliwych sposobów prowadzenia lekcji, poświęconej omawianiu domowej obowiązkowej lektury uczniów. Nie chodziło w niej tyle o skontrolowanie wiedzy młodzieży, co o nauczenie jej, jak czytać należy; o nastawienie uwagi na to, o co w takiej obszernej lekturze chodzi przedewszystkiem, t. j. na rozumne i uważne czytanie.

Obok tego celu formalnego uwydatnił się również w lekcji i cel materjalny. Spróbowano mianowicie wydobyć na jaw to, co tkwiło na dnie duszy czytelnika po przeczytaniu powieści; co nieuświadomiono, uświadomić; w chaosie najróżnorodniejszych wrażeń wprowadzić ład i porządek i utrwalić w pamięci rzeczy istotne.

Podczas lekcji starano się uwzględnić wszystkie — o ile to było rzeczą możliwą — władze psychiczne, a więc: pamięć, inteligencję, wyobraźnię, uczucie, zmysł spostrzegawczy i intuicję.

Omówieniu lekcji poświęcono jedno posiedzenie Komisji naukowej, na którem podniesiono, iż nauczyciel wywiązał się bez zarzutu z zadania, jakie sobie postawił i zgodzono się, iż można w ten sposób traktować na lekcjach szkolnych obowiązkową domową lekturę uczniów.

2) W dniach 2 i 3 lutego 1928 r. odbył się w Krakowie Zjazd Geografów, na którym rozważano teorytyczne postulaty nowoczesnych metod nauczania geografji w szkołach średnich. Ich ilustracją było kilka lekcyj, przeprowadzonych przez nauczycieli szkół średnich krakowskich. Jedną przedstawił P. Juljusz Stanoch, nauczyciel tutejszego Zakładu, w kl. I b. Celem jej było zapoznanie uczniów z topografją okolic Krakowa przy pomocy atlasu województwa krakowskiego i przy użyciu pia-

skownicy. Lekcja wykazała użyteczność tego przyrządu, stanowiącego jedną z najniezbędniejszych pomocy naukowych, zwłaszcza przy nauczaniu tego przedmiotu w niższych klasach gimnazjum.

Lekcję tę zaszczycili swą obecnością Panowie Wizytatorzy: Dr Jan Jakóbiec, Władysław Wierzbicki, Bzowski, jakoteż kilku Dyrektorów państw. szkół średnich krakowskich. Audytorjum stanowiło 120 nauczycieli geografji.

3) Dnia 13 lutego b. r. Prof. Kazimierz Fijoł zademonstrował w kl. VIII a lekcję fizyki na temat: „Siła elektromotoryczna indukcji“.

Po wprowadzeniu uczniów w zagadnienie indukcji elektromagnetycznej i krytycznem rozpatrzeniu dotychczas poznanych zjawisk w poszczególnych działach — uzasadniono potrzebę nowych odkryć, które po długich poszukiwaniach poczynił Faraday w r. 1831. W dalszym ciągu przy pomocy stosownie dobranych doświadczeń, dokonanych przy współudziale uczniów, klasa doszła do wykrycia warunków, w jakich powstaje siła elektromotoryczna, określiła kierunek tej siły, a nawet jej wielkość. Jeden z uczniów, na podstawie poczynionych obserwacyj, wypowiedział wzór na siłę elektromotoryczną, którego uzasadnienie ma stanowić zadanie następnej lekcji.

W dyskusji z naciskiem podkreślono metodyczne obmyślenie i przeprowadzenie lekcji.

4) W dniach od 26 do 31 marca b. r. zorganizowało Kuratorjum Okręgu Szkolnego Krakowskiego kurs polonistyczny dla nauczycieli szkół średnich ogólno-kształcących, w program którego obok całego szeregu wykładów teoretycznych, wygłoszonych przez Profesorów Uniwersytetu Jagiellońskiego i Profesorów krakowskich szkół średnich, weszły również t. zw. lekcje pokazowe, mające zaznajomić uczestników kursu w praktyce z najnowszemi zdobyczami z dziedziny dydaktyki przedmiotu.

W naszym Zakładzie lekcję taką przeprowadził Prof. Józef Piasecki z uczniami klasy V. Lekcja, pojęta jako próba analizy estetycznej obrazu dwóch stawów z VIII. ks. „Pana Tadeusza“, miała uświadomić uczniom składniki piękna tej części utworu, a przez to uczynić pełniejszem i głębszem jego przeżycie. Lekcję zbudowano według następującego planu: Cz. I.: Powtórzenie najogólniejszych rezultatów dotychczasowej analizy obrazów przyrody w „Panu Tadeuszu“, według punktów: a) rola krajobrazów w utworze; b) stosunek autora do przyrody; c) cechy charakterystyczne Mickiewicza, jako malarza przyrody. Cz. II.: 1) Głośne odczytanie obrazu dwóch stawów. 2) Analiza: a) uprzytomnienie sobie środków artystycznych; b) powiązanie szczegółów w artystyczną całość; c) najogólniejszy i najprostszy plan obrazu; d) związanie krajobrazu z fabułą; e) plastyka

całości. — Powtórzenie osiągniętych wyników. Cz. III.: Powtórne głośne odczytanie.

W lekcji wzięli udział wszyscy Panowie Wizytatorzy Kuratorjum z Panem Naczelnikiem Feliksem Przyjemskim na czele i wszyscy uczestnicy kursu. Po lekcji odbyła się walna dyskusja, tocząca się około problemu estetycznych rozbiorów w szkole średniej.

Jedno posiedzenie Komisji naukowej (16 marca 1928 r.) poświęcono omówieniu publikacji Ministerstwa W. R. i O. P., p. t. „Filologja klasyczna". Wskazówki metodyczne. Na podstawie gruntownego referatu Prof. Jakóba Plezi wywiązała się ożywiona dyskusja, w której zwrócono przedewszystkiem uwagę na zbyt obszerny materjał naukowy i na nierównomierne jego rozłożenie. Roztrząśnięto bardzo gruntownie problem lektury autorów polsko-łacińskich i kwestję nauczania gramatyki języka polskiego, stanowiącej nieodzowny warunek należytych postępów przy nauce początków języka łacińskiego. Podniesiono również, że zaczynanie nauki języka w 14 roku życia dziecka, a więc w wieku najniebezpieczniejszym i przełomowym, i to metodą skoncentrowaną, gdy pamięć i wogóle władze umysłowe są osłabione i przyćmione, może nie doprowadzić do należytych wyników.

V. WYCHOWANIE.

Wychowanie w bieżącym roku szkolnym — podobnie zresztą jak lat poprzednich — starało się zatoczyć jak najszersze kręgi, aby dać młodzieży sposobność rozwijania samodzielnego swych zdolności w umiłowanych przez siebie kierunkach. Czuwano jednak nad tem, aby rozszerzenie platfromy wychowawczej nie odbyło się ze szkodą pogłębania pracy, a zatem nie przyzwyczajało uczniów do powierzchności i lekkomyślnego podejmowania się obowiązków.

Praca Grona, podjęta w tym kierunku, zmierzała przedewszystkiem do ugruntowania religijnych i moralnych pojęć wśród młodzieży, do pogłębienia uczuć narodowych i zaprawiania powolnego młodych do życia obywatelskiego; starano się zaspokoić potrzeby intellektualne i estetyczne młodzieży przez stwarzanie Kółek naukowych i estetycznych, dbano usilnie o równomierny rozwój sił fizycznych. Główną troską jednak wszystkich wychowawców było stworzenie w Zakładzie atmosfery pogodnej, pełnej życzliwości, aby młodzież czuła się w nim jak u siebie w domu.

Przechodząc obecnie do skreślenia pracy wychowawczej w różnych dziedzinach życia szkolnego, zacznę od wychowania moralnego.

a) Wychowanie moralne.

Jakkolwiek o wychowanie moralne troszczyli się równomiernie wszyscy bez wyjątku członkowie tutejszego Grona nauczycielskiego, to jednak siłą rzeczy spoczywało ono w rękach głównie ks. Prefekta Dr Józefa Rychlickiego. On nie tylko troszczył się o pogłębienie uczuć religijno-moralnych na swych lekcjach szkolnych i przez wygłaszanie odpowiednich nauk w niedziele i święta, lecz również o rozbudzenie żywej wiary wśród swych wychowanków, wychodząc z założenia, iż tylko silna i ugruntowana wiara w wieku młodzieńczym da człowiekowi moc rozbudzenia w sobie stałych i niewzruszalnych zasad moralnych. Wobec tego powołał do życia Sodalicję Marjańską i niestrudzenie osobiście nią kierował. Życie w tej organizacji najlepiej scharakteryzuje podane sprawozdanie.

Sprawozdanie z działalności Sodalicji Marjańskiej V.
za czas od 1. IX. 1927 do 12. VI. 1928.

Sodalicja Marjańska V., założona w Państw. Gimn. IV. pod wezwaniem Niepokalanego Poczęcia N. Marji Panny i św. Stanisława Kostki, licząca 6 lat swego istnienia, kontynuowała w roku szk. 1927/28 swą ożywioną działalność pod przewodnictwem sod. prezesa Adama Woźniakiewicza.

Walne Zgromadzenie, odbyte dnia 28. I. 1928 r., zakończyło piąty rok sodalicyjny, wybierając na rok szósty prezesem sod. Tad. Woźniakiewicza.

W okresie sprawozdawczym odbyło się ogółem 42 zebrań, z czego na Sodalicję Wyższą przypada 9, na Sodalicję Niższą 15; Zebrań Wydziału odbyło się 6; Sekcji Eucharystycznej 7; Kółka Apologetycznego 5.

Zebrania Sodalicji Wyższej zagajał ks. Prefekt; wygłoszono zaś na nich następujące referaty: „Ofiary rewolucji francuskiej w chwale błogosławionych“ — sod. Szwabowicz, VII b; „Chrystjanizm a doba dzisiejsza“ — sod. Siedlecki, VIII a; „Religja w życiu człowieka“ — sod. Jaśkiewicz, VII a; „Wpływ religji na moralność“ — sod. Rajtar, VIII a; „Sodalicja Akademicka“ — p. Preis; „Życie korporacyjne“ — sod. Petecki, VII a; „Y. M. C. A. a Szkoła“ — sod. Czyżowski Zygm., VII a; „Katolicyzm a nasze odrodzenie narodowe“ — sod. Siedlecki, VIII a; „Alkoholizm a charakter“ — sod. Stanowski, VII a.

Zebrania Sodalicji Niższej zagajał również ks. Prefekt; wygłoszono na nich następujące referaty: „W domku Nazareńskim“ — sod. Skoczowski, V; „O Przemienieniu Pańskiem“ — sod. Senowski, V; „O czci ku N. Marji P.“ — sod. Biermański, V; „Mędrcy ze Wschodu“ — sod. Kolankowski, V; „N. Marja P. — Królowa Świata“ — sod. Senowski, V; „Ofiarowanie w świątyni“ — sod. Alber, V; „Śmierć Zbawiciela“ — sod. Wołek, V;

„40-dniowy pobyt P. Jezusa na puszczy“ — sod. Senowski, V; „Od Zmartwychwstania do Wniebowstąpienia“ — kand. Menschick, IV a; „Pan Jezus wzorem w walce z pokusami“ — kan. Jaworski, IV a.

Na zebraniach Sekcji Eucharystycznej, zagajanych przez ks. Prefekta, wygłoszono referaty: „O potrzebie kształcenia naszych serc na wzór Najśw. Serca P. Jezusa“ — sod. Wimmer, V; „Komunja świętokradzka“ — sod. Kleszczyński, V; „Dlaczego mam kochać P. Jezusa“ — sod. Kukliński, V; „O dziękczynieniu po Komunji św.“ — sod. Machnicki, VI; „P. Jezus zelżywościami nasycony w Najśw. Sakramencie“ — sod. Kisielewski Zdz., VI; „Święta Eucharystja — Stół Pański“ — sod. Jaglarz, V; „Serce Jezusa — ideałem miłości“ — sod. Trembacz, VII b.

Referaty na zebraniach Kółka Apologetycznego były następujące: „Cud w świetle nauki Kościoła Katolickiego“ — sod. Bojarski, VIII a; „Spirytyzm“ — sod. Wachtel, VII a; „Hypnotyzm“ — sod. Warczewski, VIII b; „Inkwizycja“ — sod. Mojmir, VII a; „Potop w świetle nauki“ — sod. Świerzyński, VII b.

Co miesiąc odprawiał ks. Prefekt nabożeństwo połączone z nauką, a także urządził dwie adoracje N. Sakramentu w kaplicy sodalicyjnej.

Uroczystości odbyło się cztery, a to: 1) Przyjęcie do Sodalicji 20 kandydatów dnia 8. XII. 1927; 2) Akademja ku czci N. Poczęcia dnia 8. XII. 1927; 3) Opłatek sodalicji dnia 22. I. 1927; 4) Pożegnanie sodalisów-maturzystów 6. V. 1928.

W Akademji wzięli udział Rodzice uczniów, Grono nauczycielskie i wychowankowie Zakładu. Na program złożyły się następujące produkcje: 1) „Bogurodzica“ — Chór; 2) Słowo wstępne — sod. Adam Woźniakiewicz; 3) Offenbach: „Musette“, Szubert: „Moment musical“ — odegrał na skrzypcach P. Jan Zając; 4) Kaz. Gołba: „Ku czci Króla wieków“ — deklamacja Józef Krzyżanowski; 5) B. Godard: „Kołysanka“, St. Lipski: „Hej siewacze“ — odśpiewała JWP. Marja Chmielowa; 6) Grieg: „Śmierć Azy“, „Kominek zgasł“ — odegrał na pile sod. Adam Kleczewski; 7) Szopski: „Hasło“, Beethoven: „Kantata“ — chór; 8) Liszt: „Walse-Improntu“, Rachwaninoff: „Preludie“ — odegrał na fortepianie sod. J. Ekier; 9) „Ave Maria“ — deklamacja sod. Jerzy Senowski; 10) Diaz: Aria z op. „Benvenuto“, Niewiadomski: „Powrót“ — odśpiewał JWP. K. Petecki (baryton); 11) Davidoff: „Romans Sans-paroles“, Popper: „Gavotte“ — odegrał na violonczeli Mikulski; 12) Beethoven: „O Sanctissima“, Schweitzer: „Sancta“ — Chór.

Stan liczebny Sodalicji przedstawia się nader korzystnie. Dnia 8 grudnia 1927 było sodalisów 99, kandydatów 48, aspirantów 43, razem 190 członków.

Bibljoteka sodalicyjna, posiadająca 385 tomów, powiększyła się w ciągu b. r. szk. o tomów 48.

Stan kasowy wykazuje dochodu 554.90 zł., z czego na wkładki członków przypada 439.90 zł, rozchód zaś wynosi 542.10 zł.

Sodalicja, prócz zwykłego miesięcznika „Pod znakiem Marji“, prenumerowała jeszcze miesięcznik „Sodalis“ i „Pro Christo“, dostarczając swym członkom zdrowej i zajmującej lektury na czasie.

b) Wychowanie narodowo-obywatelskie.

1. Gminy klasowe.

Wychowanie obywatelskie starano się przeprowadzić przy pomocy różnych organizacyj uczniowskich, a przedewszystkiem przez zakładanie i prowadzenie gmin klasowych. Istniały one bez różnicy we wszystkich klasach, choć nie wszystkie odznaczały się jednakową ruchliwością. Na wyszczególnienie zasługują zespoły klas: II a, II b, III b, IV b, V, VI, VII a.

I tak gmina klasy II a odbywała posiedzenie raz na tydzień pod przewodnictwem wójta Kiersztyna w obecności wychowawczyni. Jakkolwiek zakres jej działania był szczupły — to jednak zaznaczyła swój dodatni wpływ, o ile chodzi o wygląd zewnętrzny klasy i zachowanie się uczniów podczas przerw.

Gmina klasy II b, oprócz prowadzenia pogadanek, zbierała się w miesiącach zimowych trzy razy tygodniowo w godzinach popołudniowych na gry i zabawy; zorganizowano bibljoteczkę klasową, zwiedzono kilka warsztatów przemysłowych, wystawę książki w Muzeum Przemysłowem i halę maszyn w budującej się Akademji Górniczej. W maju gmina zorganizowała wycieczkę do Tyńca, Grodziska i Skawiny, skąd wrócono koleją. Wychowawca miał dwa odczyty z obrazami świetlnemi: 1) Paryż i południowa Francja“, „Wyprawa gen. Nobile z Rzymu na Alaskę“.

Podobną wycieczkę, jak klasa poprzednia, odbyły jeszcze klasy III a, IV a i IV b.

Gmina kl. III b podzielona była na kilka sekcyj, których zadaniem było: zdobienie sali, urządzanie wycieczek, zwiedzanie zabytków. Sekcja oświatowa założyła bibljotekę szkolną, z której uczniowie bardzo chętnie korzystali. W bibljotece znajduje się już kilkadziesiąt książek, a z opłat za ich wypożyczanie zakupuje się nowe dziełka. Klasa odbyła parę wycieczek; jedną z nich w porze zimowej na saneczkach na Bielany, drugą do Czerny. Prócz tego członkowie gminy zwiedzali wspólnie zabytki i muzea Krakowa. Tak zwiedzono muzeum Czapskich, muzeum etnograficzne i Wawel.

Gmina klasy IV b pełniła swe czynności na podstawie statutu, uchwalonego w roku poprzednim. Myślą przewodnią było uspołecznienie członków gminy przez wyrobienie w nich poczucia współzależności społecznej, niesienie wzajemnej po-

mocy, oraz zrozumienie wykonywania praw gminnych. W myśl tych zasad uczniowie mieli oddane sądy w sporach pomiędzy sobą, jakoteż pilnowanie porządku w klasie. Posiedzenia gminy odbywały się co dwa tygodnie w obecności Opiekuna klasy. Na posiedzeniach odczytywano protokół i kronikę gminy. Protokolantami byli: Klug, Schneid, Filek, Chudzikiewicz i Klimek. Kronikę pisali: Lewicki, Beiersdorf, Chudzikiewicz, Bieliński, Dydyński, Lempart i Porębski. Na posiedzeniach omawiano sprawy tyczące się całości klasy, oraz poszczególnych sekcyj. Wygłaszano też referaty: Dym: „O oszczędności", poczem nastąpiło zawiązanie klasowej kasy oszczędności, a Ochalski mówił o „Marynarce polskiej". Fundusze czerpała gmina z uchwalonych podatków w kwocie 10 groszy miesięcznie i z kar porządkowych, nakładanych przez wójta. Dochody wyniosły 54 zł 13 gr, rozchody 49 zł 8 gr, pozostaje z dniem 12 czerwca b. r. w kasie 5 zł 5 gr.

Na terenie gminy działały sekcje:

1) Pomocy koleżeńskiej. Pomocy w nauce potrzebującym kolegom udzielali: Bloch i Wolny języka niemieckiego; Ochalski i Oświęcimski języka polskiego; Dydyński i Kotsch przyrody; Ruszkiewicz geografji; Oświęcimski, Porębski i Ruszkiewicz historji. Z pomocy korzystało uczniów 15.

2) Komisja zdobienia klasy, złożona z uczniów: Kamińskiego, Lachowicza, Ochalskiego i Wróblewskiego, zajęła się przyozdobieniem klasy i czuwała nad jej wyglądem.

3) Klasowa Kasa oszczędności powstała założona uchwałą gminy 15 grudnia 1927 r. i oparta na osobnym statucie, miała 37 członków. Kasę prowadził początkowo Dym, a nastepnie Kopera. Wkładki wyniosły od dnia 1 czerwca b. r. 218 zł 57 gr. Najwyższa wkładka wynosi 59 zł 5 gr, najniższa 2 gr.

4) Bibljoteka klasowa, prowadzona starannie przez Chudzikiewicza, posiada 78 książek, z czego dokupiono 11, a 5 przybyło z darów: Schneid podarował 3 książki, Bloch 1, Chudzikiewicz 1. Z bibljoteki korzystało 33 uczniów, wypożyczonych książek wypada na jednego 6. Dochód bibljoteki wynosi 41 zł 19 gr, który obrócono na zakup i oprawę książek.

Zarząd gminy stanowili w I. półroczu: Porębski Janusz wójt, Wolny Jerzy podwójci, Hartmann Willibald skarbnik, Wróblewski Zbigniew gospodarz, Hein, Klimek i Frischer radni. W półroczu II.: Romański Zbigniew wójt, Karbowski Władysław podwójci, Hein Eugenjusz skarbnik, Kamiński, a następnie Ochalski gospodarz, Klimek, Oświęcimski i Wolny radni.

Gmina kl. V. zorganizowaniem swem przypomina do pewnego stopnia gmine klasy poprzedniej. Prace jednak nie szły w tak różnorodnych kierunkach. Z uznaniem podnieść wypada, iż gmina z drobnych składek dąży do uzyskania funduszu, którym zadysponuje po złożeniu egzaminu dojrzałości. Dla kolegów

zorganizował wydział kilka wieczorów rozrywkowych, podczas których zabawiano się grą w ping-ponga i szachy.

Klasa VI. tworzyła gminę szkolną im. św. Jana Kantego, zorganizowaną jeszcze w klasie pierwszej. Pięcioletnie więc doświadczenie w samorządzie gminnym musiało z natury rzeczy wpłynąć na sprawność agend gminnych. Jak w poprzednich pięciu latach, tak i w tym roku wszelkie poczynania gminy spotykały się stale ze szczerze życzliwą i niezawodną pomocą moralną i materjalną Koła Przyjaciół Gminy. Dzięki tej opiece mogła gmina wystąpić z szeregiem imprez, jakie przechodziłyby jej własne siły. Do takich udatnych imprez należała np. uroczystość św. Mikołaja, jaką urządzono dla młodszego rodzeństwa i znajomych, albo tradycyjną majówkę do Ojcowa. Większym wysiłkiem był także remont inwentarza klasowego, przeprowadzony podczas feryj wielkanocnych. Wolna od troski materjalnej, mogła gmina skierować swoją inicjatywę w kierunku pogłębienia wzajemnych stosunków koleżeńskich, podniesienia poziomu intelektualnego, a przedewszystkiem wydatnej i skutecznej samopomocy. Wyrazem tej ostatniej były lekcje zbiorowe z poszczególnych przedmiotów, na których więcej zaawansowani dzielili się chętnie i bezinteresownie swoim dorobkiem duchowym ze słabszymi, wyrównując ich braki, a temsamem ułatwiając im przejście do klasy następnej. Wyrazem tej zbożnej działalności jest bilans ostateczny z postępów w nauce, gdzie w tak przeludnionej klasie, zaledwie w dwóch wypadkach nie udało się uzyskać promocji do klasy następnej.

Klasa VII a zorganizowana od kilku lat w Gminę szkolną im. Bolesława Chrobrego, rządziła się według statutu gminnego samodzielnie w pewnym zakresie pod opieką wychowawcy.

Gminą kierowała Rada gminna, a spory koleżeńskie załatwiał Sąd koleżeński. Wydatki gminne opędzała Rada z kasy gminnej, na którą składały się stałe opłaty miesięczne i kary administracyjne.

Walnych zebrań było 4, a posiedzenia Rady odbywały się co 2 tygodnie, we wtorki po lekcji V., na których omawiano sprawy administracyjne, naukowe i towarzyskie.

Z inicjatywy Rady zawiązała się Samopomoc naukowa, wzięto udział w przedstawieniu Balladyny Słowackiego w Teatrze miejskim, współpracowano w urządzeniu wieczorku ku czci H. Sienkiewicza.

2. Składki na cele ogólne.

Aby wyrobić w młodzieży zmysł ofiarności publicznej, przeprowadzono w zakładzie składki na cele publiczne o charakterze narodowym i społecznym za zezwoleniem Kuratorjum Okręgu szkolnego Krakowskiego.

I tak na odezwę Komitetu Odbudowy Kościoła Marjackiego w Krakowie, Dyrekcja na podstawie zezwolenia Kuratorjum z 29-go lutego 1928 r. L. 0282, zarządziła zbiórkę wśród młodzieży, która przyniosła 320 zł. Akcję z ramienia Dyrekcji prowadził Ks. Dr Józef Rychlicki. Na Jego też ręce Komitet nadesłał podziękowanie następującej treści:

„Komitet odnowienia Kościoła Najśw. Marji Panny w Krakowie poczuwa się do miłego obowiązku wyrażenia słów gorącej podzięki Dyrekcji Gimnazjum im. H. Sienkiewicza, Księdzu Katechecie, Gronu nauczycielskiemu, oraz młodzieży szkolnej za zebranie i przesłanie 320 zł. na rzecz odnowienia tej najwspanialszej gotyckiej świątyni na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej. Hojny ten dar świadczy najwymowniej o gorących uczuciach religijnych i narodowych, ożywiających naszą młodzież i jej zacnych wychowawców. Dlatego, dziękując serdecznie Księdzu Katechecie za tak gorliwe zajęcie się sprawą odnowienia Kościoła Marjackiego, łączymy uprzejmie prośbę o zakomunikowanie treści niniejszego listu Szanownej Dyrekcji, Gronu nauczycielskiemu, oraz uczniom Gimnazjum, którym wszystkim przesyłamy gorące i serdeczne „Bóg zapłać!“

Dnia 2-go i 3-go maja b. r. odbyła się zbiórka na dar narodowy — za zezwoleniem Kuratorjum z 16-go lutego b. r. L. O. 338. Przyniosła ona wśród młodzieży kwotę 71 złotych, którą przesłano Zarządowi Towarzystwa Szkoły Ludowej.

Dnia 4-go maja b. r. nadesłało Kuratorjum rozporządzenie pod L. II. — 4567, w którem, uznając działalność Towarzystwa Kolonij wakacyjnych dla uczniów szkół średnich w Krakowie za godną poparcia, poleciło Dyrekcji gorąco, zorganizowanie zbiórki, zwanej „Tygodniem na Porębę“ w czasie od 6-go do 13-go maja b. r.

Wynik zbiórki przedstawia się następująco:

1. Kl.	I a.	złożyła za pośrednictwem p. wychowawcy	12	zł	50	gr
„	I b.	„ „ „ „	72	„	20	„
„	II a.	„ „ „ „	33	„	—	„
„	II b.	„ „ „ „	13	„	94	„
„	III a.	„ „ „ „	27	„	50	„
„	III b.	„ „ „ „	32	„	90	„
„	IV a.	„ „ „ „	49	„	—	„
„	IV b.	„ „ „ „	63	„	62	„
„	V	„ „ „ „	25	„	35	„
„	VI	„ „ „ „	103	„	—	„
„	VII a.	„ „ „ „	30	„	—	„
„	VII b.	„ „ „ „	85	„	—	„
„	VIII a.	„ „ „ „	57	„	—	„
„	VIII b.	„ „ „ „	137	„	23	„
			742	zł	24	gr

	Z przeniesienia .	742 zł 24 gr
2. Wpisowe P. T. grona naucz. do „Tow. Kol.“ za r. 1928 — gotówką do 15 czerwca		82 zł — gr
3. P. Klem. Zagórski wpis na r. 1928		6 „ — „
P. Altendorfowa „ „ „ „		6 „ — „
P. Józ Litawski, datek		50 „ — „
	Razem	886 zł 24 gr

Uwaga: Wydział „Towarzystwa Kolonji wakacyjnej dla uczniów gimnazjów m. Krakowa“ przyjął do swej kolonji w Porębie Wielkiej 32 uczniów na wakacje r. 1928, uwzględniając w pełni opinję „Rady Pedagogicznej“, Dyrekcji Zakładu i lekarza szkolnego.

3. Kółko Ligi Obrony Powietrznej Państwa.

Przed trzema laty zrodziła się poraz pierwszy myśl wśród młodzieży naszego Zakładu zawiązania Koła Ligi Obrony Po-



wietrznej Państwa. Zwrócono się do Prof. Mieczysława Kupczyńskiego z prośbą o objęcie opieki nad tą świeżą organizacją. Prof. Kupczyński, zgodziwszy się na to, całą swą duszę oddał

młodej organizacji i doprowadzi do tego, że obecnie Koło Ligi O. P. P. naszego Zakładu znane jest wszystkim, którym sprawa rozwoju lotnictwa polskiego leży na sercu.

W bieżącym roku szkolnym Koło pod każdym względem rozwijało się pomyślnie i stanowi najsilniejszą organizację, ponieważ liczy 450 członków.

Zarząd dążył usilnie do spopularyzowania idei lotnictwa narodowego i w tym celu urządzał odczyty, pogadanki, zorganizował sekcję modelarską, wycieczkę na lotnisko wojskowe w Rakowicach i loty pasażerskie dla swych członków.



W czasie „Tygodnia Lotniczego" od 19 — 26 marca b. r. rozrzucono 1.000 ulotek, zorganizowano akcję werbunkową na członków i uproszono kapitana Dra Halewskiego o wygłoszenie odczytu p. t. „Znaczenie lotnictwa dla Państwa".

Sekcja modelarstwa, zorganizowana przez Koło, najwięcej może przyczyniła się do wyrobienia Kołu pewnego znaczenia na terenie województwa Krakowskiego. Jej bowiem członkowie dwa razy stawali do konkursu, odnosząc pełne sukcesy. I tak w pierwszym konkursie, urządzonym przez Wojewódzki Komitet, dwie pierwsze nagrody zdobyli członkowie: Kowarzyk i Głod-

kiewicz. W drugim, zorganizowanym przez Miejski Komitet L. O. P. P. i przez Aeroklub Akademicki, 5 nagród zdobyli członkowie tutejszego Koła. Samo Koło otrzymało nagrodę wędrowną „Puhar" — jako najlepiej zorganizowane.

Nagrody otrzymali następujący członkowie:

I. nagrodę za najlepszy czas w klasie III. „puhar srebrny" (Głodkiewicz Mieczysław VIII a).

I. nagrodę za najlepszą odległość (Kowarzyk VII a).

I. nagroda: plakiet honorowy A. A. i dyplom za najlepszy wynik, osiągnięty modelem rekordowym (Kowarzyk W. VII a).



I. nagrodę: plakieta honorowa A. A. i dyplom za najlepszy wynik, osiągnięty w klasie II., modeli z podwoziami (Kowarzyk).

III. nagrodę: plakieta A. A. (Głodkiewicz M. VIII a).

Wynik ten ma dla Koła tem większe znaczenie, że na starcie stanęło ośm Kół szkolnych, reprezentujących najlepszych modelarzy Okręgu szkolnego Krakowskiego.

Uroczyste rozdanie nagród, odbyło się w odpowiednio przystrojonej sali rysunkowej naszego zakładu. Na uroczystość tę (20. grudnia i 19. maja) przybyli przedstawiciele Wojewódzkiego i Miejskiego Komitetu L. O. P. P., przedstawiciele wojskowości i Kuratorjum w osobie Pana Wizytatora Dra Jana Jakóbca.

Wśród dźwięków orkiestry gimnazjalnej, a po przemówieniu dyrektora Zakładu i przedstawicieli Komitetu L. O. P. P., wręczono zwycięzcom nagrody. Imieniem kolegów podziękował zebranym gościom i przedstawicielom władz za łaskawe zaszczycenie swą obecnością Koła jego prezes: Jasiewicz Jan.

Przy tej sposobności Dyrekcja składa podziękowanie panu Cierniakowi, który bezinteresownie przez cały rok szkolny pracował w sekcji modelarstwa w charakterze instruktora.

Koło posiada własną bibljotekę, liczącą obecnie 158 dzieł.

Skład zarządu Koła: Jasiewicz Jan, prezes (klasa VII a), Kowarzyk W., wice-prezes (kl. VII a), Walenta Stan., sekretarz (klasa VII a), Wyrobek K., przewodniczący S. M. L., Górecki, bibljotekarz (kl. VII b).

4. Uroczystości szkolne.

Do wyrobienia i podniesienia uczuć narodowych, obok wielu innych środków, służą w pierwszym rzędzie uroczystości, poświęcone czy to ważniejszym wypadkom dziejowym, czy też wielkim i świetlanym postaciom naszego narodu.

W bieżącym roku szkolnym Zakład nasz obok kilku pomniejszych obchodów — święcił uroczyście trzy rocznice narodowe i dzień patrona Zakładu.

Dnia 11. listopada, jako w dzień święta odzyskania Niepodległości, młodzież Zakładu wraz z całem Gronem nauczycielskiem uczestniczyła w nabożeństwie, celebrowanem przez Ks. Prefekta Zakładu. Po wysłuchaniu Mszy św. i odśpiewaniu hymnu narodowego, powrócono do Zakładu. Do młodzieży klasy I — III, zebranej w sali kl. IV b., przemówił p. Prof. J. Stanoch. Klasy starsze zgromadziły się w odświętnie przybranej sali rysunkowej i oddały hołd przez poranek wszystkim bohaterom, którzy dążyli i przyczynili się do odzyskania Niepodległości naszej Ojczyzny. Na poranek złożyły się: *a*) deklamacje uczniów Senowskiego (z klasy V.), który oddał wiersz Marji Konopnickiej: „Na polach Grochowa“ i Krzyżanowskiego, deklamującego wiersz Pietrzyckiego: „Polsko! zjawiłaś sie nam błyskawicą!“; *b*) produkcje chóru i orkiestry symfonicznej; *c*) przemówienie Dyrektora Zakładu. Orkiestra dęta witała i żegnała uczestników uroczystości marszami.

Dzień 17. stycznia poświęcono Patronowi Zakładu. Młodzież ze sztandarem i orkiestrą wzięła udział w nabożeństwie. Wieczorem odbył się uroczysty wieczór ku czci wiekopomnego autora w Teatrze Nowości z następującym programem: 1) Słowo wstępne: I. Woźniakiewicz (kl. VII a); 2) chór wykonał kantatę M. Świerzyńskiego; 3) Ćmikiewicz (I a) deklamacja: „Czy ci najmilszy“; 4) Ekier (kl. IV.) solo fortepianowe; 5) Krzyżanowski (VIII b) deklamacja „Po Grunwaldzie“; 6) Wapiennik solo skrzypce; 7) Senowski (kl. V) deklamacja „Latarnik“;

8) Mikulski (kl. III a) solo na wiolonczeli. Na zakończenie Kółko dramatyczne odegrało kodemję: „Zagłoba swatem“. Podczas antraktów przygrywała orkiestra symfoniczna.

Kierownictwo całym wieczorkiem spoczywało w rękach Ks. Prof. Machety. Pomagali mu panowie: Kupczyński, Michoński, Świerzyński. Stronę techniczną wziął na siebie Prezes Komitetu Rodzicielskiego p. radca Skąpski i sekretarz p. Bronisław Bochenek.

Całość wypadła bardzo składnie i mile po sobie zostawiła wrażenie.

Dzień imienin p. Marszałka Józefa Piłsudskiego obchodził Zakład nabożeństwem i porankiem, na którym mowę okolicznościową wygłosił do młodzieży p. Prof. J. Stanoch. Nadto delegacja wraz ze sztandarami wzięła udział w Akademji, urządzonej dla młodzieży szkolnej w Starym Teatrze.

W przeddzień Konstytucji 3-go maja, odbył się na dwóch ostatnich lekcjach uroczysty poranek. Po odśpiewaniu pieśni okolicznościowej, popisie orkiestry symfonicznej i deklamacji ucznia Senowskiego (kl. V.) wiersza Gałuszki „Przysięgał blady Król“, przemówił w gorących słowach do młodzieży p. Prof. Władysław Koch. Dnia 3-go maja cały Zakład wziął udział w Mszy polowej na Błoniach krakowskich.

Na tem miejscu niech mi wolno będzie podziękować tym członkom Grona nauczycielskiego, którzy brali czynny udział we wspomnianych uroczystościach, a przedewszystkiem Ks. Prof. Wł. Machecie i p. Kupczyńskiemu, za przygotowywanie młodzieży do występów. Tej ostatniej zaś za chętne ofiarowanie swych zdolności i czasu dla Zakładu.

c) Wychowanie naukowe.

Rozumiejąc doniosłość samodzielnej pracy młodzieży nad swem wykształceniem, Grono nauczycielskie dokładało wszelkich starań, aby ułatwić wychowankom tę pracę. A jeżeli w znacznej części to mu się powiodło, to jest to zasługą również Komitetu Rodzicielskiego, który nie szczędził funduszów i na ten dział pracy szkolnej.

Na czoło zrzeszeń młodzieży, wysunęła się przedewszystkiem

1. Czytelnia.

Komitet Rodzicielski prenumerował dla niej w bieżącym roku następujące czasopisma: Iskry, Tygodnik Illustrowany, Tęcza, Przegląd Powszechny, Harcerz, Język Polski, Rzeczy Piękne, Ziemia, Morze, Przyroda i Technika, Antena Polska, Mechanik, Stadjon, Przegląd Sportowy, Sport wodny, Młody Lotnik, Polski Przegląd Fotograficzny, Wiadomości Statystyczne, L'Illustration, La Ieunesse illustrée, Gartenlaube itd. Czytelnia

była otwarta od 18. października 1927 r. do końca kwietnia 1928 r. dla uczniów klasy V. i VI. we wtorki, a dla uczniów klasy VII. i VIII. w piątki o dgodz. 5 — 7 popoł. w sali Rady Pedagogicznej.

Korzystało z Czytelni przeciętnie 20 do 30 uczniów. Najchętniej czytano czasopisma ilustrowane, sportowe i techniczne. Dyżurnymi byli delegaci klas, a opiekunem Ks. Prof. Macheta Wł.

Prowadził On również dział polski bibljoteki uczniów.

Wypożyczano książki od godz. 11.50 do godz. 1.30, w poniedziałki ucznim kl. IV b, VIII b, III a, I b; we środy uczniom kl. II a, IV a, VIII a, V, II b; a w soboty uczniom kl. VII b, I a, VII a, VI i II b.

Udział uczniów i ruch książek w r. szk. 1927/28 ilustruje następująca tablica:

Klasa	Liczba uczniów wypożyczających	Liczba dzieł wypożyczonych	Liczba tomów wypożyczonych
I a	34	346	346
I b	34	257	257
II a	33	419	419
II b	28	293	293
III a	27	245	248
III b	35	354	359
IV a	38	259	280
IV b	40	341	352
V	26	291	316
VI	44	374	395
VII a	37	489	527
VII b	32	191	210
VIII a	33	383	446
VIII b	28	229	247
Razem	469	4471	4695

2. Kółko literackie kl.: VI, VII a i VIII a

liczyło 32 członków. Posiedzenia odbywały się pod kierunkiem Ks. Prof. Wł. Machety co dwa tygodnie w poniedziałki, na których czytano wspólnie wyjątki z dzieł naukowych i wygłaszano referaty, połączone z dyskusją.

Referaty wygłosili następujący członkowie:

Horain (kl. VIII a): Renesans w świetle dzieła Łempickiego, p. t.: „Renesans, oświecenie i romantyzm“.
Arzt (kl. VII a): Mikołaj Kopernik i jego stosunki na polu astronomji.
Konieczny (kl. VIII a): Pozytywizm po 1863 roku.
Bojarski (kl. VIII a): Asnyk jako liryk.
Jaśkiewicz (kl. VII a): Filomaci i filareci.
Fischer (kl. VII a): Tomasz Zan w świetle pamiętników.
Barta (kl. VII a): Bard Polski Czartoryskiego.
Süsskind (VI): Szachy Kochanowskiego i Warcaby Mickiewicza.
Stanowski (kl. VII a): T. Czacki.
Strzetelski (kl. VII a): Chopin i jego twórczość.
Bojarski (kl. VIII a): Ideały Prusa.
Gundelach (kl. VIII a): Romantyzm według Chrzanowskiego, a Łempickiego.
Czyżowski (kl. VI): Rozwój języka polskiego w XIII — XV w. według Brücknera: Dzieje języka polskiego.
Woźniakiewicz T. (kl. VII a): Cyprjan Norwid.
Woźniakiewicz A. (kl. VIII a): Powieść Reymonta.
Baziuk (kl. VII a): Mochnacki jako historyk i krytyk literacki.
Halawa (kl. VII a): Wpływ Byrona na Mickiewicza i poetów ukraińskich.
Piątkowski (kl. VII a): Pieśń ludowa.

3. Kółko filologiczne.

Kółko filologiczne skupiało uczniów klasy VIII b (9), klasy VII b (4) i kl. VI (12), razem 25.

Prezesem Kółka był Krzyżanowski Józef (VIII b), zastępcą Szpilczyński Stanisław (VII b), sekretarzem Kirschner Edgar (kl. VIII b) i Süsskind Jakób (VI); — od 26-go marca b. r. prezesem Süsskind Jakób, sekretarzem Radwański Władysław (klasa VI).

Na zebraniach, których było 20, czytano utwory klasyczne w przekładach i wygłaszano referaty. Przeczytano: Eurypidesa Medeę, Arystofanesa Chmury, Plauta Braci, Platona Obronę Sokratesa, oraz po łacinie wyjątki z Długosza.

Wygłoszono następujące referaty:

Plastyka grecka (obrazy świetlne): Krzyżanowski Józef (VIII b).
Architektura grecka (obrazy świetlne): Szwabowicz Wł. (VII b).

Rzym starożytny (rekonstrukcje, obrazy świetlne) — Litawski Odon (VIII b).
Religja rzymska — Edgar Kirschner (VIII b).
Rozwój tragedji greckiej — Pretzel Oskar (VIII b).
Eurypides i jego tragedje — Kirschner Edgar (VIII b).
Rozwój komedji greckiej — Lewin Ludwik (VIII b).
Chmury Arystofanesa — Süsskind Jakób (VI).
Rozwój komedji rzymskiej — Süsskind Jakób (VI).
Bracia Plauta — Radwański Władysław (VI).
Filozofja grecka — Lewin Ludwik (VIII b).

Przeciętna frekwencja wynosiła 17.

Opiekunem Kółka był Prof. Plezia Jakób.

4. Kółko miłośników przyrody.

Zapoczątkowaną szczęśliwie w roku ubiegłym odruchową samoobronę przed nieuniknionym analfabetyzmem przyrodniczym, zwłaszcza w dominującym typie gimnazjum, kontynuowano w całej pełni. Pomimo stosowania dość ścisłej selekcji liczyło Kółko kilkudziesięciu zdecydowanych miłośników przyrody. Ośrodkiem działalności była klasa szósta, a sekundowała jej wcale wydatnie klasa czwarta A., zarówno frekwencją, jak i prelegentami.

Referaty ilustrowane przeźroczami i fotografjami, spotykały się z żywem zainteresowaniem, wyrazem czego była rzeczowa dyskusja nad każdym z nich.

Jak zwykle uwzględniano przedewszystkiem zagadnienia z zakresu przyrody ojczystej i jej ochrony, co przy pocieszającym rozpędzie wycieczkowym stanowiło pożądany substrat do odnośnych obserwacyj, a zarazem skuteczny środek profilaktyczny przeciw ewentualnym zakusom dewastacji przyrody.

Skład zarządu Kółka był następujący:
J. Süsskind — przewodniczący;
K. Pazur — sekretarz;
J. Dryszkiewicz — skarbnik.

Delegatem klasy IV a wybrano: A. Bogatyńskiego.

Kuratorem Kółka był Prof. Dr J. Momot.

5. Kółko fizyczne.

Kółko fizyczne, którego opiekunem był Prof. K. Fijoł, liczyło 20 członków, uczniów klas VII i VIII. Przewodniczył w pierwszem półroczu Zagórski (VIII b), w drugiem Stanowski (klasa VII a). Zebrania Kółka odbywały się z reguły co tydzień, w soboty. Na zebraniach wygłaszano referaty, poparte ilustracjami, przeźroczami, bądź przyrządami, budowanemi przez członków lub należącemi do zbiorów Zakładu.

Referaty wygłosili następujący uczniowie:

Szczyrbak: Ziemia i księżyc. Gwiazdy stałe, podwójne i potrójne. Słońce, jego budowa i zaćmienia. Energja słońca.
Zagórski: Fale Herzta. Motory elektryczne.
Stanowski: Chrom i jego związki. Analiza miareczkowa.
Piątkowski: Białka. Skrobia i cukier. Tłuszcze.
Kirschner: Centralne ogrzewanie.
Kowarzyk: Alizaryna.
Szpilczyński: Lampa katodowa dwuelektrodowa.



Staraniem Kółka odbyły się wycieczki: do państw. fabryki związków azotowych w Chorzowie, do fabryki szkła i przędzalni w Zawierciu, do nowej centrali telefonicznej i telegraficznej pocztowej w Krakowie.

Dla uczniów różnych klas urządzano wieczorami audycje radjowe, a wobec wszystkich uczniów klas wyższych aparatem Olszewskiego skroplono powietrze i badano jego własności.

Powyżej zamieszczona rycina przedstawia członków Kółka wraz z opiekunem prof. K. Fijołem.

d) Wychowanie estetyczne.

W ciągu bieżącego roku szkolnego Grono nauczycielskie wraz z Dyrekcją zakładu i Komitetem Rodzicielskim dążyło usilnie do wyrabiania smaku estetycznego i poczucia piękna

wśród młodzieży. Starano się przedewszystkiem o utrzymanie całego budynku w czystości i o tego rodzaju przystrojenie ścian jego i wnętrza, aby na każdym wchodzącym miłe sprawiał wrażenie. W tym celu okna klatki schodowej i balustradę schodów przyozdobiono puszkami z kwiatami; puszczono nadto pięć zwieszających się koszów. Ściany przyozdobiono obrazami, przedstawiającemi zabytki architektoniczne głównych miast Polski. Nadto każda sala szkolna była dekorowana przez uczniów, lecz pod okiem opiekunów klasowych.

O ile chodzi o piękno w malarstwie i sztukach plastycznych, to zajmował się niem Prof. M. Dąbrowski, pod którego kierownictwem młodzież zwiedzała miasto, obfitujące w pomniki architektury, zbiory muzealne i wystawy sztuk pięknych.

Prócz tego zakład posiadał organizacje, mające nietylko budzić smak estetyczny, ale równocześnie zaprawiać młodzież w deklamacji, śpiewie i muzyce. Przychodziło mu to tem łatwiej, że w gronie uczniów posiada kilku zamiłowanych i pełnych talentu muzyków. Oni to pociągali za sobą innych. Wprost zaś nieocenione oddał usługi kolegom Tadeusz Pileski, uczeń klasy VI., który nietylko przewodniczył orkiestrze dętej, ale samodzielnie przez cały rok szkolny ćwiczył zespół orkiestry symfonicznej.

Jak za lat ubiegłych, tak i w bieżącym roku szkolnym zakład prowadził naukę skrzypiec, (nauki udzielał Prof. Sem. naucz. męskiego Fr. Konior), jednakże frekwencja w bieżącym roku szkolnym znacznie osłabła.

Z organizacji na czoło wysuwa się:

1. Orkiestra dęta.

Koszt utrzymania orkiestry wziął na siebie Komitet Rodzicielski, opłacając nauczyciela muzyki i łożąc na kupno i naprawę instrumentów. Orkiestra posiada ich 52, w tem 3 nowe, zakupione w bieżącym roku szkolnym.

Próby odbywały się trzy razy tygodniowo w poniedziałki, piątki i soboty, pod dwie godziny pod kierunkiem znanego kapelmistrza p. Jana Tessarczyka.

Opiekunem orkiestry był Prof. Mieczysław Kupczyński, który opiekował się nią z wielką troskliwością. Orkiestra zrobiła dwie wycieczki, jedną do Wrzęsowic we wrześniu 1927 r., zaproszona przez JWP. Janostwo Bielańskich, za co na tem miejscu wyraża Dyrekcja najserdeczniejszee podziękowanie za nadzwyczaj gościnne i serdeczne przyjęcie, oraz z inicjatywy p. Prof. Kupczyńskiego do Czerny.

Za Jego też staraniem wykonano załączoną wspólną fotografję orkiestry.



Orkiestra brała czynny udział we wszystkich szkolnych uroczystościach i capstrzykach, jak również grała w parku sportowym „Cracovii“, podczas rozgrywek między-szkolnych, które odbyły się w miesiącu wrześniu i czerwcu. Występowała również na chórze kościoła św. Anny, grając pieśni nabożne. W bieżącym roku szkolnym miała podwójną obsadę: starszą, której przewodniczył Tadeusz Pileski, uczeń kl. VI., złożoną z 41 uczniów oraz młodszą, niejako uzupełniającą, złożoną z 14 uczniów.

Członkowie:

Klasa IV a: Bogatyński Antoni, Gina Jerzy, Chmiel Miłosz, Koczur Juljan, Zgorzelski Józef.

Klasa V: Mayer Teodor, Mroczkowski Zbigniew, Niemczyk Wojciech, Senowski Jerzy, Skoczowski Marjan, Turek Kazimierz.

Klasa VI: Bogatyński Marjan, Boguszewski Bohdan, Epstein Marjan, Pileski Tadeusz (dyrygent), Skrochowski Kazimierz, Wyrobek Kazimierz.

Klasa VII a: Balcer Zbigniew, Baziuk Jarosław, Cybulski Stefan, Ehrenpreis Wiktor, Fischer Karol, Fryc Tadeusz, Jan Jasiewicz, Kowarzyk Wendelin, Mikułowski-Pomorski Tadeusz, Ostrowski Witold, Petecki Jan, Prochyra Tadeusz, Stanowski Jerzy, Süsskind Henryk.

Klasa VIII b: Bohdanowicz Jan, Zagórski Kazimierz.

Do obsady uzupełniającej należeli uczniowie:

Klasa IV a: Czajka Bronisław, Rejman Stefan.

Klasa IV b: Lempart Czesław, Ochalski Jan, Röhrenschef Tadeusz, Wyżga Jerzy.

Klasa V: Fabris Arrigo, Kuźnicki Stanisław.

Klasa VI: Czyżowski Artur, Krzeczunowicz Zbigniew, Bol. Monné, Mól Emil, Skąpski Jan, Süsskind Jakób.

2. Orkiestra symfoniczna.

Prócz orkiestry dętej posiada zakład orkiestrę symfoniczną, biorącą udział we wszystkich wieczorkach i uroczystościach szkolnych.

Dyrygentem jej był Tadeusz Pileski, uczeń klasy VI.

Należeli do niej uczniowie:

Klasa IV b: Mikulski Józef.

Klasa V: Fabris Arrigo, Kleszczyński Ignacy, Senowski Jerzy, Turek Kazimierz.

Klasa VII b: Kłodziński Zygmunt, Lax Henryk, Lieber D., Walenta Stanisław.

Klasa VII a: Ehrenpreis Wiktor, Jaśkiewicz Juljan, Tadeusz Prochyra.

Klasa VIII b: Wątorek Kazimierz.

Wyćwiczono w roku bieżącym następujące utwory:
Kujawiak — K. Lada.
Tańce Węgierskie — Brahms.
Serenada — Trzcieniecki.
Deux polonaises anciennes — Brzeziński.
Walc: Boston — Ernst Arnold.
L'amour pour l'amour — A. Karasiński.
Wjazd do Santiago — Charakterstück — Jos. Dobes, op. 25.
Picador - Marsz — Max Oscheid, op. 172.
Wiarusy — Polonez — M. Fall.

3. Chór gimnazjalny.

Oprócz śpiewu obowiązkowego odbywały się dwa razy w tygodniu próby chóru we środy i soboty po jednej godzinie popołudniu.

W ciągu roku przerobiono: pieśni przygodne, żałobne, kolędy, pieśni Wielkopostne i pieśni do Matki Boskiej. Z pieśni świeckich przerobiono pieśni na uroczyste poranki, wieczorki i na inne okolicznościowe uroczystości.

Używano następujących podręczników: „Zbiór pieśni polskich na chór męski" Galla, „Lutnia" Maszyńskiego, „Rybałt" Maszyńskiego i „Echo Polskie" Surzyńskiego. Do pieśni kościelnych przysługiwano się „Zbiorem pieśni" T. Flaszy.

Oprócz występów w murach Zakładu i na nabożeństwach szkolnych śpiewał chór na specjalne zaproszenia w kościele OO. Pijarów, OO. Jezuitów na Wesołej i w kościele Marjackim.

Opiekunem chóru był Prof. Władysław Mikstein.

4. Kółko dramatyczne.

Młodzież klasy VIII., która już od trzech lat zajmowała się czynnie działalnością na polu sztuki scenicznej, i w tym roku szkolnym wykazała — może nie tak ożywioną, jak zwykle, lecz owocną pracę. Poraz pierwszy wystąpiła ona w tym roku na deskach Teatru im. J. Słowackiego, gdzie z wielkim powodzeniem odegrała komedję Al. Fredry p. t.: „Pan Geldhab". Sztukę reżyserował art. dram. p. Kustowski.

Koło odegrało także na wieczorze, urządzonym ku czci H. Sienkiewicza w Teatrze „Nowości" komedję H. Sienkiewicza p. t. „Zagłoba swatem". Sztukę reżyserował art. dram. Senowski.

Z uczniów, którzy bardziej odznaczyli się w grze, należą: L. Lewin, J. Jankowski, J. Krzyżanowski, E. Kirschner, Wład. Gundelach, J. Rajtar i. i. — Do pomyślnych rezultatów Koła przyczyniły się pp.: Podobińska, Gundelachówna, W. Kotschowa i Świątkiewiczówna.

Zaznaczyć należy, że kilku członków Koła, którzy zdali egzamin dojrzałości, idzie do Szkoły Dramatycznej.

Opiekunem był Prof. Michoński.

e) Wychowanie fizyczne.

Na całokształt wychowania fizycznego w zakładzie składały się metodyczne lekcje gimnastyki szwedzkiej, system Linga, gry i zabawy ruchowe, lekka atletyka, sporty i wycieczki.

Systematyczne ćwiczenia odbywały się częściowo na wielkiej sali „Sokoła" w ilości 18 godzin tygodniowo w porze rannej, częściowo w godzinach popołudniowych (10 godzin), w sali gimnastycznej państwowego gimnazjum VIII im. A. Witkowskiego w Krakowie. Koszta opłaty za wynajmowanie sali „Sokoła" pokryło K. O. S. K. w stosunku 12:7, resztę Komitet Rodzicielski. Ćwiczenia międzylekcyjne były wielce korzystne dla zdrowia młodzieży; stanowiły z jednej strony rozrywkę, z drugiej pozwalały odetchnąć świeżem powietrzem w ciągu 2 klm. spaceru tam i z powrotem.

Od metodycznych rannych ćwiczeń cielesnych byli zwolnieni przez lekarza szkolnego uczniowie, cierpiący na niedomagania serca i inne cięższe wady organiczne, od popołudniowych zaś dojeżdżający i zdalsza dochodzący. We wszystkich wątpliwych razach wychowawca porozumiewał się z lekarzem szkolnym tak, że w żadnym wypadku zdrowie młodzieży w ciągu roku szkolnego nie było na szwank narażone.

Obowiązkowe gry i zabawy ruchowe uprawiano zależnie od pogody i pory roku zawsze na świeżem powietrzu, głównie w jesieni i w lecie. Prócz całego szeregu zabaw i gier bieżnych, rzutnych i skocznych, ćwiczono dłoniówkę i koszykówkę, które to gry największem cieszyły się powodzeniem. Starsi i silniejsi uprawiali lekką atletykę: rzuty dyskiem, oszczepem, skoki wdal i wzwyż, tudzież biegi. Z pomiędzy sportów letnich najwięcej zwolenników miało kolarstwo i tennis, z zimowych saneczkarstwo (młodsi niemal wszyscy) i łyżwiarstwo. W szkole istniała wypożyczalnia nart (27 par) i łyżew (49 par), z którego to inwentarza uczniowie bez żadnych opłat korzystali.

Ważną niezwykle rolę w wychowaniu fizycznem odgrywały wycieczki, urządzane w bliższe i dalsze okolice Krakowa. Wycieczki te miały charakter jużto krajoznawczy, jużto rozrywkowy. Nauczyciel wychowania fizycznego odbył z klasą VII b dwudniową wycieczkę do Babiej Góry, z której uczniowie wielki zasób wrażeń i miłe mimo przebytych trudów wspomnienie wynieśli; nadto z klasą II a jednodniową do Czerny.

Nie zapomniano także o jednej z najważniejszych gałęzi wychowania cielesnego, mianowicie o pływaniu. Jednakże ta dziedzina ze względu na uciążliwe i niedogodne warunki nie mogła być jeszcze w całej pełni i rozpiętości wyzyskana.

Prócz ćwiczeń, uprawianych w poszczególnych klasach, stosowano również rozgrywki i mecze miedzyklasowe i przyjacielskie z drużynami innych gimnazjów, jak I., III., pryw. im.

St. Jaworskiego, szkołą ekonomiczno-handlową. Jak corocznie, tak i w roku ubiegłym wziął udział nasz zakład w zawodach międzyszkolnych, urządzanych przez K. O. S. K. W rozgrywkach tennisowych zdobył zakład pierwsze miejsce, w pływaniu trzecie.

Pomimo trudności, z jakiemi zakład porać się musi, mianowicie brak własnej sali, boiska w pobliżu, stan wychowania fizycznego młodzieży podnosi się, a zainteresowanie i pociąg ku ćwiczeniom cielesnym, dzięki usilnym zabiegom Dyrekcji z każdym dniem stają się zwłaszcza wśród młodszego pokolenia widoczne.

Prócz tego na terenie Zakładu działało

1. Koło sportowe.

Opiekunem jego był Prof. Ludwik Leszko, prezesem Jan Jasiewicz (VII a). Wydział ukonstytuował się na Walnem zebraniu w październiku 1927 r. Żywą działalność rozwinęła przedewszystkiem Sekcja narciarska, która urządziła kurs narciarski w Zakopanem, przy wydatnem poparciu Komitetu Rodzicielskiego i Dyrekcji Zakładu, oraz wycieczkę w Tatry. Prócz tego członkowie Sekcji odbywali ćwiczenia i wycieczki w okolicę.

Sekcja łyżwiarska odbywała ćwiczenia w jeździe szybkiej i figurowej, nadto rozgrywała zawody hockeyowe z kilku drużynami szkolnemi.

Sekcja tennisowa i szermiercza wykazywały również żywą działalność.

Sekcja wioślarska zorganizowała drużynę, która odbywała ćwiczenia na przystani „Koła Wioślarskiego Młodzieży szkolnej w Krakowie" pod opieką Prof. Leszki.

Członków liczyło Koło Sportowe zgórą 120.

2. Harcerstwo.

W czasie wakacyj 1927 było 50 uczniów na obozach harcerskich, a mianowicie w obozie drużyny IV w Nowosiółkach ad Iwanie Puste, brało udział uczniów 17, w obozie drużyny V w Bereźcach było 25 uczniów. Obozy te urządzone były na kresach wschodnich, trwały po 28 dni z kosztem 80 złotych na uczestnika. W obozie drużyn VI w Harklowy było uczniów 6 przez dni 30. Dwóch uczniów brało udział w obozie instruktorskim.

Na początku roku szkolnego należało do harcerstwa 105 uczniów. Obecnie mimo rozwiązania drużyny XIV dla braku należytego kierownictwa, jest harcerzy 99 zgrupowanych w następujacych drużynach: w drużynie I — 12, IV — 33, V — 42, VI — 12.

Harcerze drużyny I tworzyli zastępów 2. Jeden zastęp składa się całkowicie z uczniów IV gimnazjum, drugi jest mieszany.

Zastępy odbyły przeszło 80 zbiórek zastępu, 7 wycieczek (Bolechowice, Pychowice (dwa razy), Bielany (dwa razy), Ojców trzydniowa, Skała Kmity). Jeden zastęp przerobił obozownictwo i samarytankę, drugi przygotował się do 3 stopnia. Poza udziałem w uroczystościach harcerskich, urządziła drużyna wieczornicę harcerską.

Drużynę prowadzi dh. Moroniewicz sł. filozofji. Drużyna IV miała 3 zastępy, które urządziły 100 zbiórek i 18 wycieczek w okolice Krakowa.

Harcerze przerobili topografję, przygotowali się do stopni harcerskich. Drużyna urządziła zbiórek 20, wycieczek 7 do Szwajcarji krakowskiej.

Drużynę prowadzili dh. Kawecki, słuch. fil. W drużynie V jest zastępów 4, które odbyły 90 zbiórek i 6 wycieczek (Bolechowice (2 razy), Podgórki, Las Wolski, Grodzisko, Sikornik).

Zbiórek drużyny było 25.

Przerobiono na gawędach teoretyczne wiadomości z zakresu harcerstwa, urządzono „Święcone“ i herbatkę.

Drużyna mieści się w gmachu szkolnym. Harcerze drużyny IV tworzyli dwa zastępy, odbyli zbiórek 63, wycieczek 11 po okolicach Krakowa. Dwóch harcerzy zdobyło stopień 2, jeden 3. Zastęp starszych przerobił stopień 2, młodsi pogłebili wiadomości stopnia trzeciego. Szczególnie wprawiano członków do oszczędności i punktualności. Pełnili też harcerze straż przy „Bożych Grobach“.

Opiekę z ramienia szkoły pełnił prof. Jakób Plezia.

3. Hufiec P. W.

Do hufca P. W. zgłosiło się uczniów 46, a mianowicie z klasy VIII — 15, VII — 15, VI — 16.

Zwolniono w ciągu roku 17, pozostało 29, w tem na stopniu I — 15, na II — 14. Zajęcia odbywały się co tygodnia.

Stopień pierwszy przerobił zakres wyszkolenia żołnierza pojedyńczego, stopień drugi wyszkolenie drużyny.

Hufiec brał udział w powitaniu Pana Prezydenta Rzeczypospolitej, w uroczystości ku czci weteranów, w święcie 3 maja i w święcie 20 p. p.

W strzelaniu konkursowem uczestnicy hufca Kwiatkowski Rafał i Kwinta Wincenty otrzymali nagrody w postaci żetonów.

4. Sprawozdanie lekarskie.

Nad zdrowiem młodzieży czuwał lekarz szkoły **Dr Adolf Klęsk**, który zbadał szczegółowo wszystkich uczniów; w wielu wypadkach w obecności lub na życzenie rodziców nawet po kilka razy, przyczem chorych kierował do odpowiednich poradni względnie klinik. Ponadto lekarz badał kandydatów do orkiestry,

obozów, sportów, kolonij wakacyjnych, wojska i t. p. 64 uczniów uwolnił z gimnastyki z powodu chorób.

W maju wyszczepił przeciwko ospie 98 uczniów.

Lekarz brał udział w konferencjach plenarnych, na których składał okresowe sprawozdania, jakoteż udzielał informacyj w sprawach higjenicznych.

Ogólny stan zdrowia dzieci był zadawalniający; z chorób zakaźnych notowano 3 szkarlatyny, 1 ospę wietrzną, 1 dyfterję i 7 oder, a wreszcie jedną jaglicę (trachoma).

Lekarz odbywał w klasach pogadanki higjeniczne, a w kl. VII A i B wykładał regularnie higjenę po jednej godzinie tygodniowo.

Z apteczki szkolnej korzystało 62 uczniów, opatrzono w nagłych wypadkach 26 uczniów.

Do gabinetu lekarskiego zakupiono stołek lekarski, jakoteż bieliznę, leki i opatrunki.

Uczniowie mieli zniżki do kąpieli na mieście, w aptekach, jakoteż u kilku dentystów.

Funkcjonowały następujące poradnie:

1) wewnętrzna, 2) oczna, 3) nerwowa, 4) do leczeń zboczeń mowy.

W klasach są wszędzie umywalki, ręczniki, spluwaczki na stojakach i wycieraczki.

6 uczniów zwolniono wcześniej z powodu braku zdrowia, 2 skierowano do Zakopanego (katar płuc).

Biedni uczniowie korzystali z naświetlań lampą kwarcową w miejskim Urzędzie Zdrowia.

f) Wychowanie gospodarcze.

Wychowaniem gospodarczem kierowali w b. r. szkolnym pan prof. Rudolf Niemiec i ks. Dr Józef Rychlicki. Pierwszy roztaczał opiekę nad kramikiem szkolnym, drugi nad antykwarnia. Oba te przedsiębiorstwa młodzieży rozwijały się pomyślnie, jak świadczą załączone sprawozdania.

Sprawozdanie z kramiku

pozostało towarów z roku poprzedniego za	Zł. 283.—
zakupiono towarów w ciągu roku za	„ 120.—
wartość towarów razem:	Zł. 403.—
zwrócono towarów za	„ 38.—
pozostało	Zł. 365.—
z końcem roku pozostało towarów za	„ 40.—
sprzedano towarów za .	Zł. 325.—
osiągnięto za nie gotówką	Zł. 362.—
zysk ze sprzedaży wynosił przeto	Zł. 37.—

Kramikiem kierował uczeń kl. VII a. Juljusz Wachtel.

Sprawozdanie z antykwarni.

Z roku zeszłego zostało	214	książek
W tym roku kupiono	761	„
Razem	975	„
Sprzedano	676	„
Odrzucono z powodu starego wydania	49	„
Razem	725	„
Pozostaie jako czysty zysk	250	książek

Przychód:

Sprzedano książki za	1064 zł. 85 gr.
Razem	1064 zł. 85 gr.

Rozchód:

Kupiono książki za	926 zł. 95 gr.
Spłacono zeszłoroczny dług „Pomocy“	133 „ — „
Razem	1059 zł. 95 gr.
Pozostaje	4 zł. 90 gr.

Pracowali w antykwarni sodalisi z VIII klasy: St. Bolland, J. Jankowski, T. Mazur, K. Sadowski i M. Zięcik.

g) Opieka nad młodzieżą.

Młodzież naszego zakładu, pochodząca przeważnie ze sfer inteligencji, znajdowała bardzo troskliwą opiekę jużto w domu rodzicielskim, jużto na stancjach. Uczniowie zamiejscowi mieszkali w przeważnej mierze u XX. Zmartwychwstańców, Pijarów, lub na stancjach, poleconych przez Dyrekcję zakładu. Grono nauczycielskie nie miało zatem zbyt wielkiego trudu nad roztaczaniem opieki nad młodzieżą w jej życiu pozaszkolnem.

Na 658 uczniów z początkiem roku szkolnego dojeżdżało zaledwie uczniów 23. Liczba ta pod koniec spadła do 18. W myśl uchwały Koła Dyrektorów Zakład roztaczał nad nimi opiekę w ten sposób, że na każdym odcinku kolejowym czuwa nad młodszymi kolegami uczeń starszy, który obowiązany jest chronić ich przed zgorszeniem i zepsuciem.

Jakkolwiek uczniowie naszego Zakładu nie potrzebują zbyt daleko posuniętej pomocy materjalnej, to przecież młodzież samowolnie, przy pewnej finansowej pomocy ze strony Komitetu Rodzicielskiego (zł. 317.60) zorganizowała wydanie drugich śniadań dla niezamożnej młodzieży. Z pomocy tej przeciętnie korzystało na miesiąc 30—35 uczniów. Przez cały rok szkolny wydano 4.999 śniadań.

Niezamożną młodzieżą opiekowała się również Bratnia Pomoc, którą kierował ks. Dr Józef Rychlicki, wspomagali Rodzice datkami, a Komitet Rodzicielski poważniejszemi subwencjami. Bratnia Pomoc zakupowała ubrania i obuwie, wydawała

bloczki na bezpłatne obiady, wypożyczała podręczniki szkolne i dawała w rzadkich wypadkach wsparcia pieniężne na opłatę stancji, zakupno lekarstw i t. p. Najlepiej akcję zilustruje zestawienie rachunkowe za rok szk. 1927/28.

Dochód.

1)	Saldo z roku 1927/8	550 zł 45 gr
2)	Składki zebrane przy wpisach uczniów . . .	1773 „ 30 „
3)	Zasiłek otrzymany z Komitetu Rodzicielskiego	930 „ — „
4)	Dary złożone przez osoby prywatne w kancelarji gimnazjalnej	100 „ — „
5)	Datki złożone przez uczniów przy oddawaniu książek wypożyczanych z bibljoteli „Pomocy Koleżańskiej“	404 „ 86 „
		3758 zł 71 gr

Rozchód.

1)	Na obiady dla uczniów	865 zł 50 gr
2)	Na drugie śniadania dla uczniów	317 „ 60 „
3)	Zapomogi dla uczniów	175 „ — „
4)	Na odzież i ubuwie dla uczniów	1274 „ 20 „
5)	Na zakupienie nowych książek do bibljoteki „Pomocy Koleżańskiej“	496 „ 30 „
6)	Na oprawę książek	415 „ 50 „
7)	Pożyczka udzielona uczniowi na wyjazd do Zakopanego	50 „ — „
8)	Drobne wydatki	4 „ 70 „
		3598 zł 80 gr

Saldo: 160 zł 81 gr.

VI. KOMITET RODZICIELSKI.

Przystępując do sprawozdania z tegorocznej działalności Komitetu Rodzicielskiego na terenie naszego Zakładu, rozpocząć muszą od trzeciego z rzędu posiedzenia nowego Zarządu, odbytego wspólnie z pełną Radą Pedagogiczną, ponieważ wytyczyło ono program pracy na cały okres bieżącego roku szkolnego.

O ile dotychczasowe wysiłki Rodziców w przeważnej mierze dążyły do usunięcia braków, wypływających z pomieszczenia Zakładu i jego niedostatecznego wyposażenia w nowoczesne sprzęty, o tyle w tym roku Zarząd dokładał wszelkich starań, aby dopomóc i ulżyć młodzieży w pracy nad wykształceniem wszechstronnem nie tylko ducha, ale i ciała. Wszystkie bowiem rozporządzalne fundusze postanowiono obracać na cele wychowawcze młodzieży.

Przedewszystkiem wytyczono kierunek pracy, mający zapewnić wychowankom możność pełnego rozwoju intellektualnego, moralnego i etycznego. Wychodząc jednak z założenia, że młodzież może pracować normalnie tylko wtedy, o ile posiada wszystkie odpowiednie po temu warunki, postanowiono spieszyć jej z pomocą materjalną tak indywidualną jakoteż i zbiorową.

Nie wyrzeczono się przytem zabiegów, mających wywalczyć lepsze zewnętrzne warunki pracy dla naszej młodzieży i nie spuszczano z oka zagadnień, związanych z zamierzoną reformą ustroju szkolnego.

Ten punkt widzenia Zarządu poparło Walne Zebranie, odbyte 25. września b. r. szkoln., które podziękowawszy wszystkim dotychczasowym członkom Zarządu za niestrudzoną pracę, a zwłaszcza Panu Prezesowi Zygmuntowi Skąpskiemu i Panu Sekretarzowi Bronisławowi Bochenkowi, pożegnało serdecznie ustępujących członków Pana Pelczarskiego i Skwarczyńskiego. Uczczono też pamięć długoletniego skarbnika Komitetu przez powstanie i wspomnienie pośmiertne. Pod koniec bowiem wakacyj rozstał się z życiem ś. p.

RUDOLF STANOWSKI

Inspektor Dyr. P. K. P. i Kierownik działu kontr. dochodów w Krakowie, członek Zarządu i skarbnik Komitetu Rodzicielskiego.

Nieubłagana śmierć zabrała go dnia 23-go sierpnia 1927 r. w Węgierskiej Górce.

W pogrzebie, który odbył się w Krakowie, dnia 25. sierpnia, wzięli udział członkowie Zarządu z Panem Prezesem Skąpskim na czele, Dyrekcja Zakładu wraz z członkami Grona nauczycielskiego i część młodzieży szkolnej.

Cały Zakład złożył hołd pracy i zasługom Zmarłego w dniu 20. września, biorąc gremjalny udział w żałobnem nabożeństwie, odprawionem przez Ks. Dr. J. Rychlickiego w kościele św. Anny.

Cześć Jego pamięci!

Walne Zgromadzenie postanowiło przystąpić do Zrzeszenia Kół Rodzicielskich w Warszawie, a do wszystkich Rodziców

uczniów tutejszego Zakładu wysłać zaproszenie do zapisywania się w poczet członków Komitetu.

Na bieżący rok szkolny zostali wybrani członkami Zarządu: Pan Zygmunt Skąpski — prezesem, Pan Konieczny — zastępcą przewodniczącego, Pan Bochenek — sekretarzem, Pan Wilga — skarbnikiem. Funkcje delegatów klasowych sprawowali Pp: Święcicki (I a), Filek (I b), Dr. Wróblewski (II a), Panek (II b), Mroczkowski (III a), Sokulski (III b), Kirchmayerowa (IV a), Wilga (IV b), Bochenek (V), Marchwicki (VI), Petecki (VII a), Walenta (VII b), Konieczny (VIII a), Litawski (VIII b).

Z ramienia Zakładu wchodzili do Zarządu Dyrektor Dr. Kukliński, Ks. Dr. J. Rychlicki, prefekt i Dr. Jan Momot, delegat Rady Pedagogicznej.

Nowy Zarząd przystąpił z zapałem do pracy i rozpoczął realizować zakreślony program.

Otoczył przedewszystkiem opieką Czytelnię uczniowską, prenumerując dla niej cały szereg czasopism literackich i naukowych, tak polskich jakoteż i zagranicznych.

Popierał wszystkie organizacje uczniowskie, mające na celu estetyczne kształcenie młodzieży. Opłacał bowiem nauczyciela orkiestry dętej, sprawiał dla niej potrzebne instrumenty, opiekował się gorliwie zespołem orkiestry symfonicznej, złożonej z uczniów naszego Zakładu.

Kółko dramatyczne cieszyło się szczególnemi względami Zarządu. Przy jego pomocy mogło dać przedstawienie Pana Geldhaba w miejskim teatrze Juljusza Słowackiego.

Wiele do zawdzięcznia ma Zakład całemu Zarządowi, a zwłaszcza Panu Prezesowi Skąpskiemu i Panu Sekretarzowi Bochenkowi przy urządzaniu wieczorku Sienkiewiczowskiego. Jeżeli bowiem Grono i młodzież starała się o jak najlepsze wykonanie punktów programu, o tyle Zarząd wziął na swoje barki całą stronę techniczną urządzenia wieczorku. Zarząd in corpore brał udział we wszystkich uroczystościach szkolnych. Jego też jest zasługą wyjednanie sali na uroczyste zakończenie roku szkolnego.

W dbałości o estetyczny wygląd budynku Komitet przyozdobił całą klatkę schodową kwiatami.

Duże zasługi położył Zarząd około zdrowia fizycznego młodzieży. Ponieważ statystyka przeprowadzona przez Dyrekcję wykazała, że przeszło 120 uczniów nie może korzystać z urządzeń kąpielowych w domu, przeto Komitet wystarał się o ulgowe bilety w łaźni krakowskiej i odstępował je młodzieży po cenie własnych kosztów, a ubogiej zupełnie bezpłatnie. Łącznie wydano 100 biletów.

Ruch wycieczkowy znalazł pełne zrozumienie w sferach rodzicielskich. Subsydjowano przeto wycieczkę narciarską do Zakopanego kwotą 200 złotych i zapewniono uczestnikom mie-

Sprawozdanie kasowe Komitetu Rodzicielskiego

Przychód. za czas od 1. września

		Zł.	gr.
1. Saldo z poprzedniego okresu rachunkowego . . .		2,461	34
2. Skladki na cele Komitetu:			
z klasy I A . . . . Zł.	787·50		
„ I B . . . . „	1,117·50		
„ II A . . . . „	1,057·—		
„ II B . . . . „	761·—		
„ III A . . . . „	910·—		
„ III B . . . . „	1,458·50		
„ IV . . . . „	1,633·50		
„ V . . . . „	976·50		
„ VI A . . . . „	991·50		
„ VI B . . . . „	676·—		
„ VII A . . . . „	843·—		
„ VII B . . . . „	609·—		
„ VIII A . . . . „	454·50		
„ VIII B . . . . „	466 —	12,741	50
3. Dochód z wieczorku „Trzech Wieszczów“ poz. rozch. 3)		937	06
4. „ z przedstawienia Kółka dramatycznego poz. rozch. 3)		100	—
5. „ ze sprzedaży Sprawozdań szkolnych poz. rozch. 5)		814	—
6. Dar p. Bylickiego w materjale na ławki szkolne wartość		1.665	—
		18.718	90

Komisja rewizyjna:

Dr Bronisław Kuśnierz m. p. *Florjan Mikulski* m. p.

Państw. Gimnazjum IV. im. H. Sienkiewicza w Krakowie

1926 do 31. sierpnia 1927 r. **Rozchód.**

		Zł.	gr.
1. Za naukę muzyki	Zł. 1,440.—		
b) za kupno i naprawę instrum. oraz nuty	„ 675·03		
c) za naukę śpiewu chóralnego . . .	„ 570·—	2,685	03
2. Za czasopisma dla czytelni uczniowsk.		379	90
3. Za dotację dla Koła sportowego .	„ 20.—		
b) za dotację dla drużyny strzeleckiej	„ 10.20		
c) za dotację dla Koła L. O. P. P. . .	„ 100.—		
d) za dotację dla Kółka dramat. poz. 4)	„ 133.—		
e) za dotację dla Drużyny harc. IV i V	„ 150.—		
f) za dotację i pto dla Kol. wakacyjnej w Porębie Wielkiej	„ 150.80		
g) za koszty Wieczoru Trzech Wieszczów, poz. 3)	„ 740.25		
h) za koszty uroczyst. św. Stan. Kostki	„ 212.—		
i) za koszty wysyłki 2 uczniów z pielgrzymką do Rzymu	„ 144.—		
j) Mgt. za koszty podania o antenę	„ 3.30		
k) za koszty wycieczki sankami uczn.	„ 18.—		
l) za koszty utrzymania jednego ucznia w Bursie	„ 245.—		
ł) za lekarstwa dla jednego ucznia . .	„ 5.59	1,932	19
m) za wydatki na obchód 3-go Maja		47	52
4. Za koszty utrzymania prac. biologicz.	„ 573.—		
b) za szafkę na epidiaskop . .	„ 46. -		
c) za sprzątanie sali gimnastycznej	„ 127.50		
d) za 56 ławek 2-osob. materjał Zł. 1,665, robociz. „ 2,688	„ 4,353.—		
e) za 16 foteli	„ 400.—		
f) za portjery i karnisze	„ 139.20		
g) za zasłaniacze do okien . . .	„ 68.—		
h) za sukno na mundurki dla niezam. uczni	„ 250.—		
i) za obrazy religijne i napisy	„ 170.—		
j) za roboty kaflarskie	„ 50.—		
k) Elektr. za instalacje elektr.	„ 1,441.87		
l) za ramy do ekranu	„ 98.—		
ł) za roboty stolarskie	„ 593.—	8,309	77
5. Za 937 kg. cukru	„ 1,296.50		
b) za herbatę	„ 310.29		
c) za mleko, ser, masło	„ 115.50		
d) za 30 garnuszków i 3 saganki .	„ 84.70		
e) za mycie garnuszków i pomoc przy wyd. herbaty	„ 405.20		
f) za mycie sal, szczotki, mydło, ścierki	„ 238.99		
g) Gazowni na poczet instalacji . . .	„ 839.10	3,290	28
6. Za kwitarjusze kasowe, druki etc. .	„ 497.60		
b) za koszty na Zjazd Deleg. Kom. Rodz.	„ 160. –		
c) za druk sprawozdań szkoln. poz. 5)	„ 965.68		
d) za napisanie dyplomów	„ 52.80	1,676	08
7) Saldo na rok następny i w gotówce .	„ 266.80		
w 4% pożyczce dolarowej . .	„ 131.33	398	13
Kraków, dnia 20 września 1927 r.		18,718	90

Przewodniczący: *Inż. Skąpski* m. p.

Za Skarbnik: *Józef Wilga* m. p.

szkanie i wikt w Zakładzie św. Zyty. Również wycieczki wiosenne klas znachodziły poparcie w Zarządzie Komitetu. Dla ułatwienia gier na wolnem powietrzu Komitet wynajął kort w Parku Dr Jordana, a na wynajem sali Sokoła przeznaczył kwotę 611 złotych.

Akcja dożywiania rozwinęła się przy poparciu Komitetu bardzo wydatnie. Obok herbaty, którą wydawano w miesiącach zimowych wszystkim bez wyjątku uczniom Zakładu, najubożsi otrzymywali przez cały rok szkolny drugie śniadania, a kilku korzystało z obiadów, zakupionych przez Komitet.

Komitet nie szczędził również wydatków na sprawienie kilku uczniom ubrań i obuwia.

W związku z rozporządzeniem Ministerstwa W. R. i O. P., wprowadzającym w przyszłym roku szkolnym przymusowy strój do ćwiczeń cielesnych, Komitet już obecnie poczynił starania u firm krakowskich, aby z początkiem roku szkolnego zaopatrzyć młodzież w strój jednolity, porządny, a tańszy niż w sklepach. Zabiega również o zapewnienie młodzieży możności korzystania z natrysków w przyszłym roku szkolnym.

Bardzo gorąco zabiegał Komitet u Władz szkolnych i autonomicznych o budowę gmachu pod gimnazjum. W sprawie tej udała się delegacja Rodziców w osobach Panów Skąpskiego, Dr Wróblewskiego i vice-prezydenta miasta Krakowa Ostrowskiego wraz z Panem Wizytatorem Dr Gądzikiewiczem, dyrektorem Kuklińskim i X. Prof. Dr Rychlickim do JWPanów Kuratora i Naczelnika Wydziału II. i uzyskała zapewnienie, że Kuratorjum sprawę tę poprze, o ile gmina Miasta Krakowa podejmie się budowy. Wobec tego delegacja udała się do Prezydjum miasta, gdzie JWPan vice-prezydent Ostrowski poprowadził delegację do JWPana Prezydenta Rollego. Prezydjum odniosło się do sprawy bardzo przychylnie, zastrzegając jednak ostateczną decyzję pełnej Radzie. Obecnie prowadzi się akcję o wyznaczenie parceli pod budowę gmachu.

Akcję budowy Bursy gimnazjalnej poparł Komitet, uchwalając wpłacić na ten cel 1000 zł, a temsamem stać się członkiem założycielem Towarzystwa budowy bursy.

Aby temu wszystkiemu podołać, Zarząd odbywał co miesiąc posiedzenie i odbył ich 10.

Do niniejszego sprawozdania dołącza się zestawienie kasowe za rok 1926/27. Sprawozdanie finansowe za rok bieżący ukaże się w sprawozdaniu szkolnem za rok 1928/29.

VII. STATYSTYKA UCZNIÓW W ROKU SZKOLNYM: 1927/28.

KLASA	Ia	Ib	IIa	IIb	IIIa	IIIb	IVa	IVb	Va	Vb	VIa	VIb	VIIa	VIIb	VIIIa	VIIIb	Razem
1. Z końcem r. 1926/7 istniały oddziały:	1	1	1	1	1	1	1	—	1	—	1	1	1	1	1	1	14
2. Przy promowaniu kl. liczyły uczniów:	39	41	48	47	47	54	50	—	49	—	44	54	37	46	37	41	634
3. Z tego promowano:	35	39	39	40	45	50	43	—	43	—	40	35	33	36	34	38	550
4. Z tego pozostało na II rok:	4	2	9	7	2	4	7	—	6	—	4	19	4	10	3	3	84
W r. 1927/8 klasy liczą oddziałów:	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—	1	—	1	1	1	1	14
Klasy liczą uczniów:	45	46	41	51	47	52	53	55	52	—	50	—	37	53	33	43	658
W tem promowanych:	—	—	32	42	39	39	44	48	38	—	43	—	37	33	33	35	463
W tem drugorocznych:	—	4	4	7	3	4	4	2	6	—	4	—	—	13	—	7	58
Ze szkół powszechnych:	34	40	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	76
„ „ średnich:	1	1	4	1	5	9	5	3	7	—	3	—	—	7	—	1	47
Z przygotowania domowego:	10	1	1	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	14
Klasy liczą rzymsko-katol.:	45	40	39	47	45	47	53	48	52	—	47	—	33	46	33	35	610
„ „ grecko-katol.:	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2
„ „ ewang. augsb.:	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2
„ „ prawosł.:	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
„ „ wyzn. mojżesz.	—	6	1	4	2	5	—	5	—	—	3	—	4	7	—	6	43
Razem	45	46	41	51	47	52	53	55	52	—	50	—	37	53	33	43	658

KLASA	Ia	Ib	IIa	IIb	IIIa	IIIb	IVa	IVb	Va	Vb	VIa	VIb	VIIa	VIIb	VIIIa	VIIIb	Razem
Urodzonych w r. 1918 kl. liczyły	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
„ w r. 1917 „ „	31	22	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	57
„ w r. 1916 „ „	13	15	26	20	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	76
„ w r. 1915 „ „	1	6	9	19	29	16	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	81
„ w r. 1914 „ „	—	1	3	10	14	25	33	26	—	—	—	—	—	—	—	—	112
„ w r. 1913 „ „	—	—	—	—	1	7	12	21	28	—	1	—	—	—	—	—	70
„ w r. 1912 „ „	—	—	—	1	1	3	5	7	14	—	26	—	1	—	—	—	58
„ w r. 1911 „ „	—	—	—	—	—	1	1	—	8	—	13	—	29	13	—	—	65
„ w r. 1910 „ „	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	8	—	6	19	23	17	75
„ w r. 1909 „ „	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	10	8	11	31
„ w r. 1908 „ „	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	9	2	7	20
„ w r. 1907 „ „	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	2	—	6	9
„ w r. 1906 „ „	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2
Razem . . .	45	46	41	51	47	52	53	55	52	—	50	—	37	53	33	43	658
Klasy liczą miejscowych. . .	38	40	33	48	44	41	45	43	38	—	40	—	31	45	27	37	550
„ „ z powiatu . . .	2	3	—	1	2	4	1	—	—	—	1	—	1	—	—	1	16
„ „ z dalszych okolic .	5	3	8	2	1	7	7	12	14	—	9	—	5	8	6	5	92
Razem . . .	45	46	41	51	47	52	53	55	52	—	50	—	37	53	33	43	658
Dojeżdżają koleją	2	3	—	1	2	1	1	4	3	—	1	—	1	2	—	2	23
Dzieci: obywateli ziemskich. .	1	—	2	—	3	2	4	3	6	—	8	—	4	2	5	1	41
Włościan i rolników drobnych .	—	1	—	2	—	3	1	1	2	—	—	—	—	1	—	3	14
Urzędników i oficjalistów rolnych	—	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	5
Do przeniesienia . .	1	1	4	2	4	5	5	4	8	—	8	—	5	3	5	5	60

KLASA	Ia	Ib	IIa	IIb	IIIa	IIIb	IVa	IVb	Va	Vb	VIa	VIb	VIIa	VIIb	VIIIa	VIIIb	Razem
Z przeniesienia . .	1	1	4	2	4	5	5	4	8	—	8	—	5	3	5	5	60
Robotników rolnych	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Przemysłowców	2	8	7	2	2	1	2	5	4	—	1	—	—	2	2	4	42
Rzemieślników	—	3	1	2	—	4	—	5	2	—	—	—	1	1	—	1	20
Urzędników fabrycz. i przemysł.	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Robotników fabrycz. i przemysł.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kupców i przedsiębiorców handl.	4	1	—	3	—	2	2	2	—	—	3	—	3	7	3	1	31
Urzędników handl. i bankowych	1	1	1	—	1	—	—	1	—	—	1	—	1	3	1	1	12
„ kolei poczt. i telegr.	9	6	1	5	6	6	1	8	3	—	1	—	5	2	2	3	58
Służby i rob. kolei poczt. i telegr.	1	8	—	6	—	3	1	3	3	—	1	—	—	2	1	3	32
Wojskowych stopni oficerskich .	1	2	4	3	2	4	2	1	2	—	1	—	—	5	1	2	30
„ „ niższych .	—	1	1	—	1	1	—	1	—	—	1	—	—	2	—	1	9
Zawody wolne	7	4	5	3	10	1	2	6	5	—	6	—	8	6	3	7	73
Profesorów i nauczycieli . .	5	3	8	2	5	4	6	—	7	—	10	—	4	3	6	1	64
Urzędników państwowych . .	8	2	6	10	9	3	19	8	7	—	8	—	6	6	5	9	106
„ komunalnych . .	2	—	2	3	3	—	4	2	1	—	1	—	1	3	2	1	25
Służby z urzędów państw. . .	1	2	—	3	—	3	1	2	—	—	2	—	—	1	—	—	15
„ „ komunalnych	1	2	—	1	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	7
Właścicieli nieruch. miejsk. i kap.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Wyrobników	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Dzierżawców	—	—	—	—	1	1	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	5
Innych zawodów	2	—	—	4	3	13	6	6	9	—	6	—	3	5	2	4	63
Zupełne sieroty	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	3
Razem . . .	45	46	41	51	47	52	53	55	52	—	50	—	37	53	33	43	658

VIII. STATYSTYKA EGZAMINOW DOJRZAŁOŚCI,
odbytych w roku sprawozdawczym.

A) W myśl rozporządzenia Kuratorjum Okr. szkol. krak. z 18. kwietnia b. r. L. II.—4111/28. odbył się egzamin dojrzałości w tutejszym Zakładzie przed Komisją, w której skład wchodzili następujący członkowie Grona nauczycielskiego: Dr A. Kukliński, dyrektor, jako przewodniczący; Ks. Dr Józef Rychlicki (egz. z rel. kat.); egzaminatorami z języka polskiego byli Ks. Prof. Władysław Macheta dla oddziału A, i Prof. Władysław Koch dla oddziału B; z języka łacińskiego egzaminował w oddziale pierwszym Prof. Rudolf Niemiec, w odziale drugim Prof. Jakób Plezia; egzaminatorem z języka francuskiego był Dr Stanisław Łukasik, a języka niemieckiego Prof. Stefan Michoński; z historji egzaminował Prof. Dr Adam Matuszek, z matematyki P. Jan Leśniak, z fizyki Prof. Kazimierz Fijoł.

Do egzaminu dojrzałości dopuszczono ogółem 80-ciu abiturjentów.

Egzamin piśmienny odbywał się w dniach 9, 10, 11, 14, 15 i 16 maja.

Egzamin piśmienny z **języka polskiego** składało uczniów czterech.

Z podyktowanych tematów:

a) Jakie ideały powinna sobie postawić młodzież dzisiejsza w związku z wskrzeszeniem państwa polskiego?

b) Które przestrogi i myśli polityczne XVI i XVIII wieku możnaby zastosować w życiu odrodzonego narodu?

c) Czem zasłużył sobie Słowacki na hołd całej Polski, złożony w czasie sprowadzenia prochów na Wawel?

Trzech uczniów wybrało temat pierwszy, jeden—temat trzeci.

Wypracowanie z **historji** pisało 76 abiturjentów. Podyktowano im do wyboru następujące tematy:

a) O jakich doświadczeniach dziejów przedrozbiorowych powinniśmy pamiętać w odrodzonej Polsce.

b) Źródła siły i słabości Polski w faktach historycznych.

c) Przeobrażenia gospodarcze, społeczne i polityczne w XIX wieku.

Temat pierwszy wybrało 35 abiturjentów, temat drugi 24, temat trzeci 17.

Do piśmiennego egzaminu z **języka łacińskiego** zgłosiło się 63 abiturjentów. Na wypracowanie otrzymali do przetłumaczenia na język polski wyjątek z dzieła Cicerona „De natura deorum“ Lib. II. § 98—101 a zatytułowany „Piękność świata“.

Wypracowanie z **języka francuskiego** pisało dwóch abiturjentów.

Z tematów:

a) Le moyen - âge et la Renaissance. (Comparaison)

b) Les traits caractéristiques du romantisme français.

c) La vie du paysan - polonais au cours de l'année.

Wybrali uczniowie temat drugi i trzeci.

15 abiturjentów zgłosiło się do piśmiennego egzaminu dojrzałości z **języka niemieckiego**. Z podyktowanych trzech tematów:

a) Charakteristische Merkmale der mittelalterlichen Kultur.

b) Welches Werk der deutschen Literatur gefällt dir am besten und warum?

c) Die Beschäftigung des polnischen Landmanns im Laufe des Jahres.

Temat pierwszy wybrał jeden uczeń, temat drugi wybrało uczniów 12, temat trzeci 2.

Wypracowanie z **matematyki** pisało 77 abiturjentów. Mieli oni rozwiązać następujące zadania:

a) Dane jest równanie $(m - 2) x^2 - (m - 4) x + m - 3 = 0$. Określić „m" tak, aby połowa jednego pierwiastka równała się odwrotności drugiego. Rozwiązać równanie w tym szczegółowym wypadku i sprowadzić otrzymany wynik.

b) Z okrętu, płynącego w kierunku południowo-wschodnim, tworzącym kąt 25° z południkiem, spostrzegamy latarnię morską w kierunku północno-wschodnim pod kątem 20° względem południka. Po przepłynięciu 2 km spostrzegamy latarnię wprost na północ. Ile wynosi odległość okrętu od latarni w końcowym punkcie drogi?

Do egzaminu piśmiennego z **fizyki** zgłosiło się trzech kandydatów. Podyktowano im następujące tematy:

a) Kula wydrążona z aluminjum (s = 2.57) zanurza się w wodzie do połowy. Jak gruba jest ściana tej kuli, jeżeli promień zewnętrzny wynosi 16 cm?

b) Elektroliza i jej zastosowanie.

Na podstawie wyniku wypracowań piśmiennych wszystkich abiturjentów dopuszczono do egzaminu ustnego, który odbył się w dniach od 22 maja do 1 czerwca włącznie.

Następujący abiturjenci otrzymali świadectwa dojrzałości:

Klasa VIII A.

1. Bojarski Tadeusz Jan
2. Bolland Stefan
3. Borowski Adam
4. Bzowski Franciszek
5. Dyakowski Stanisław
6. Filipkiewicz Roman
7. Gall Wilhelm
8. Gdowski Jan
9. Głodkiewicz Mieczysław
10. Gundelach Włodzimierz
11. Herski Otto
12. Horain Witold
13. Jankowski Jan
14. Jarosz Władysław
15. Kiersztyn Edmund
16. Konieczny Tadeusz
17. Malinowski Władysław
18. Mięsowicz Zygmunt
19. Piątkowski Janusz
20. Pszon Adam
21. Rajtar Jan Kanty
22. Rudkowski Tadeusz
23. Sadowski Kazimierz
24. Siedlecki Andrzej
25. Skąpski Zygmunt

26. Stasiniewicz Aleksander
27. Stojowski Henryk
28. Woźniakiewicz Adam
29. Wysocki Stanisław
30. Zięcik Marjan
31. Ostrowski Jan (pryw.)

Reprobowano 3 abiturjentów.

Klasa VIII B.

1. Bohdanowicz Jan Kanty
2. Cuber Zygmunt
3. Czyż Paweł
4. Glazer Antoni
5. Golonka Leszek
6. Gottlieb Włodzimierz
7. Górski Adam
8. Heitner Leopold
9. Jarosz Franciszek
10. Kirschner Edgard
11. Kisielewski Kazimierz
12. Konarski Marjan
13. Kopera Jerzy
14. Kowalewski Borys
15. Krzyżanowski Józef
16. Kwiatkowski Rafał
17. Lewin Ludwik
18. Litawski Odo Józef
19. Majewicz Roman
20. Mazur Tadeusz
21. Michalski Marjan
22. Mroczkowski Kazimierz
23. Mroczkowski Piotr
24. Niżyński Marjan
25. Porzeczkowski Bogusław
26. Pretzel Oskar
27. Rozwadowski Jan
28. Silberbach Roman
29. Skocz Zbigniew
30. Sobieraj Kazimierz
31. Śliwa Kazimierz
32. Tobiasz Mieczysław
33. Wajdowicz Zbigniew
34. Wałęga Franciszek
35. Warczewski Zdzisław
36. Wątorek Mieczysław
37. Wielgus Wojciech
38. Witaliński Włodzimierz
39. Wolf Józef
40. Zagórski Kazimierz
41. Brochocki Leonard (pryw.)
42. Dyka Michał (pryw.)
43. Reczyński Józef (pryw.)

Reprobowano 3 abiturjentów.

B) W terminie lutowym odbył się uzupełniający egzamin dojrzałości na podstawie zezwoleń Min. W. R. i O. P. i Kuratorjum Okr. szk. krak. Egzamin piśmienny odbył się 6. lutego, a ustny pod przewodnictwem Dyrektora Zakładu, a przed Komisją, ustanowioną rozp. Kurator. Okr. szk. krak. z 22. lutego 1926 r. L. II. — 1074/26 w dniach 7, 8, 9, 10, 11 tego miesiąca.

Świadectwo uzupełniającego egzaminu dojrzałości otrzymali:

Dankowicz Mieczysław
Drucker Arnold
Dyk Artur
Hayder Mieczysław
Janikowski Stanisław
Jaworski Tadeusz
Joffe Luba
Jurczyński Wacław
Kant Nuchem
Kögel Emil
Komitau Alfred
Konarski Michał
Paszkowski Jerzy
Pechnik Zdzisław
Porusiewicz Jan
Riegelhaupt Mendel
Rinde Adolf
Sadowski Władysław
Silberpfennig Zacharjasz
Steigbügel Maks
Śmiałowski Aleksander
Waksmundzki Stanisław
Wol Leon

Reprobowano 5 kandydatów.

IX. A. STATYSTYCZNE ZESTAWIENIE WYNIKU KLASYFIKACJI
z końcem roku szkolnego 1927/28.

KLASA	I a	I b	II a	II b	III a	III b	IV a	IV b	V	VI	VII a	VII b	VIII a	VIII b	Razem
Na początku r. 1927/8 przyjęto .	44	45	41	50	47	52	53	55	51	49	37	52	33	43	652
W ciągu roku przybyło	1	1	—	1	—	—	1	—	1	2	—	—	—	—	7
„ „ ubyło	4	3	1	4	3	2	3	4	5	3	—	2	—	—	34
Z końcem roku klasy liczyły . .	41	43	40	47	44	50	51	51	47	48	37	50	33	43	625
Z tego otrzymało:															
Wynik ogólny bardzo dobry . .	4	4	5	5	7	—	6	4	6	7	7	1	7	4	67
„ „ dobry	21	25	20	17	21	21	9	11	13	11	19	16	16	16	236
„ „ dostateczny . . .	15	10	14	17	12	16	19	18	18	24	9	22	10	23	227
„ „ niedostateczny . .	—	2	0	6	1	6	9	8	4	2	1	3	—	—	42
do egzaminu popraw. przeznaczono	1	2	1	2	2	5	8	10	5	3	1	7	—	—	47
do egzaminu uzupeł. przeznaczono	—	—	—	—	1	2	—	—	1	1	—	1	—	—	6
Ogółem	41	43	40	57	44	50	51	51	47	48	37	50	33	43	**625**

IXB. WYKAZ IMIENNY UCZNIÓW
zapisanych w r. szk. 1927/8.

KLASA I a.

Uzdolnieni:

Białek Zygmunt
Bieżeński Wiktor
Bogatyński Adam
Cyrankiewicz Jerzy
Ćmikiewicz Jan (dyplom.)
Fischer Tadeusz
Furowicz Kazimierz
Głębocki Tadeusz
Grabowski Jerzy
Halski Zbigniew
Kłosiński Bronisław
Korta Adam
Kostołowski Antoni
Krzeczowski Adam
Łagowski Bogusław
Niziński Stanisław
Niżański Jerzy
Olinkiewicz Roman
Orliński Jerzy
Porembski Jerzy
Porębski Jan
Romański Stefan (dyplom.)
Romiszowski Stanisław
Rzegociński Bolesław
Sadowski Józef (dyplom.)
Sarna Edward
Skórczewski Stanisław
Słowakiewicz Tadeusz
Stroka Zdzisław
Szlank Adam
Święcicki Stanisław
Toczyski Zygmunt
Truszkowski Stanisław (dypl.)
Warczewski Witold
Warzeszkiewicz Jan
Waszkiewicz Józef
Węgrzyn Tadeusz
Wittek Zdzisław
Zaus Tadeusz
Zimnal Kazimierz

Wystąpili:

Jaśkiewicz Fryderyk 31. I.
Jurczyński Kazimierz 10. V.
Lewicki Aleksander 2. XII.
Mysłakowski Andrzej 31. I.

Do egzaminu poprawczego przeznaczeni:

Stanoch Jan (z przyrody).

KLASA I b.

Uzdolnieni:

Beigert Stanisław
Chmurski Adam
Cholewicz Zdzisław
Czopek Marjan (dyplom)
Dutka Zygmunt
Fajto Stanisław
Filek Andrzej
Firlit Emil
Frischer Jan
Górski Tadeusz
Haber Teodor
Hojtaš Marceli
Janas Kazimierz
Jasiński Mieczysław
Kałamarz Mieczysław
Kłapa Mieczysław
Kłosiński Tadeusz
Kobiałka Tadeusz
Kowalówka Mieczysław
Lempart Alojzy
Michalik Andrzej
Moor Leon

Oziębło Wojciech
Pańszczyk Mieczysław
Pągowski Zbigniew
Pondel Tadeusz
Pustelnik Kazimierz
Rokitka Tadeusz
Rzebik Tadeusz (dyplom)
Silberbach Wilhelm
Sołtan Stanisław
Steinberg Jerzy (dyplom)
Ster Włodzimierz
Strnad Stanisław
Sydor Eugenjusz
Twardy Stanisław
Weber Wilhelm (dyplom)
Żymuła Tadeusz

Wystąpili:

Faber Zygmunt 15. V.
Procewiat Kazimierz 30. I.
Rogalski Juljusz 31. I.

Do egzaminu poprawczego przeznaczeni:

Machlowski Tadeusz (język pol.)
Romowicz Józef (przyroda)

Nieuzdolnieni:

Bąbka Józef
Kalita Mieczysław.

KLASA II a.

Uzdolnieni:

Adamski Eugenjusz
Chmiel Sławosz
Chmura Stanisław
Fedorowicz Karol
Gawrzyński Mieczysław
Gołębiowski Stanisław
Hein Witold
Heinrich Tadeusz
Jankowski Jan
Jarosiński Paweł
Jarosz Jan
Juras Jerzy
Kiersztyn Antoni (dyplom)
Kłosiński Jerzy
Koczur Rudolf
Korzeniowski Zygmunt
Kostecki Zdzisław
Kowalówka Tadeusz
Kurkiewicz Jan
Machnicki Stanisław
Marczewski Jan
Michałowski Zbigniew (dyplom)
Michoński Stefan
Modelski Stanisław
Nowicki Jerzy
Ożga Roman
Pagaczewski Stanisław
Pawlik Bolesław
Petecki Lesław
Pliszewski Adam
Siess Fryderyk
Sikorski Kazimierz
Silberzweig Karol (dyplom)
Starachowicz Zygmunt
Strzetelski Zygmunt (dyplom)
Targowski Andrzej
Wiśniowski Jerzy (dyplom)
Wróblewski Wincenty
Zelechowski Jerzy

Wystąpił:

Figiel Jerzy 30. I.

Do egzaminu poprawczego przeznaczeni:

Hryczko Władysław (historja)

KLASA II b.

Uzdolnieni:

Albiński Tadeusz
Allerhand Jan (dyplom)
Babulski Bogusław (dyplom)
Bartel Romuald
Benko Marjan
Bernal Zbigniew
Bielczyk Jerzy
Broder Artur
Brzeziński Czesław
Czapliński Alojzy
Feix Kurt
Gierczyński Zbigniew
Gnojek Adam
Goczał Marjan
Gondorek Kazimierz
Goldblatt Karol (dyplom)
Grabowski Roman
Jordan Zygmunt
Kostecki Krzysztof
Krawczyk Adolf
Nowak Adam
Ochalski Stanisław
Panek Juljusz
Papiński Władysław
Pietrzyk Adam
Rachwał Zygmunt
Rothhild Jerzy Ryszard (dyplom)
Rybarski Kazimierz
Skoczowski Stanisław
Socha Mieczysław
Ster Eugenjusz
Streng Tadeusz
Stuhr Tadeusz
Toroń Franciszek
Tor Zygmunt
Wagner Juljusz (dyplom)
Walenta Zygmunt
Wróblewski Stefan

Wystąpili:

Brzeziński Tadeusz 4. II.
Burka Tadeusz 15. II.
Roszkowski Kazimierz 4. II.
Rudol Marjan 4. II.

Do egzaminu poprawczego przeznaczeni:

Strączek Edward (matem.)
Rusek Tadeusz (matem.)

Nieuzdolnieni:

Dydaś Adam
Kielman Józef
Kubicki Paweł
Nanowski Władysław
Skowron Henryk
Skrzyński Adam.

KLASA III a.

Uzdolnieni:

Altendorf Tadeusz
Babulski Roman
Beres Krzysztof (dyplom)
Brózda Bronisław
Czyżewicz Zbigniew
Dura Karol
Gibiński Kornel (dyplom)
Gofron Eugenjusz
Grabowski Zygmunt
Haydukiewicz Leszek (dyplom)
Hyła Jerzy
Jassem Henryk (dyplom)
Jaworski Marjan
Konopka Jan
Kowalski Władysław Feliks
Lipczyński Józef
Litawski Józef Marja
Łukowicz Jerzy

Malinowski Stanisław
Malibo Jan
Mazurkiewicz Lucjan
Moeser Bogusław
Mroczkowski Przemysław (dyplom)
Ordyński Ryszard
Oszacki Jan
Passakas Lesław
Porębski Kazimierz
Pytel Marjan
Schweiger Stefan
Schwelling Lesław
Skopowski Hugo
Skrochowski Jan Kanty
Smoleński Stanisław (dyplom)
Sularz Marjan
Syrzistie Zbigniew
Śliwiński Kazimierz
Święcicki Antoni (dyplom)
Wilczek Andrzej
Wittek Jerzy
Ziemba Jan

Wystąpili:

Hirschberg Wiktor 17. XII. 1927.
Schwarz Roman 8. V. 1928.
Stahl Jan 10. V. 1928.

Do egzaminu poprawczego i uzupełniającego przeznaczeni:

Ahrends Czesław (egz. uzup.)
Güntner Tadeusz (geogr.)
Kramarski Alfred (matem.)

Nieuzdolnieni:

Bryliński Jarosław.

KLASA III b.

Uzdolnieni:

Barzycki Konstanty
Berger Stanisław
Bielczyk Zdzisław
Biernacki Kwiryn
Daniek Jan
Dyński Zbigniew
Gruszka Władysław
Holzer Józef
Kłapa Kazimierz
Klimczak Aleksander
Kopta Jan
Krokay Walery
Krzywdziak Stanisław
Magiera Franciszek
Matyasik Zdzisław
Merklinger Bolesław
Nodzeński Zdzisław
Nyczek Mieczysław
Rybka Edward
Rydel Kazimierz
Schudmak Stefan
Słowik Henryk
Seffer Jerzy
Sokulski Roman
Stachurski Tadeusz
Syska Zbigniew
Szetela Kazimierz
Szpor Zygmunt
Świerzyński Adam
Torba Marjan
Tropp Artur
Uznański Mieczysław
Wander Edward
Werndl Zbigniew
Wilamowski Zbigniew
Ziemba Adam

Wystąpili:

Machinko Eugenjusz 31. I. 1928.
Najbor Stanisław 24. IV. 1928.

Do egzaminu poprawczego przeznaczeni:

Barański Zygmunt (j. polski)
Długopolski Władysław (j. niem.)
Gaszczyk Władysław (fizyka)
Hojło Karol (fizyka)
Krakowski Adam (egz. uzup.)
Krupa Tadeusz (j. niem.)
Piotrowski Andrzej (egz. uzup.)
Romański Tadeusz (fizyka)

Nieuzdolnieni:

Bąbka Jan
Dziurkowski Eugenjusz
Kucharski Stanisław
Madej Józef
Osika Józef
Stefanko Tadeusz.

Klasa IV a.

Uzdolnieni:

Bednarczyk Antoni
Bednarczyk Wacław (dyp.)
Bniński Roman
Borkowski Jerzy
Chmiel Miłosz Czesław
Czajka Bronisław
Ekier Jan
Galas Marjan
Gina Jerzy (dyp.)
Głębowicz Władysław
Jaworski Tadeusz (dyp.)
Just Jerzy
Kellner Benon Antoni (dypl.)
Kirchmayer Stanisław
Kisielewski Wilhelm
Klimała Jerzy
Koczur Juljan
Krzyworzeka Jan
Krzyżanowski Antoni
Łaźniński Aleksander
Matecki Andrzej
Menschik Zygmunt (dyp.)
Pachoński Zbigniew
Radwański Andrzej
Rejman Stefan
Rudolf Zdzisław
Schütz Przemysław Feliks
Sikorski Tadeusz
Szczepański Wiesław
Śliwiński Adam
Targowski Włodzimierz
Uruski Aleksander
Wierzbicki Wiesław Marjan
Zachorowski Stefan

Wystąpili:

Gancarczyk Roman (1. III. 1928)
Łuczko Andrzej (15. IV. 1928)
Malski Wiesław (15. V. 1928)

Do egzaminu poprawczego przeznaczeni:

Babula Feliks (język łaciński)
Głogoczowski Jacek (jęz. łaciński)
Miarczyński Tadeusz (historja)
Romiszowski Adam (jęz. łaciński)
Sołtykiewicz Tadeusz (jęz. łaciński)
Swolkień Jerzy (matematyka)
Zgorzelski Józef (jęz. łaciński)
Żaba Stanisław Jerzy (matemat.)

Nieuzdolnieni:

Bogatyński Antoni
Klohes Kazimierz
Malik Zdzisław
Nędza Władysław
Pachel Ludwik
Sikorski Władysław
Starnowski Adam
Szarek Tadeusz
Winzer Józef.

Klasa IV b.

Beckmann Jerzy
Bielański Gustaw
Bielański Jan
Bloch Adam
Chudzikiewciz Mieczysław
Dydyński Antoni
Dym Józef
Frankiewicz Antoni
Frischer Edward
Grubenthal Roman
Hartman Wilibald (dyp.)
Hein Eugenjusz
Hubicki Włodzimierz
Karbowski Władysław
Klimek Ryszard
Klug Zbigniew
Kopera Zygmunt
Kotsch Kazimierz
Lempart Czesław
Madej Leon
Ochalski Jan
Oświecimski Kazimierz
Porębski Janusz
Pretzel Wilhelm (dypl.)
Romański Zbigniew
Ruszkiewicz Jerzy
Schneid Władysław (dyp.)
Skowron Zygmunt
Skrzyński Ludwik
Wilga Witold (dyp.)
Wolny Jerzy
Wróblewski Zbigniew
Wyżga Jerzy

Wystąpili:

Bieliński Zygmunt (30. I.)
Lewicki Zygmunt (30. I.)
Tomaszewski Tad. (15. XII. 1927)

Do egzaminu poprawczego przeznaczeni:

Bromowicz Mieczysław (matem.)
Filek Stefan (niem.)
Henoch Władysław (niem.)
Lachowicz Marjan (łac.)
Mikulski Józef (mat.)
Mleczko Tadeusz (niem.)
Röhrenschef Tadeusz (mat.)
Szostak Władysław (niem.)
Tyszler Henryk (łac.)
Zięba Tadeusz (niem.)

Nieuzdolnieni:

Beiersdorf Otton
Delkowski Ludwik
Dembiński Adam
Jasiński Józef
Kamiński Tadeusz
Lupa Ludwik
Peterek Józef
Ramza Franciszek

KLASA V.

Uzdolnieni:

Alber Włodzimierz
Bielański Adam (dyp.)
Biermański Władysław
Bochenek Bronisław
Chmura Henryk
Chrząszcz Ludwik
Fabris Arrigo
Goliszewski Witold
-Golonka Kazimierz
Gols Jan
Güntner Henryk
Gworek Jan
Jaglarz Zbigniew (dyp.)
Kleszczyński Ignacy

Kolankowski Żygmunt
Kukliński Antoni (dyp.)
Kuśnierz Zdzisław
Kuźnicki Stanisław
Lechowski Bolesław
Lewandowski Alfred
Majewski Andrzej
Merenda Adam
Mroczkowski Zbigniew
Niemczyk Wojciech
Pietrzykowski Janusz
Pilch Eugenjusz
Prochyra Kazimierz
Przedrzymirski Stefan
Redyk Tadeusz
Rouppert Leszek
Sokołowski Adam
Szczurowski Stanisław
Targowski Juljusz
Tomaszewski Juljan
Wimmer Zbigniew (dyp.)
Wołek Józef
Żelewski Roman.

Wystąpili:

Biedroński Mieczysław (4. II.)
Butrymowicz Andrzej (12. V.)
Gawroński Juljusz (4. II.)
Klecki Witold (8. III.)
Kudelski Eugenjusz (4. II.)

Do egzaminu poprawczego przeznaczeni:

Kłusek Jan (jęz. łac.)
Matus Witold (matemat.)
Rzegost Józef (matemat.)
Senowski Jerzy (matemat.)
Zgut Stefan (jęz. łac.)
Turek Kazimierz (egz. uzupełn.)

Nieuzdolnieni:

Gułkowski Jerzy
Linowski Artur
Majer Teodor
Skoczowski Marjan.

KLASA VI.

Uzdolnieni:

Bogatyński Marjan
Boguszewski Bohdan
Borowiczka Zbigniew
Bross Stefan
Czyżowski Artur
Daniewski Władysław
Dryszkiewicz Jan
Epstein Marjan
Gawroński Henryk
Iwanicki Kazimierz
Iżycki Leon
Jakesch Jerzy
Jaworski Jerzy
Kirschmayer Jan
Kisielewski Zdzisław (dyp.)
Kretschmer Tadeusz
Lewalski Antoni
Łakomski Tadeusz
Lubieński Ludwik (dyp.)
Machnicki Jan (dypl.)
Monné Bolesław
Nowak Jan
Nycz Jan
Oliwa Stanisław
Pazur Kazimierz
Pągowski Józef
Pileski Tadeusz
Potocki Ludwik
Prugar Kazimierz
Przyłęcki Lech
Radwański Władysław (dyp.)
Rakiewicz Adam
Rękiewicz Stefan
Sawicki Jan

Siedlecki Stanisław
Skąpski Jan
Skrochowski Kazimierz
Süsskind Jakób (dyp.)
Szura Tadeusz
Truszkowski Witold (dyp.)
Welanyk Karol (dyp.)
Wyrobek Kazimierz.

Wystąpili:

Babulski Tadeusz (21. XII.)
Pszorn Bolesław (1. XI.)
Solecki Adam (18. I.)

Do egzaminu poprawczego i uzupełniającego przeznaczeni:

Biernat Adam (egz. uzupełn.)
Janecki Jerzy (jęz. łac.)
Krzeczunowicz Zbigniew (religja)
Sikorski Tadeusz (jęz. łac.)

Nieuzdolnieni:

Mól Emil
Sosnowski Jan

KLASA VII a.

Uzdolnieni:

Arzt Zbigniew
Balcer Zbigniew
Barta Karol
Baziuk Jarosław
Bielański Władysław
Cybulski Stefan
Czyżowski Zygmunt
Ehrenpreis Wiktor
Fischer Karol (dyp.)
Fryc Tadeusz
Goyski Jan (dyp.)
Halawa Zygmunt
Jasiewicz Jan
Jaśkiewicz Jujan
Kowarzyk Wendelin
Krzanowski Kazimierz (dyp.)
Liptak Stanisław
Miączyński Andrzej
Michalik Jerzy
Mikułowski-Pomorski Tad. (dyp.)
Mojmir Tadeusz
Ostrowski Witold
Petecki Jan
Piątkowski Zbigniew (dyp.)
Prochyra Tadeusz
Rouppert Kazimierz
Stanowski Jerzy
Strzetelski Jan
Sulikowski Stefan
Süsskind Henryk
Szczurkowski Cyprjan
Wachtel Juljusz
Weissglas Jan
Woźniakiewicz Tadeusz
Zubczewski Adam.

Do egzaminu poprawczego przeznaczeni:

Kadulski Adam (jęz. franc.)

Nieuzdolnieni:

Zaborowski Stefan.

KLASA VII b.

Uzdolnieni:

Borkowski Maciej
Dadak Józef

Doroz Jan
Dzielski Zbigniew
Ellnain Tadeusz
Frankiewicz Henryk
Fuchs Bolesław
Górecki Władysław
Greszczuk Edward
Grottger Marjan
Grünberg Władysław
Horowitz Tadeusz
Kanfer Juljusz
Kępiński Antoni
Kisielewski Czesław
Kleczewski Adam
Kłodziński Zygmunt
Korzelik Marjan
Lachs Henryk
Lenk Czesław
Lerch Alfred
Lieber Dawid
Liszka Jan
Mohr Stanisław
Nowotny Gustaw
Pustelnik Zbigniew
Semkowicz Adam
Sira Bogusław
Stopyra Antoni
Sumiński Artur
Szczyrbak Stefan
Szpilczyński Stanisław (dyp.)
Świerzyński Jerzy
Trębacz Tomasz
Tyran Wincenty
Wadler Gimpel
Walenta Stanisław
Węglarski Zygmunt
Winzer Zygmunt.

Wystąpili:

Müller Alfred (22. X.)
Żuławski Mieczysław (20. III.)

Do egzaminu poprawczego i uzupełniającego przeznaczeni:

Bałabuszyński Zdzisław (jęz. niem.)
Christ Hugo (jęz. franc.)
Idzik Jan (jęz. niem.)
Pałasz Mieczysław (matemat.)
Peace Alan (jęz. łac.)
Ster Leopold (jęz. łac.)
Szwabowicz Włodzim. (egz. uzup.)
Hejduk Bronisław (matemat.)

Nieuzdolnieni:

Gawlikowski Eugenjusz
Kwinta Wincenty
Paszyński Wiesław.

KLASA VIII a.

Uzdolnieni:

Bniński Andrzej
Bojarski Tadeusz
Bolland Stefan
Borowski Adam
Burczyk Stanisław
Bzowski Franciszek
Dyakowski Stanisław
Filipkiewicz Roman
Gall Wilhelm
Gdowski Jan
Głodkiewicz Mieczysław
Gundelach Włodzimierz
Herski Otto
Horain Witold
Jankowski Jan
Jarosz Władysław
Kiersztyn Edmund
Konieczny Tadeusz
Malinowski Władysław
Męsowicz Zygmunt
Piątkowski Janusz
Pszon Adam

Rajtar Jan
Rudkowski Tadeusz
Sadowski Kazimierz
Siedlecki Andrzej
Skąpski Zygmunt
Smrokowski Władysław
Stasiniewicz Aleksander
Stojowski Henryk
Woźniakiewicz Adam
Wysocki Stanisław
Ziecik Marjan.

KLASA VIII b.

Uzdolnieni:

Bahdanowicz Jan Kanty
Chudzikiewicz Zbigniew
Cuber Zygmunt
Czyż Paweł
Glazer Franc. Ant.
Golonka Leszek
Gottlieb Włodzimierz
Górski Adam
Heitner Leopold
Jarosz Franciszek
Kirschner Edw.
Kisielewski Kazim.
Konarski Marjan
Kopera Jędrzej
Kowalewski Bor.
Krzyżanowski Józef
Kwiatkowski Rafael
Lewin Ludwik
Litawski Odo
Majewicz Roman
Mazur Tadeusz
Michalski Marjan
Mroczkowski Kazimierz
Mroczkowski Piotr
Niżyński Marjan
Porzeczkowski Bogusław
Pretzel Oskar
Raźny Aleksander
Rozwadowski Jan
Rychwicki Jan
Silberbach Roman
Skocz Zbigniew
Sobieraj Kazimierz
Śliwa Kazimierz
Tobiasz Mieczysław
Wajdowicz Zbigniew Bon.
Wałęga Franciszek
Warczewski Zdzisław
Wątorek Mieczysław
Wielgus Wojciech
Witaliński Włodzimierz
Wolf Józef
Zagórski Kazimierz.

X. KRONIKA ZAKŁADU.

W tym rozdziale wypadnie mi wspomnieć pokrótce o tych działach pracy szkolnej, które ze względu na swój charakter nie znalazły odzwierciedlenia w poprzednich rozdziałach niniejszego sprawozdania.

Egzamina odbywały się w następującym porządku: a) poprawcze 30 i 31 sierpnia; b) prywatne, wstępne i uzupełniające 2. września i 28. stycznia i 25 i 26 czerwca; c) nadzwyczajne z kl. I—IV. lub I—VI. 28. stycznia i 26 czerwca; e) egzamina dojrzałości zwykłe i uzupełniające — patrz rozdział VIII.

Posiedzenia członków Grona nauczycielskiego dzieliły się

na: 1) Pełne posiedzenia Rady Pedagogicznej; 2) Posiedzenia Komisyj klasowych; 3) Posiedzenia Komisyj naukowych.

Pełne posiedzenia normalne odbyły się w dniach: 1. września, 17. listopada, 3. lutego, 23. kwietnia, 30. czerwca. Nadzwyczajne 25. października, poświęcone sprawom administracyjnym i Komitetowi Rodzicielskiemu, 29. listopada sprawie budowy gmachu, 20. grudnia i 16. lutego sprawie dyscyplinarnej, 16-go marca posiedzenie administracyjne. Razem pełnych posiedzeń było 10.

Posiedzenia Komisyj klasowych odbywały się w dniach od 7—9. listopada, od 24—27. stycznia; 18. i 19. kwietnia, 8. i 9. czerwca (promocyjne) i 23. i 24. czerwca. Nadto konferencja promocyjna dla klas VIII a b odbyła się 2. kwietnia, a klasyfikacyjna 30. kwietnia.

Komisja naukowa odbyła trzy posiedzenia. (Patrz rozdział IV. ustęp g).

Informacyj Rodzicom o postępach i zachowaniu się młodzieży udzielano w Zakładzie: 7. października, 12. listopada, 16. grudnia, 9. marca, 19. kwietnia, 19. maja i przez cały tydzień w czerwcu w godzinach przedpołudniowych.

Pan Wizytator Dr Jan Jakóbiec wizytował Zakład trzy razy. Pod koniec kwietnia odwiedził obie klasy ósme; podczas pisemnego egzaminu dojrzałości wizytował w dniu 11-go maja wszystkie oddziały piszących; dnia 29. maja przysłuchiwał się egzaminowi dojrzałości jednej serji.

Z innych wypadków podkreślić należy następujące momenty:

Dnia 20. września odbyło się nabożeństwo za spokój duszy ś. p. Rudolfa Stanowskiego, skarbnika Komitetu Rodzicielskiego.

W dniach 30. września i 1. października cały Zakład wziął udział w powitaniu Pana Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

20. października poświęcono czci św. Jana Kantego.

29. października uczczono pamięć Nieznanego Żołnierza.

1. listopada złożono hołd poległym za ojczyznę na cmentarzu Prandoty.

28. listopada delegacja młodzieży wzięła udział w nabożeństwie w kościele OO. Franciszkanów, urządzonem w 25 rocznicę zgonu Wyspiańskiego. Tego samego dnia odbyły się w Zakładzie pogadanki klasowe, wyjaśniające znaczenie zwycięstwa morskiego floty polskiej pod Oliwą.

20. grudnia uczczono pamięć generała Bema.

22. stycznia młodzież Zakładu wraz ze sztandarem i orkiestrą wzięła udział w hołdzie składanym weteranom 63 roku.

3. czerwca Zakład in corpore oddał ostatnią posługę ś. p. Janowi Dziurzyńskiemu, em. dyrektorowi p. gimn. VIII. w Krakowie.

12. czerwca młodzież Zakładu wraz z sztandarem i orkiestrą po raz pierwszy wzięła udział w procesji Bożego Ciała, wychodzącej z kościoła św. Anny.

Do Sakramentów św. Pokuty i Ołtarza przystępowała młodzież trzy razy: 28. i 29. września; 15. i 16. marca; 15. i 16. czerwca. Rekolekcje wielkanocne odprawiła młodzież w dniach od 13. do 16. marca 1928.

XI. INFORMACJE NA ROK NASTĘPNY.

a) Podręczniki.

Klasa I. Ks. Szydelski St. i ks. Thullie: Dzieje Objawienia Bożego w Starym Testamencie; Reiter: Czytania polskie t. I; Gebert i Gebertowa: Opowiadania z dziejów ojczystych; Gebert i Gebertowa: Wypisy historyczne z dziejów ojczystych; Romer-Polaczkówna: Pogadanki krajoznawcze; Romer-Niemcówna: Atlas krajoznawczy województwa krakowskiego; Sierzputowski: Arytmetyka cz. II.

Klasa II. Ks. Szydelski i ks. Thullie: Dzieje objawienia Bożego w Nowym Testamencie cz. I; Reiter: Czytania polskie tom II; Szober St: Gramatyka języka polskiego w ćwiczeniach, zeszyt III i IV; Jakóbiec-Leonhard: Pierwsza książka do nauki języka niemieckiego lub Szarota: Pierwsza książka do nauki języka francuskiego; Gebert i Gebertowa: Opowiadania z dziejów ojczystych; Gebert i Gebertowa: Wypisy historyczne z dziejów ojczystych; Romer-Polaczkówna: Geografja na klasę II; Sierzputowski: Arytmetyka cz. III.

Klasa III. Ks. Szydelski i ks. Thullie: Dzieje objawienia Bożego w Nowym Testamencie cz. II; Reiter: Czytania polskie tom III; Szober St.: Gramatyka języka polskiego w ćwiczeniach, zeszyt III i IV; Jakóbiec-Leonhard: Druga książka do nauki języka niemieckiego, lub Szarota: Druga książka do nauki języka francuskiego; Gebert i Gebertowa: Opowiadania z dziejów ojczystych; Gebert i Gebertowa: Wypisy historyczne z dziejów ojczystych; Radliński: Świat i jego mieszkańcy; Sierzputowski: Arytmetyka cz. IV; Żłobicki: Wiadomości z fizyki.

Klasa IV. Jougan: Liturgika: Próchnicki-Wojciechowski: Wypisy na klasę IV; Szober: Gramatyka języka polskiego w ćwiczeniach, zeszyt III i IV; Lewicki: Wstępna nauka języka łacińskiego; Samolewicz-Sołtysik: Gramatyka łacińska; Jakóbiec-Leonhard: Trzecia książka do nauki języka niemieckiego, lub Szarota: Trzecia książka do nauki języka francuskiego; Zakrzewski: Historja starożytna; Sosnowski: Geografja Polski; Gutkowski: Algebra cz. I: Wójtowicz: Zarys geometrji elementarnej dla użytku szkół średnich; Nussbaum-Hilarowicz i Fu-

liński: Zoologja dla wyższych klas gimnazjalnych; Arct-Golczewska, Kołodziejczykowie: Podręcznik botaniki.

Klasa V. Gadowski: Historja Kościoła katolickiego; Wojciechowski: Wypisy polskie dla szkół średnich tom V; Chrzanowski i Wojciechowski: Wypisy polskie dla klas wyższych szkół średnich cz. I; Szober: Gramatyka języka polskiego w ćwiczeniach, zaszyt III i IV; Szczepański: Wypisy łacińskie do użytku szkół średnich; Samolewicz-Sołtysik: Gramatyka łacińska; Jakóbiec-Leonhard: Deutschland und die Deutschen cz. I; Szarota: Paryż; Zakrzewski: Historja średniowieczna; Lewicki: Zarys historji Polski; Fuchs-Radliński: Geografja Europy; Gutkowski: Algebra cz. II; Wójtowicz: Zarys geometrji elementarnej; Sosnowski: Anatomja i fizjologja człowieka.

Klasa VI. Gadowski: Historja Kościoła katolickiego; Chrzanowski-Wojciechowski: Wypisy polskie dla klas wyższych szkół średnich cz. I; Kridl M.: Literatura polska wieku XIX cz. I i II; Liwjusz: Dzieje rzymskie, wyd. Jędrzejowski-Rapaport; Owidjusz: Wiązanka wierszy, opr. Sinko; Samolewicz-Sołtysik: Gramatyka łacińska; Jakóbiec-Leonhard: Deutschland und die Deutschen cz. II, lub Szarota: Les provinces françaises; Zakrzewski: Historja nowożytna; Lewicki: Zarys historji Polski; Gutkowski: Algebra cz. II; Wójtowicz: Zarys geometrji elementarnej; Natanson-Zakrzewski: Nauka fizyki cz. I i II.

Klasa VII. Sieniatycki: Dogmatyka; Kridl: Literatura XIX wieku, cz. II i III; Adamczewski: Symporjon. Wybór prozaików polskich XIX i XX wieku; Sallustius Crispus: De coniuratione Catilinae, opr. Rapaport; Cicero: Wybór mów cz. I i II, opr. Szczepański; Wergiljusz: Wybór z dzieł, opr. Sinko; Jakóbiec: Deutschtum cz. I; Węckowski-Szarota: La France, cz. I; Zakrzewski: Historja nowożytna; Lewicki: Zarys historji Polski; Gutkowski: Algebra. cz. II; Wójtowcz: Zarys geometrji i elementarnej; Natanson-Zakrzewski: Nauka fizyki, cz. II i III; Moycho-Zienkowski: Krótki zarys chemji dla szkół średnich.

Klasa VIII. Sieniatycki: Etyka; Kridl: Literatura XIX w. cz. II i III; Adamczewski: Sympozjon. Wybór prozaików polskich w. XIX i XX; Poezje Horacjusza: Sinko; Cicero: Wybór z pism filozoficznych, opr. Szczepański; Tacyt: Wybór dzieł, opr. Pilch; Jakóbiec: Deutschtum cz. II lub Weckowski-Szarota: La France, cz. II; Pawłowski-Bystroń-Peretiatkowicz: Polska współczesna; Łomnicki: Początki geometrji analitycznej; Natanson-Zakrzewski: Nauka fizyki, cz. III; Ks. Nuckowski: Początki logiki ogólnej dla szkół; Hoefler Al.: Zasady psychologji.

b) Opłaty szkolne.

Ministerstwo W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 31 stycznia 1928 r. Nr. II — 1503/28 wprowadziło następujące opłaty w szkołach średnich ogólno-kształcących:

1) Taksa wstępna 3 zł.; 2) taksa za egzamin wstępny do klas II—VII 10 zł.; 3) taksa za egzamin wstępny z różnicy programów 4 zł.; 4) taksa za egzamin wstępny do klasy VIII 20 zł.; 5) taksa za egzamin prywatny 20 zł.; 6) taksa za egzamin dojrzałości 12 zł.; 7) taksa za uzupełniający egzamin dojrzałości dla eksternów 15 zł.; 8) taksa za wydanie duplikatu świadectwa rocznego lub półrocznego 5 zł.; 9) taksa za wydanie duplikatu świadectwa dojrzałości 10 zł.; 10) taksa administracyjna rocznie 110 zł., płatne w dwóch równych ratach półrocznych, t. j. w miesiącach październiku i marcu.

Ze zwolnień od taksy administracyjnej mogą korzystać:

a) dzieci rodziców niezamożnych, oraz dzieci czynnych funkcjonarjuszów państwowych i wojskowych zawodowych, pobierających ze skarbu państwa, o ile nie jest wiadome, że posiadają znaczniejszy majątek. W tym wypadku płacą rocznie 55 zł., względnie półrocznie 27 zł. 50 gr.

b) w wypadkach zupełnego ubóstwa w całości, jednak w granicach 10%.

Określonych powyżej zwolnień od taksy administracyjnej udzielają co półrocze Rady Pedagogiczne (stosownie do stanu majątkowego rodziców) uczniom, którzy pilnością i postępami w nauce na to zasługują.

c) *Strój ćwiczebny młodzieży szkolnej.*

Ministerstwo W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 10 stycznia 1928 r. Nr. O. H. fiz. 28 poleciło, by od 1 września 1928 r. młodzież podczas ćwiczeń gimnastycznych używała odpowiedniego ubrania i obuwia ćwiczebnego, składającego się z koszulki trykotowej, szarawarków płóciennych granatowych, obuwia. Koszulka ma być koloru białego, trykotowa bez wypustek z krótkiemi rękawkami. Szarawarki winna podtrzymywać w pasie luźna gumka; mają być luźne i sięgać do kolan. Obuwie winno być płytkie i wolne w palcach. Wierzch ma być skórzany lub płócienny, podeszwy z miękkiej skóry lub sznurkowe.

Ponieważ nagłe zapotrzebowanie z początkiem roku szkolnego może wywołać brak w handlu odpowiednich części stroju, a co zatem idzie podwyższenie ceny, przeto **Zarząd Komitetu Rodzicielskiego** po porozumieniu się z Dyrekcją zakładu wszedł w kontakt z krajowemi wytwórniami trykotarzy i ze szwalniami krakowskiemi i zamówił odpowiednią ilość koszulek i szarawarków po najniższych cenach z najlepszego materjału. Wobec tego uprasza Rodzców, aby wstrzymali się narazie z kupnem i to we własnym interesie, ponieważ z początkiem września wszyscy uczniowie — stosownie do swego wzrostu — nabyć będą mogli przez Zarząd jednolity strój.

d) Egzamina w terminie powakacyjnym.

1. Egzamin poprawczy odbędzie się dnia 30 i 31 sierpnia 1928 r. o godz. 9 przepołudniem.

2. Egzamina wstępne do kl. II—VII w miarę wolnych miejsc w zakładzie, odbędą się 3 września; podania należy wnosić do Dyrekcji do końca sierpnia, wyszczególniając należycie udokumentowane przyczyny, dla których kandydat nie mógł się zgłosić do egzaminu w terminie przedwakacyjnym. Tegosamego dnia odbędzie się egzamin uzupełniający dla uczniów naszego zakładu.

3. Egzamina nadzwyczajne z kl. I—IV i I—VI odbędą się w styczniu i czerwcu. Podania o przypuszczenie należy wnosić wprost do Kuratorjum Okr. szk. krakowskiego.

4. Uzupełniający egzamin dojrzałości odbędzie się we wrześniu i w lutym za zezwoleniem Kuratorjum.

5. Rok szkolny 1928/29 rozpocznie się dnia 1 września uroczystem nabożeństwem szkolnem.